

Улаанбаатар хотын тогтвортой авто зам, тээвэр төсөл.
Зээлийн дугаар. 9257-MN

Баянхошууны гудамж 2-р хэсэг (Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж)

Гүйцэтгэгчийн байгаль орчин, нийгмийн менежментийн төлөвлөгөө (Г-БОНМТ)

Улаанбаатар
2025 оны 06 сарын 24

Гүйцэтгэгчийн байгаль орчин, нийгмийн менежментийн төлөвлөгөө (Г-БОНМТ)

2-р хэсэг – Баянхошууны гудамж

Засвар, шинэчлэлтийн тэмдэглэл

Хувилбар №.	Засварласан байдал	Засварласан огноо
V.1	Хянаж шалгасан	2025.02.21
V.2	Хянаж шалгасан	2025.04.08
V.3	Хянаж шалгасан	2025.06.02
V.4	Хянаж шалгасан	2025.06.17
V.5	Баталсан	2025 .06.24

Агуулга

1. ТАНИЛЦУУЛГА.....	4
2. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГМИЙН СУУРЬ ТОЙМ	6
2.1 Төслийн талбайн байршил	6
2.2 Нийгмийн суурь үзүүлэлт болон гүйцэтгэгчээс шаардагдах арга хэмжээний тойм: 9	
2.3 Гүйцэтгэгчээс авах шаардлагатай арга хэмжээ, нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ.....	11
3. ЭРХ ЗҮЙ, БОДЛОГЫН ХҮРЭЭ, ЗОХИЦУУЛАХ ШААРДЛАГА:	16
3.1 Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн стандартын шаардлага.....	16
3.2 Монгол Улсын хууль эрх зүйн шаардлага.....	19
3.2.1 Монгол Улсын хууль	19
3.2.2 Захиргааны хэм хэмжээний акт	25
3.2.3 Монгол улсын стандарт	26
4. БАЙГАЛЬ ОРЧИН БОЛОН НИЙГМИЙН НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ: 31	
5. ХЯНАЛТ БА ТАЙЛАГНАЛЫН МЭДЭЭЛЭЛ:	66
5.1 Байгаль орчны мониторингийн төлөвлөгөө.....	66
5.3 Reporting	68
6. СУРГАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ:	70
7. ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДЫН ОРОЛЦООГ ХАНГАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	74
7.1 Төслийн танилцуулга	74
7.2 Зорилго, хамрах хүрээ	74
7.3 Эрх зүйн орчин, зохицуулалт	75
7.4 Оролцогч талуудыг тодорхойлох, дүн шинжилгээ хийх	75
7.5 Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөө:	79
7.6 Нөлөөлөлд өртсөн оршин суугчид болон аж ахуйн нэгжүүдэд барилгын нөлөөллийн талаар мэдээлэх арга.....	87
7.7 Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөөг олон нийтэд нээлттэй болгох	88
7.8 Оролцогч талуудын оролцоо хангах төлөвлөгөө (SEP) – Хураангуй төсөв (MNT) 88	
8. ӨРГӨДӨЛ, ГОМДОЛ ШИЙДВЭРЛЭХ МЕХАНИЗМ	89
8.1 Зорилтууд:.....	89
8.2 Гол зарчмууд.....	89
8.3 Гомдол гаргах сувгууд:	89
8.4 Гомдол шийдвэрлэх үйл явц	90
8.5 Гүйцэтгэх үүрэг, хариуцлага:	90
8.6 Хяналт, тайлагнах.....	91
8.7 Ажилчдын гомдлыг хүлээн авах механизм.....	92
9. БОНМТ-НИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН НИЙТ ТӨСӨВ	92
10. ХАВСРАЛТЫН ЖАГСААЛТ	93

10.1	Хавсралт 1. Хөдөлмөрийн дотоод журам	93
10.2	Хавсралт 2. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	93
10.3	Хавсралт 3. Шатах тослох материалын асгаралтын эсрэг хариу арга хэмжээ авах журам	93
10.4	Хавсралт 4. Хөрс хуулах, нөхөн сэргээлт хийх журам	93
10.5	Хавсралт 5. Усны чанарын хяналт, дээж авах журам	93
10.6	Хавсралт 6. Тоосжилтыг хянах журам	93
10.7	Хавсралт 7. Соёлын өвийн журам.....	93
10.8	Хавсралт 8. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг зохион байгуулах журам	93
10.9	Хавсралт 9. Барилга угсралтын өмнөх үеийн зураг	93
10.10	Хавсралт 10. Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөө	93
10.11	Хавсралт 11. Төслийн баг	93
10.12	Хавсралт 12. Ажилтны Гомдол барагдуулах механизм	93
10.13	Хавсралт 13. Баянхошуу - Олон нийтэд түгээх.....	93
10.14	Хавсралт 14. Санал хүсэлт, гомдлын маягт.....	93

Хүснэгтийн жагсаалт

Хүснэгт 1. Төслийн трасс /Баянхошууны гудамж дагуух аж ахуйн нэгж, үйлчилгээний байгууллагууд.....	13
Хүснэгт 2. Байгаль орчин, нийгмийн стандартууд ба тэдгээрийг хэрэглэх боломж	16
Хүснэгт 3. Монгол Улсын Байгаль орчин, Эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын холбогдох хууль	19
Хүснэгт 4. Байгаль орчны стандарт	26
Хүснэгт 5. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн стандарт.....	27
Хүснэгт 6. Байгаль орчин, Нийгэмд үзүүлэх нөлөөлөл ба нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	31
Хүснэгт 7. Мониторингийн төлөвлөгөө, Баянхошууны гудамж	66
Хүснэгт 8. Тайлан гаргах журам	68
Хүснэгт 9. Сургалтын төлөвлөгөө	70
Хүснэгт 10. Төслийн талбайн оршиж буй хороодын хүн амын тоо	74
Хүснэгт 11. Оролцогч талуудын ангилал:	75
Хүснэгт 12. Оролцогч талуудын нөлөөллийн үнэлгээ	76
Хүснэгт 13. Оролцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөө	79
Хүснэгт 14. БОНМТ-ний нийт төсөв, Баянхошууны гудамж.....	92

Зургийн жагсаалт

Зураг 1. Баянхошууны гудамжны 5.6 км-ийн их засварын ажлын төслийн байршил	6
Зураг 2. Баянхошууны кемпийн дотоод зохион байгуулалтын зураг.....	65
Зураг 3. Гомдол шийдвэрлэх механизм.....	91

1. ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын нийслэл Улаанбаатар хотод нийт хүн амын 47 орчим хувь нь оршин суудаг. Нийслэл хотын хүн ам 2001 онд 780 мянга байсан бол 2019 онд 1.45 сая болж 87 хувиар өссөн ба энэ хугацаанд улсын хүн ам дөнгөж 32 хувиар өссөн байна.

Улаанбаатар хотын тээврийн олон талт асуудлыг шийдэж, хотын тээврийн нэгдсэн тогтолцоог бүрдүүлэхийн тулд НЗДТГ-ын удирдлагууд болон Дэлхийн банкны баг зургаан жилийн турш ажиллаж байна. Техникийн тусламжийн цуврал хөтөлбөрүүд нь хөрөнгө оруулалтын төлөвлөлт, тээврийн дэд бүтцийн хөрөнгийн менежмент, нийтийн тээврийн санхүүгийн тогтвортой байдал, автобусны удирдлагын тогтолцоо, зорчигчдын мэдээллийн систем, нийтийн тээврийг нэвтрүүлэх, замын аюулгүй байдал, уур амьсгалд тэсвэртэй байдлыг сайжруулахад чиглэсэн тодорхой зөвлөмж бүхий салбарын нарийвчилсан оношилгоо, салбарын стратегийг боловсруулав.

“Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж (Баянхошуу)-ны их засварын ажил II хэсэг” төслийн захиалагчаар Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар ажиллаж, Зураг төслийн гүйцэтгэгчээр болон Барилгын хяналтын зөвлөх үйлчилгээг Финляндын Оверсиз Консалтантс Ltd (FinnOC) болон МСРСgr ХХК гүйцэтгэж байгаа бөгөөд гүйцэтгэгчээр авто замын салбарын үндэсний компани болох “Арж Капитал” ХХК болон “Макс Рөүд” ХХК-ийн нэгдэл ажиллаж байна.

Баянхошууны гудамжны 5.6 км авто замын трасс нь Энхтайваны өргөн чөлөөний уулзвараас /Сонгинохайрхан дүүргийн Татварын хэлтсээс зүүн тийш/ эхэлж хойшоо 3.6 км орчим үргэлжилсээр зүүн хойшоо 900 орчим м орчим үргэлжилсээр 4.4 км-ээс хойш дахин хойшоо үргэлжилсээр Баянхошууны уулзвар хүрч дуусна (Баруунсалаа, Зүүнсалааны гудамж). Одоогоор тус гудамж нь асфальтан хучилттай, 2 урсгалтай, 4 эгнээ тусгаарлагдаагүй зорчих хэсгээс бүрдэж байна. Баруун талын зам нь харьцангуй нарийхан. Их засварын ажилд хэд хэдэн үндсэн сайжруулалт хийхээр төлөвлөж байна.

Зам засварын төсөл нь хагарсан, эвдэрсэн замыг бүрэн сэргээн засварлахгүйгээр бүтцийн бүрэн бүтэн байдал, аюулгүй байдал, ашиглалтын байдлыг сайжруулах нөхцөлийг бүрдүүлэх үйл явцыг хамарна. Энэ нь зөвхөн үндсэн засвар үйлчилгээ (цоорхой нөхөх гэх мэт) биш харин бүрэн сэргээн засварлахаас илүү өргөн хүрээтэй юм. Засварын ажил нь замын хөдөлгөөний хүчин чадал, аюулгүй байдал, ерөнхий үйл ажиллагааг сайжруулахад чиглэсэн гудамжны засвар, тохижилтын ажлуудыг хамарна. Гол ажлуудад газар бэлтгэх малталт, газар шорооны ажил, харилцаа холбоо, цахилгааны кабель зэрэг инженерийн шугам сүлжээг хамгаалах, шилжүүлэх, ус хуримтлагдахаас сэргийлж борооны ус зайлуулах системийг суурилуулах, шинэчлэх зэрэг багтана. Шинэ суурь тавьж, дараа нь хучилтыг бэхжүүлж, асфальтаар хучиж, бат бөх чанарыг сайжруулж, илүү их ачааллыг дэмжих болно. Аюулгүй байдлыг сайжруулахад шинэчилсэн замын тэмдэг, эгнээний тэмдэглэгээ, замын хөдөлгөөний дохио зэргийг суурилуулна. Явган хүний зам, автобусны зогсоол зэрэг явган хүний дэд бүтцийг барьж, дугуйн замын хүртээмж, аюулгүй байдлыг сайжруулна. Төсөлд мөн замын хөдөлгөөний арлууд, хамгаалалтын хашлага, сайжруулсан гэрэлтүүлэг зэрэг туслах хэрэгслүүд багтана. Эдгээр ажил нь замын коридорыг орчин үеийн аюулгүй байдал, үр ашигтай байдлын стандартад нийцүүлэхийн тулд сэргээн засварлах иж бүрэн сайжруулалтыг хамарна. Уг зам нь нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн нутаг дэвсгэрийн засаг захиргааны нэгжийн дагуу хэд хэдэн хороодоор (5, 6, 7, 8, 18, 19, 27, 29, 37) дайран өнгөрдөг.

2. БАЙГАЛЬ ОРЧИН, НИЙГМИЙН СУУРЬ ТОЙМ

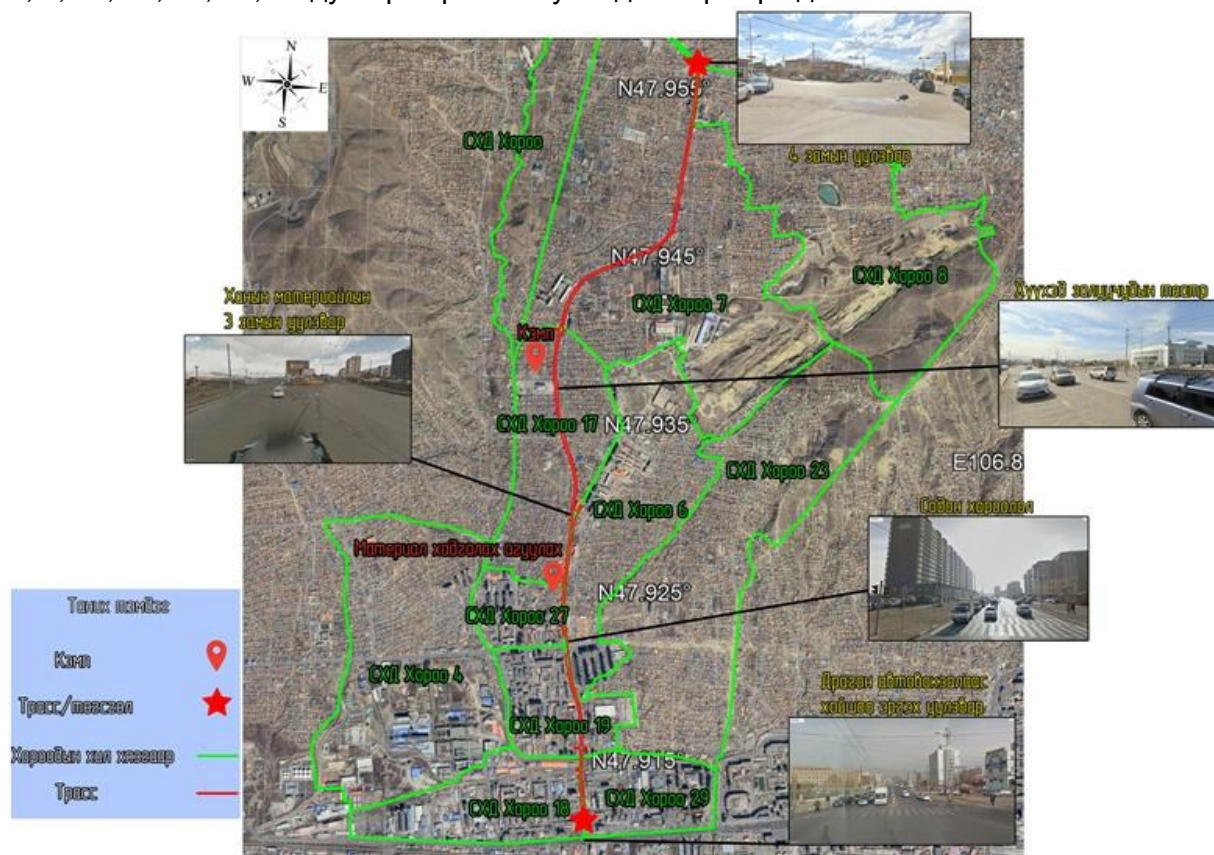
Нийслэлийн Сонгинохайрхан дүүргийн нутаг дэвсгэрт Баянхошууны гудамжны II хэсгийн их засварын ажил хийгдэнэ.

Зураг төслийн үе шатанд байгаль орчны суурь үнэлгээг хийж, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийн ерөнхий үнэлгээний дүгнэлтийг гаргасан байна. Тодруулбал, газарзүйн нөхцөл, геологийн тогтоц, уур амьсгал, агаарын чанар, гадаргын болон гүний ус, хөрсний бүрхэвч, ургамал, амьтны аймгийн баримт бичгийг уг үнэлгээнд хамруулжээ.

Энэхүү бүлгийг зураг төслийн шатанд боловсруулсан Баянхошууны гудамж замын их засварын ажлын Байгаль орчин, нийгмийн суурь үнэлгээнд үндэслэн бэлтгэв. Гүйцэтгэгчийн хувьд бид энэхүү тайланд үндсэн нөхцөлүүдийг товч шинэчилж, гүйцэтгэлийн үе шатанд хэрэгжүүлэх нэмэлт арга хэмжээг тусгасан болно.

2.1 Төслийн талбайн байршил

“Баянхошууны гудамжны 5.6 км авто замын шинэчлэл II хэсэг” төслийн байршил нь Монгол орны байгалийн бүс бүслүүрийн онцлогоос хамааран уулын тайга, уулын ойт хээрийн бүсэд багтдаг. Засаг захиргааны харьяаллаар Улаанбаатар хотын Сонгинхайрхан дүүргийн 5, 6, 7, 8, 18, 19, 27, 29, 37 дугаар хорооны нутаг дэвсгэрт оршдог.

Зураг 1. Баянхошууны гудамжны 5.6 км-ийн их засварын ажлын төслийн байршил

2.2 Байгаль орчны суурь үзүүлэлт ба гүйцэтгэгчийн мониторингийн үйл ажиллагааны тойм

Агаарын чанар: Улаанбаатар хотын агаарын бохирдуулагч хийн агууламж (NO₂, SO₂ гэх мэт) хүйтний улиралд галлагааны улмаас нэмэгдэх хандлагатай байдаг. [2023 онд хийгдсэн суурь судалгаагаар агаар бохирдуулагч хийн агууламжийг (NO₂, SO₂ гэх мэт) тогтоогоогүй боловч Баянхошуу төслийн бүсийн 7 цэгт том ширхэгтэй, нарийн ширхэгтэй тоосны агууламжийг хэмжсэн. Тухайн үед амралтын өдөр, ачаалал багатай, хэмжилтийн дүн MNS 4585:2016 стандартын хүлцэх хэмжээнээс 2 цэгт хэвийн, 5 цэгт цэвэр байсан байна.]¹

Дээрх тайлбарын дагуу төслийн үйл ажиллагаанаас агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөлөл хамгийн бага байх магадлалтай.

Зам барилгын ажлын үе шатанд Баянхошууны гудамж дагуух долоон цэгт агаарын чанарт хяналт тавихаар гүйцэтгэгч төлөвлөсөн. Мониторингийн ажлыг хөндлөнгийн байгууллагын туслалцаатайгаар 2025, 2026 онуудад тус бүр хоёроос доошгүй удаа хийнэ. Энэ нь агаарын чанарын өөрчлөлтийг хянах, барилгын ажлын явцад байгаль орчны стандартыг дагаж мөрдөхөд тусална. Үүнд олон тооны машин, тоног төхөөрөмж ажиллах тул гүйцэтгэлийн үе шатанд хяналтыг хэрэгжүүлэх нь зүйтэй.

Тоосжилтын бохирдол: Барилгын ажлын үе шатанд тоосны бохирдолд хяналт тавихын тулд гүйцэтгэгч компани трассын дагуу долоон цэгт хэмжилт хийнэ. Эдгээр хэмжилтийг хөндлөнгийн байгууллагын туслалцаатайгаар 2025, 2026 онуудад тус бүр хоёроос доошгүй удаа хийнэ. Энэхүү хяналт нь тоосны бохирдолд барилгын үйл ажиллагааны нөлөөллийг үнэлэх, байгаль орчны стандартыг дагаж мөрдөхөд тусална.

Дуу чимээний түвшин: [2023 оны суурь судалгааны ажлын хүрээнд төслийн талбайд дуу чимээний түвшинг 7 цэгт (1 цэгт 10 минутын турш) хэмжсэн ба MNS 4585:2016 стандартын сүлцэх агууламжтай харьцуулахад дуу чимээний түвшин 6 цэгт их, 1 цэгт бага зэрэг бага байна. Хэмжилтийг амралтын өдөр буюу 9-11 цагийн хооронд хийсэн тул ачаалал багатай байсан гэжээ.]²

Зураг төслийн үе шатанд хийгдсэн суурь судалгаанд үндэслэн гүйцэтгэгч барилгын ажлын үе шатанд дуу чимээний түвшинг үргэлжлүүлэн хянах болно. 2025, 2026 онуудад тус бүр хоёроос доошгүй удаа төслийн талбайн дагуу долоогоос доошгүй цэгт явуулна. Эдгээр хэмжилтийг хөндлөнгийн байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага хийх бөгөөд дуу чимээний байнгын нөлөөллийг үнэлж, холбогдох стандартад нийцэж байгаа эсэхийг баталгаажуулах зорилгоор хяналтыг хэрэгжүүлнэ.

Гадаргын ус: Төслийн талбай нь Монгол Улсын усны сав газрын харьяаллын Туул голын сав газарт хамаарна. Төсөл хэрэгжиж буй талбайд гадаргын усны байнгын урсац байхгүй тул гадаргын усанд шууд нөлөө үзүүлэхгүй.

Гүний ус: [Зураг төслийн үе шатанд хийгдсэн суурь судалгааны үед төсөл хэрэгжих талбайг БОАЖ-ын сайд, БХБ-ын сайдын 2018 оны 01 дүгээр сарын 03-ны өдрийн А/02/01 тоот хамтарсан тушаалаар баталсан “Улаанбаатар хотын ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүс, тэжээгдлийн мужийн заагийг тогтоох тухай” журамд нийцэж байгаа эсэхэд үнэлэлт дүгнэлт өгсөн байна. Тус журмын 1, 2, 3 дугаар хавсралтад зааснаар Улаанбаатар хотын ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн хориглолтын бүс, хязгаарлалтын бүс болон тэжээгдэлийн мужтай төсөл хэрэгжих талбайг давхцуулахад хориглолтын болон

¹ FinnOC Ltd and MCPGr LLC, БОНМТ-Хэсэг-II, 2023, 37х

² FinnOC Ltd and MCPGr LLC, БОНМТ-Хэсэг-II, 2023, 40х

хязгаарлалтын бүстэй давхцалгүй, харин тэжээгдэлийн мужтай давхцалтай гэжээ³. Судалгааны үр дүнгээс харахад Баянхошуу төслийн талбай нь Улаанбаатар хотын ус хангамжийн эх үүсвэрийн ариун цэврийн хязгаарлалт, хязгаарлалтын бүстэй давхцалгүй, харин замын 0+000 км-ээс 1+200 км хүртэлх хэсэг нь ус хангамжийн тэжээгдлийн мужтай хэсэгчлэн давхцаж байна. Авах арга хэмжээг 6-р хүснэгтэд оруулсан⁴.

[Зураг төслийн шатанд боловсруулсан БОНМТ-д Байгаль орчин, ногоон хөгжил, аялал жуулчлалын сайд, Барилга, хот байгуулалтын сайдын 2015 оны А-230/127 дугаар хамтарсан тушаалын хавсралтад заасан Ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүс ба түүний дүрмийг мөрдөх шаардлагатай гэж тусгасан байна.]⁵

Энэ журмын хүрээнд:

3.7-д “Ус хангамжийн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүс болон түүний тэжээгдлийн мужид усны нөөцийн өөрчлөлт, горим, чанарын талаарх мэдээ гарган авах зорилгоор байнгын хяналт-шинжилгээ хийнэ. Улсын нэгдсэн хяналт-шинжилгээний сүлжээнээс гадна хот, суурины ус хангамжийн эх үүсвэрийн ашиглалтын /ус хангагч/ байгууллага нь тухайн эх үүсвэрийн эрүүл ахуйн бүс болон түүний тэжээгдлийн мужид хяналт-шинжилгээ хийж дүнг байгаль орчны асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага, усны сав газрын захиргаанд тогтоосон хугацаанд ирүүлнэ” гэсэн заалт нь Улаанбаатар хотын Ус сувгийн удирдах газрын эрх үүрэгт хамаарна.

Харин тус дэглэмийн 3.11-т “Ус хангамжийн газрын доорх усны эх үүсвэрийн тэжээгдлийн мужид цацраг идэвхт бодис болон химийн хорт бодис үйлдвэрлэх, тэдгээрийг ашиглан аливаа үйл ажиллагаа явуулахыг хориглоно” заалтыг Гүйцэтгэгч мөрдөж ажиллана.

Тиймээс Гүйцэтгэгч нь хөрсний бохирдол, газрын доорхи усны чанарт үзүүлэх нөлөөллөөс зайлсхийхийн тулд барилгын үе шатанд дизель түлш, тосолгооны материал асгаралтанд хяналт тавьж, мөн засварын талбайн хаягдал тос цуглуулах цэгийг сайжруулна. Ажлын талбайд гэнэтийн тоног төхөөрөмжийн эвдрэлээс үүдэн асгаралт болсон тохиолдолд авах арга хэмжээг Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний хэсэгт оруулсан болно (хүснэгт 6).

Хөрсний нөхцөл, бохирдол: [Зураг төслийн үе шатанд хийгдсэн байгаль орчны суурь судалгаанаас үзэхэд Баянхошуу төслийн 5.6 км зам нь хар саарал, хар хүрэн хөрсний төрөлд хуваагдсан байна. Мөн судалгааны үе шатанд зам дагуух 7 байршлаас хөрсний дээж авч, агрохимийн үзүүлэлт, механик найрлага, хүнд металлын үзүүлэлтүүдийг тодорхойлсон байна]⁶.

Гүйцэтгэгч нь барилгын үе шатанд хөрсний мониторингийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх бөгөөд барилгын улирлын туршид 4 удаа /480 хоног/ хяналт шалгалтыг 2025, 2026 онд тус бүр 2-оос доошгүй удаа хийнэ. Хяналт шалгалтыг Баянхошууны гудамжтөслийн хэмжээнд зургаагаас доошгүй цэгт хийж, хүнд металлын бохирдол, эрүүл ахуйн бохирдолд анхаарал хандуулна. Эдгээр мониторингийн үйл ажиллагааг байгаль орчны мэргэжлийн байгууллагуудтай хамтран хэрэгжүүлнэ. Энэ талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг байгаль орчны мониторингийн хөтөлбөрийн хэсэгт оруулсан болно.

Барилгын ажлын үе шатанд дизель хөдөлгүүртэй машин механизм нь хөрсөнд хүнд металлын бохирдол үүсгэж болзошгүй тул ажилчдыг кемпийн орчинд түр байршуулах

³ FinnOC Ltd болон MCPGr ХХК-ийн нэгдэл, “Баянхошууны гудамж, замын их засварын ажил” төслийн Байгаль орчны суурь үнэлгээний тайлан 83х

⁴ FinnOC Ltd and MCPGr LLC, Байгаль орчны суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 80х

⁵ FinnOC Ltd and MCPGr LLC, Байгаль орчны суурь үнэлгээний тайлан, 80х

⁶ FinnOC Ltd and MCPGr LLC, Байгаль орчны суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 117-120х

техникийн зогсоол зэрэгт хөрсний бохирдлын хяналт, мөн эрүүл ахуйн үзүүлэлтүүдийг хэрэгжүүлэх боломжтой гэж үзэж байна.

Ургамал бүрхэвч: Төслийн талбай нь олон жилийн турш суурьшлын бүс байсан бөгөөд хүний болон техногенийн нөлөөллийн улмаас газар нутгийн үндсэн ургамлын бүрхэвч устаж үгүй болсон⁷.

Гүйцэтгэгч нь байгаль орчны мэргэжлийн байгууллагатай хамтран барилгын ажлын үе шатанд жилд 1 удаа, нийт барилгын ажлын явцад нийт 2 удаагийн ургамлын хяналтын хөтөлбөрийг 2 удаа хэрэгжүүлнэ.

Баянхошууны гудамжны ногоон бүсэд байрлах барилга угсралтын ажилд өртөх 15 ширхэг модыг /АТХ-нд заасан/ нүүлгэн шилжүүлэх ажлыг Инженерийн зааварчилгааны дагуу 5523.1 м2 талбайд зүлэгжүүлэлт, 7 ширхэг шинэс мод, 62 ширхэг шар хуайс модыг тарина.

Амьтны аймаг: Хүний үйл ажиллагаа, хот байгуулалтын нөлөөгөөр Улаанбаатар хотын суурьшлын бүс нутгийн уугуул амьтад үргэн дайжиж, шилжин суурьшсан. Иймээс гүйцэтгэгч компани амьтны аймгийн мониторингийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх шаардлагагүй гэж үзэн байгаль орчны хяналтын төлөвлөгөөнд тусгаагүй болно.

Тусгай хамгаалалттай газар нутаг: Улсын болон орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутаг нөлөөлөл үзүүлэхгүй тул болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ авах шаардлагагүй болно.

Соёлын өв: Төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэр нь Улаанбаатар хотын суурьшлийн бүс, хүн амын нягтаршил ихтэй, соёлын үл хөдлөх дурсгал байхгүй. Харин түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын олборлолт хийх явцад газар доороос үл мэдэгдэх соёлын өвийн үлдэгдэл илэрсэн тохиолдолд ШУА-ийн харьяа Археологийн хүрээлэнд мэдэгдэж, Соёлын өвийн тухай хуулийн 38 дугаар зүйлийн 38.3-т заасны дагуу холбогдох арга хэмжээг авна.

2.2 Нийгмийн суурь үзүүлэлт болон гүйцэтгэгчээс шаардагдах арга хэмжээний тойм:

Зураг төслийн үе шатанд хийгдсэн Нийгмийн суурь үнэлгээ (НСҮ) нь Баянхошууны гудамж төслийн талбайн нийгмийн төлөв байдлын талаар иж бүрэн ойлголт өгдөг. Энэхүү үнэлгээнд Төслийн нөлөөллийн анхан шатны бүсийг бүрдүүлдэг Сонгинохайрхан дүүргийн 5, 6, 7, 8, 18, 19, 27, 29, 37 дугаар хороодыг хамруулсан. Судалгааны дүнг айл өрхийн судалгаа, гол мэдээлэгчтэй хийсэн ярилцлага, хоёрдогч мэдээллийн шинжилгээ болон олон нийтийн зөвлөлдөх уулзалтын аргаар нэгтгэн цуглуулсан болно.

Баянхошууны гудамжны пк0+000-ээс пк1+200 (эхлэх цэгээс Содон хорооллын уулзвар хүртэл) км хооронд орон сууцны хороолол, томоохон аж ахуйн нэгжийн барилгууд байдаг бол тэр уулзвараас 5+600 км (төгсгөл) хүртэл ихэвчлэн гэр хорооллын гудамжууд байдаг. Хэдийгээр урд хэсгийн зам, үйлчилгээний хүртээмж харьцангуй сайн ч хотын түгжрэл ихтэй, зуны улиралд аадар борооны улмаас үерт автах магадлалтай.

Энэхүү амьдрах нөхцөлийн ялгаатай байдал нь иргэн бүрийн авто зам засварын төслийн нөлөөнд хэрхэн өртөх болон тус төслийг хэрхэн хүлээн авахад нөлөө үзүүлнэ.

Нийгмийн гол шинж чанарууд нь:

⁷ FinnOC Ltd and MCPGr LLC, Байгаль орчны суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 121х

Хүн ам зүй: [Төслийн нөлөөлөлд өртсөн 7 хороонд нийт 63346 хүн амьдардаг бөгөөд нийт хүн амын 51.5 хувийг эмэгтэйчүүд эзэлж байна.]⁸

Эмзэг бүлгүүд: [Судалгаанд хамрагдсан өрхүүдийн 31.3 орчим хувь нь орлогын баталгаагүй байдал, өрх толгойлсон эцэг эх, хөгжлийн бэрхшээлтэй, том гэр бүлтэй холбоотой эмзэг байдалтай байна.]⁹

[Дэд бүтцийн асуудал: Нийгмийн суурь судалгаагаар Баянхошууны гудамж дагуух явган хүний гарц хоорондын зай хэт урт, гарцын тэмдэглэгээ бүдгэрч, хурд сааруулагч багатай, замын хучилтын нөхцөл, явган хүний аюулгүй байдал, ногоон байгууламж хангалтгүй байгаа нь иргэдийн санал хүсэлтээс харагдаж байна. Замын нөхцөл байдлын хувьд 18, 19, 27, 29 дүгээр хорооны нутаг дэвсгэрийг дайран өнгөрдөг коридорын хэсгийг эс тооцвол нүх, эвдрэл багатай.]¹⁰

[Төрийн болон нийгмийн үйлчилгээний хүртээмж: Баянхошууны зам дагуух төрийн үйлчилгээний ихэнх хэсэг замын зүүн талд байрладаг. Боловсрол, эрүүл мэнд, нийгмийн үйлчилгээний хүртээмж харьцангуй сайн байгаа ч 5, 6, 7-р хорооны Баянхошууны гудамжны эцэс орчимд оршин суудаг иргэд бусад хорооны иргэдтэй харьцуулахад хэд хэдэн чиглэлээр сургуульдаа зорчиж байгаа тухай ярьж байна. Хүүхдүүд ихэвчлэн энэ замаар сургуульдаа явдаг, насанд хүрэгчдийн архидалт тухайн нутгийн оршин суугчдын дунд түгээмэл байдаг, иргэд хороодын эмнэлгүүдээс харьцангуй олон үйлчилгээ авдаг ч үйлчилгээний чанарт итгэл муутай байдаг.]¹¹

[Нийгмийн эмзэг бүлэг, жендэрийн асуудал: Барилгын ажлын үе шатанд хүүхэд, хүүхэдтэй эцэг эхчүүд, өндөр настны аюулгүй гарцыг бий болгож, тээврийн хэрэгсэл, явган зорчигчийг тусгаарласан түр зам бий болгож, иргэдэд мэдээлэл түгээх ажлыг сайтар хийх шаардлагатай байна. Нийгмийн харилцаанд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүсийн оролцоо, үйл ажиллагааны ялгаа байхгүй.]¹²

[Харилцаа холбооны суваг, гомдол: Нийгмийн санал асуулга явуулахад ихэнх иргэд асуудлаа шийдэж чадна гэдэгтэй итгэдэггүй, өмнө нь асуудлаа шийдэж байгаагүй учраас хороо, дүүрэгтэй гомдол гаргаагүй байна. Орон сууц, дүүргийн удирдлагууд гэхээсээ илүү иргэдэд мэдээлэл түгээх тал дээр Сууц өмчлөгчдийн холбооноос илүү идэвхтэй ажилласан гэж мэдээллээ. Иргэд санал гомдлоо илэрхийлэхдээ цахим платформ (40.5%) болон шууд утсыг (38.7%) холбооны сувгийг нэрлэсэн бөгөөд 35% нь олон нийтийн форумыг, 28.8% нь харилцаа холбооны ажилтнуудыг илүүд үздэг гэж нийгмийн суурь судалгааны тайланд дурджээ.]¹³

Гүйцэтгэгч нь дээрх суурь судалгааны мэдээлэлд үндэслэн Оролцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөөнд харилцааны сувгуудыг тодорхойлсон.

⁸ FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, Нийгмийн төлөв байдлын суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 29х

⁹ FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, Нийгмийн төлөв байдлын суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 44х

¹⁰ FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, Нийгмийн төлөв байдлын суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 491х

¹¹ FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, Нийгмийн төлөв байдлын суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 491х

¹² FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, Нийгмийн төлөв байдлын суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 492х

¹³ FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, Нийгмийн төлөв байдлын суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 492х

[Нийгэмд үзүүлэх үндсэн нөлөөлөл: Нийгэмд үзүүлэх нөлөөллийн суурь судалгааны хүрээнд бүтээн байгуулалтын үе шатанд нийгэмд үзүүлэх дараах үндсэн нөлөөллийг тодорхойлсон. Үүнд:

- Хязгаарлагдмал хандалт: Замын хөдөлгөөний түр саатал, ялангуяа ажил, сургууль руугаа явахдаа саад болох үед зорчих хугацааг нэмэгдүүлнэ.
- Эмзэг бүлгийн эрсдэл нэмэгдэнэ: Тусгай хэрэгцээт хүмүүс, хүүхэд, өндөр настан барилгын үйл ажиллагаанаас болж замын хөдөлгөөнийг саатуулж, замыг хэсэгчлэн хаах эрсдэл нэмэгдэнэ.
- Эдийн засгийн нөлөөлөл: Төслийн маршрутын дагуу байрлах жижиг бизнесүүд барилгын ажлын явцад үйлчлүүлэгчдийн урсгал багасч, эдийн засгийн хямралд орж болзошгүй.
- Эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын эрсдэл: Тоосжилт үүсэх, замын хөдөлгөөнийг өөрчлөх нь эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.
- Жендэрийн онцлогтой нөлөөлөл: Дэлгүүр, зах, ажил, сургууль, эрүүл мэндийн байгууламж, зам, нийтийн тээврээр зорчих эрхийг хязгаарласан нь эдгээр үйлчилгээний гол хэрэглэгчид болох эмэгтэйчүүдэд илүү хүндрэл учруулж болзошгүй. Коридорын дагуу тээврийн хэрэгслийн хүрэлцээ муу байгаа нь эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүст тэгш саад учруулах магадлалтай.
- Олон нийтийн санаа зовоосон асуудал: Замын хөдөлгөөний саатал, түгжрэлтэй холбоотой иргэдийн бухимдал, гомдол нэмэгдэж болзошгүй.]¹⁴

2.3 Гүйцэтгэгчээс авах шаардлагатай арга хэмжээ, нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

Нийгмийн суурь үнэлгээний дүгнэлтэд үндэслэн Баянхошууны гудамж, замын их засварын ажлын явцад нийгмийн эрсдэлийг иж бүрэн, идэвхтэй удирдах шаардлагатайг гүйцэтгэгч хүлээн зөвшөөрч байна. Хүснэгт 2.

Нийгэмд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг багасгах, олон нийтийн сайн сайхан байдлыг дэмжихийн тулд гүйцэтгэгч дараахь арга хэмжээг хэрэгжүүлэх үүрэг хүлээдэг.

а) Гомдол шийдвэрлэх механизм (ГШМ)

Гомдлыг дараах байдлаар хүлээн авна

- Гүйцэтгэгчийн өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх хуудас нь чатбот болон утсаар 24/7 ажиллахаас гадна цахим хуудсаар дамжуулан гомдлыг хүлээн авна.
- Төслийн талбайд ирсэн гомдол гаргагчтай мөн гүйцэтгэгчийн нийгмийн мэргэжилтэн биечлэн уулзаж санал, гомдлыг бүртгэнэ.
- орооны дотор байрлуулсан хайрцганд ирсэн өргөдөл гомдлыг долоо хоног бүрийн 4 дэх өдрийн 09:00 цагт хүлээн авч тухайн өдөр ТХН-д хүргүүлнэ. Гомдол саналын хуудасны загварыг хавсралт 14-т оруулав.
- ТХН нь вэбсайт болон цахим шуудангаар дамжуулан санал хүсэлт, гомдлыг хүлээн авдаг.
- Захиалагч нь НЗДТГ-ын Олон нийттэй харилцах, лавлагааны албаны хоёр утасны дугаарыг олон нийтэд нээлттэй болгож, санал хүсэлт, өргөдөл, гомдлыг хүлээн авах боломжтой болгосон.

б) Замын хөдөлгөөн аюулгүй байдал, зохион байгуулалтын төлөвлөгөө:

- **Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөө**
 - Барилга угсралтын үе шатуудад тохирсон нарийвчилсан, хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөөг (ХЗБТ) боловсруулж, шаардлагатай бол шинэчлэнэ.

¹⁴ FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, Нийгмийн төлөв байдлын суурь үнэлгээний тайлан, 2023, 468-474х

- Бүх томоохон уулзварууд болон сургууль, эмнэлэг, автобусны буудлын ойролцоох явган хүний аюулгүй замыг түр хашаа, хамгаалалттай гарцтай болгох.

Тээврийн хэрэгсэл болон явган зорчигчийн аюулгүй байдлын арга хэмжээ:

- Тойрог замд харагдахуйц тэмдэг, анхааруулах гэрэл, хаалтуудыг байрлуулах.
- Чухал цэгүүдэд (жишээ нь: сургуулийн бүс) хөдөөлгөөний ачаалал ихтэй үед замын хөдөлгөөний удирдагчдыг томилно.
- **Сургууль, эмнэлгийн нэвтрэх хамгаалалт:**
 - Бүх сургууль, эрүүл мэндийн байгууллага, олон нийтийн төвүүд, тэр дундаа барилгын ажил идэвхтэй өрнөж байгаа үед ч саадгүй нэвтрэх замыг хангах.
 - Шаардлагатай тохиолдолд явган хүний түр гүүр эсвэл аюулгүй зам тавих.
- **Албан байгууллагуудтай хамтран ажиллах:**
 - Замын цагдаагийн алба, хороодын Засаг дарга нартай нягт хамтран ажиллаж, түгжрэлийг зохицуулах, автомашины зогсоолыг хориглох, иргэдийн аюулгүй байдлыг хангах чиглэлээр ажиллана.

с) Эмзэг бүлгийн хүмүүст зориулсан тусгай дэмжлэг

- **Нэн тэргүүнд анхаарах асуудал:**
 - Нийгмийн суурь үнэлгээний дүгнэлтэд үндэслэн өндөр эрсдэлтэй болон эмзэг бүлгийн бүх бүлгийг (жишээлбэл: хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс, өндөр настан, өрх толгойлосн эмэгтэйчүүд, бага орлоготой гэр бүлүүд) тодорхойлох
- **Хүртээмжтэй байдал:**
 - Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, өндөр настан, тэргэнцэртэй иргэд, эцэг эхчүүдэд тохиромжтой, саадгүй явган хүний нэвтрэх замыг төлөвлөнө.
 - Явган явах боломж их хэмжээгээр хязгаарлагдах тохиолдолд эмзэг бүлгийн хүмүүст зориулсан түр тээврийн үйлчилгээг зохион байгуулах.
- **Эмзэг бүлэгт чиглэсэн мэдээлэл:**
 - Шаардлагатай тохиолдолд эмзэг бүлгийн айл өрхүүдэд тусгайлан бэлтгэсэн мэдээллийн материал, зарлал хүргэх.

d) Олон нийтийн оролцоо ба олон нийтэд хүрч ажиллах

- **Харилцааны стратеги:**
 - Барилгын ажил эхлэхээс өмнө олон нийтэд сурталчлах иж бүрэн аян өрнүүлэх.
 - Олон нийтийн газар хэвлэмэл мэдээллийн хуудас, орон нутгийн радио нэвтрүүлэг, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслийн шинэчлэлт, зурагт хуудас зэрэг олон сувгийг ашиглах.
- **Урьдчилсан мэдэгдэл:**
 - Гүйцэтгэгч нь саатал үүсгэж болзошгүй томоохон барилгын үйл ажиллагааны талаар (жишээ нь, томоохон зам хаах, ус, эрчим хүчний үйлчилгээний тасалдал гэх мэт) талаар иргэдэд цаг тухайд нь урьдчилан мэдэгдэнэ.
- **Олон нийттэй харилцах:**
 - Орон нутгийн хороод болон иргэдийн удирдагчидтай өдөр тутмын харилцаа холбоог хангах үүрэг бүхий олон нийттэй харилцах ажилтнуудыг томилох..
- **Санал хүсэлт, уулзалтууд:**
 - Барилгын ажлын үе шатанд сар бүр олон нийтийн хурлыг зохион байгуулж, ахиц дэвшлийн талаар мэдээлэх, иргэдийн санал хүсэлтийг сонсож, арга хэмжээгээ тохируулна.

е) Нийгмийн нөлөөллийн байнгын мониторинг хийх

- **Хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ (ХШҮ):**
 - Нийгмийн сэтгэл ханамжийн өөрчлөлтийг хянах, шинээр гарч ирж буй эрсдэлийг тодорхойлох, бууруулах арга хэмжээний үр нөлөөг үнэлэх зорилгоор нийгмийн нөлөөллийн мониторингийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлнэ.
- **Судалгаа, мэдээлэл цуглуулах:**
 - Хагас жилд нэг удаа өрхийн судалгаа, зорилтот бүлгийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулж, барилгын ажлын явцад иргэдийн санал хүсэлтийг цуглуулах.
- **Дасан зохицох менежмент:**
 - Төслийн хэрэгжилтийн явцад сөрөг нөлөөллийг бууруулах стратегийг динамикаар шинэчлэх, сайжруулахын тулд хяналтын үр дүнг ашиглах.
- **Тайлагнах:**
 - Улирал тутам нийгмийн мониторингийн тайланг гаргаж ТХН-д хүргүүлж, олон нийтэд хүргэх, хүлээн авсан гомдол, авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ, иргэдийн санал хүсэлтийг нэгтгэн дүгнэх.

Нийгмийн хариуцлагын төлөөх амлалт: Гүйцэтгэгч нь төслийн нийгэмд учирч болзошгүй нөлөөллийг бүрэн хүлээн зөвшөөрч, тэдгээрийг идэвхтэй, ил тод удирдах үүрэгтэй. Гүйцэтгэгч нь дээрх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэн, ард иргэдтэй хүчтэй харилцаа тогтоож, эмзэг бүлгийн иргэдийн хэрэгцээг нэн тэргүүнд тавьж өгснөөр “Баянхошуу” гудамж замын засварын ажлыг нийт ард иргэдэд аюулгүй, хүртээмжтэй, нийгмийн эерэг үр дүнд хүргэхийг зорьж байна.

Бизнес, үйлчилгээний төвийн судалгаа: Зураг төслийн үе шатанд бэлтгэсэн Нийгмийн суурь үнэлгээнээс гадна Баянхошуу гудамж, замын трассын дагуу байрлах аж ахуйн нэгж, үйлчилгээний байгууллагуудад талбайн үзлэгийг Гүйцэтгэгч хийж, үнэлсэн.

Энэхүү судалгааг нөлөөлөлд өртсөн аж ахуйн нэгж, үйлчилгээ эрхлэгчидтэй төсөл эхлэхийн өмнө хамтран ажиллах зорилгоор барилгын ажлын бэлэн байдлыг хангах үйл ажиллагааны хүрээнд хийсэн. Гүйцэтгэгч нь Баянхошууны гудамж төслийн маршрутын хоёр талд жижиг хүнсний болон бусад дэлгүүр, томоохон супермаркет, үсчин, шатахуун түгээх станц, худалдааны төв, хоолны газар, ресторан, авто засварын газар, эмийн сан, сургууль, үйлдвэр (Сүү ХК, Тэсо ХХК зэрэг хүнсний үйлдвэрүүд) зэрэг нийт 95 аж ахуйн нэгж, үйлчилгээг бүртгэсэн.

Хүснэгт 1. Төслийн трасс /Баянхошууны гудамж дагуух аж ахуйн нэгж, үйлчилгээний байгууллагууд

№	Names of businBOHC and service establishments	№	Names of businBOHC and service establishments
Bayankhoshuu street /right/		Bayankhoshuu street /left/	
1.	Цомбо	1.	Сонгинохайрхан дүүргийн татварын хэлтэс
2.	Оргил супермаркет	2.	Монгол ардын намын байр
3.	Ашигт малтмал, газрын тосны газар	3.	Машины зах
4.	М март, Сүү ХХК	4.	Тас петролиум /хашаа/
5.	Но.32 Барилга	5.	Тэсо (хашаа)
6.	МТ ШТС	6.	Мираж зочид буудал
7.	Зорчигч тээврийн хэрэгсэл (зогсоол)	7.	Чин бар ресторан
8.	Натул эмнэлэг	8.	Но.56 Барилга
9.	Содон хороолол (хүүхдийн тоглоомын талбай)	9.	Дугуй засвар

№	Names of businBOHC and service establishments	№	Names of businBOHC and service establishments
10.	Барилгын материалын зах	10.	Үйлчилгээний төв
11.	Хангай зах	11.	Баян-Уул төв
12.	Дугуй засвар	12.	Ломбард
13.	Сонгинохайрхан зах	13.	Но.12 Барилга
14.	Энх-Ингүмэл худалдааны төв	14.	Үйлчилгээний төв
15.	Ундрам спорт заал	15.	Авто угаалгын үйлчилгээ
16.	Вьетнам авто засвар	16.	Вьетнам авто засвар
17.	Авто угаалга	17.	Эко хавтанг бэхжүүлсэн далан
18.	Хуршиг мини маркет	18.	Амортизатор засвар
19.	Залаат супермаркет	19.	МТ ШТС
20.	Авто засвар	20.	Миний зах
21.	Тосон төв	21.	Барилгын материал
22.	4-р байр. Задгай талбай	22.	Хүүхэд залуучуудын теарт /хашаа/
23.	Ус хангамжийн газар	23.	Тэс петролиум
24.	Төгс авто угаалгын үйлчилгээ	24.	Даян Моторс
25.	Жива мини маркет	25.	Дугуй засвар
26.	Сутай март	26.	243-р худаг
27.	Барилгын материал	27.	Үйлчилгээний төв
28.	Уянга дэлгүүр	28.	Авто угаалга
29.	Өнөр-Од супермаркет	29.	Хаягдал металь цуглуулах цэг
30.	Барилгын материал	30.	Авто угаалга
31.	Танил хүнсний дэлгүүр	31.	Амортизатор засвар
32.	Мөрөөдлийн дагина цэцэрлэг	32.	Авто засвар
33.	Шижир минимаркет	33.	Ази фарм эмийн сан
34.	Ган-Энх дэлгүүр	34.	Өндөр-Од төв
35.	89 авто үйлчилгээ	35.	Золо онлайн шоп
36.	Титэм март дэлгүүр	36.	Тмбааш төв
37.	Халуун үс	37.	Сувдан төв
38.	Хүнсний дэлгүүр	38.	Тэргэл кагаоке
39.	67-р сургууль	39.	Том жүрж бөөний төв
40.	Мини маркет	40.	Ханхөхий төв
41.	Махны дэлгүүр		
42.	Сити хуушуур		
43.	Цайны газар		
44.	Автобусны буудал		
45.	Супер 92 ШТС		

Барилга угсралтын явцад учирч болзошгүй нөлөөллийг бууруулахын тулд:

- Мэдээллийн товхимолыг тодорхойлсон бүх аж ахуйн нэгж, үйлчилгээний төвүүдэд тарааж, төслийн хуваарь, болзошгүй нөлөөлөл, боломжит харилцааны сувгуудын талаар урьдчилан мэдэгдэнэ.
- Сонгинохайрхан дүүргийн Хэвлэл мэдээллийн хэлтэстэй олон нийтэд мэдээлэл түгээх ажлыг дэмжих зорилгоор зохицуулах уулзалтуудыг зохион байгууллаа.

Энэхүү анхны оролцоо нь бизнес, үйлчилгээний байгууллагуудыг урьдчилан мэдээлэх, санаа зовоосон асуудлаа идэвхтэй гаргах боломжийг олгоно. Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөө болон 6-р хүснэгтэд заасан нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний дагуу амьжиргаа, аж ахуйн нэгжүүдийг удирдана. **Хүснэгт 6.**

Барилгын нөхцөл байдал, чичиргээний эрсдэлийн судалгаа: Барилгын үйл ажиллагаанаас үүсэх чичиргээний нөлөөллийн эрсдэлийг хүлээн зөвшөөрч, гүйцэтгэгч нь барилгын коридорын дагуу байрлах байгууламжийн барилгын төлөв байдлын судалгааг хийсэн.

Судалгаанд::

- Харааны үзлэг,
- Зураг, гэрэл зургийн баримт бичгийг бэлтгэх,
- Барилгын үйл ажиллагааны улмаас учирч болзошгүй барилгын хохирлын талаарх ирээдүйн нэхэмжлэлийг шийдвэрлэхэд дэмжлэг үзүүлэх суурь бүртгэлийг бий болгох.

Энэхүү суурь үзүүлэлт нь барилгын үе шатанд болон дараа нь чухал лавлах цэг болно. Гэрэл зургийн баримт бичгийг хавсаргасан болно Annex 9, *Судалгааны үр дүнг нөхөх үүднээс холбогдох бүх гэрэл зургийг оруулсан болно.*

Бизнес эрхлэгчид болон олон нийтийн гомдол шийдвэрлэх механизм (ОНГШМ): Барилгын ажлын үе шатанд гүйцэтгэгч нь Барилга угсралтын нөлөөлөлтэй холбоотой олон нийт, бизнесийн гомдлыг **Гомдол шийдвэрлэх механизм (ГШМ)**-аар дамжуулан шийдвэрлэнэ.

Харилцаа холбооны сувгууд, гомдол хянан шийдвэрлэх журам, хариу өгөх хугацаа зэрэг ГШМ-ын нарийвчилсан үйл явцыг төсөлд зориулан боловсруулсан **Оролцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөөнд (ОТОТ)** тусад нь зааж өгнө.

3. ЭРХ ЗҮЙ, БОДЛОГЫН ХҮРЭЭ, ЗОХИЦУУЛАХ ШААРДЛАГА:

3.1 Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн стандартын шаардлага

Дэлхийн банкны Байгаль орчин, нийгмийн стандартын (БОНС) хүрээнд гүйцэтгэгч бидний үүрэг хариуцлагыг тодорхой тодорхойлсон. Эдгээр шаардлагууд нь зураг төслийн үе шатанд боловсруулсан Байгаль орчин, нийгмийн менежментийн төлөвлөгөө (БОНМТ) дээр үндэслэсэн болно. Төслийн гүйцэтгэгчийн хувьд бид бүх үйл ажиллагаа нь холбогдох үндэсний хууль тогтоомж, Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн шаардлага, мөн өөрийн журамд бүрэн нийцэж байгаа эсэхийг баталгаажуулах болно.

Хүснэгт 2. Байгаль орчин, нийгмийн стандартууд ба тэдгээрийг хэрэглэх боломж

Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн тогтолцоо	Тайлбар
1. Байгаль орчин, нийгмийн эрсдэл, нөлөөллийн үнэлгээ, менежмент	Төслийн бүх үе шатны байгаль орчин, нийгмийн суурь судалгаа, нөлөөллийн үнэлгээг Дэлхийн банкны Байгаль орчин, нийгмийн стандарт (БОНС)-д бүрэн нийцүүлэн зураг төслийн шатанд хийж дуусгасан. Гүйцэтгэгчийн хувьд бид барилгын үе шатанд Г-БОНМТ (Гүйцэтгэгчийн Байгаль орчин, нийгмийн менежментийн төлөвлөгөө)-г бэлтгэж, зураг төслийн үе шатанд боловсруулсан суурь судалгаа, БОНМТ-тэй нийцүүлэхийг баталгаажуулж байна. Энэхүү Г-БОНМТ нь Дэлхийн банкны стандартыг чанд мөрдөж, байгаль орчин, нийгмийн эрсдэл, нөлөөллийг зохицуулах нарийвчилсан төлөвлөгөө юм. Үүнд БОНС2, БОНС3, БОНС4, БОНС10-д нийцсэн нөлөөллийг бууруулах цогц арга хэмжээг багтаасан. Нэмж дурдахад, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээний хүснэгтэд төслийн барилгын үе шатанд тохирсон байгаль орчин, нийгмийн тодорхой эрсдэлийг бууруулах арга хэмжээний хамт тусгана.
2. Хөдөлмөр ба хөдөлмөрийн нөхцөл	Зам барих/их засварын ажлын гүйцэтгэгчийн хувьд бид дэд төслийн Байгаль орчин, нийгмийн менежментийн төлөвлөгөө (БОНМТ)-ний дагуу Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын (ХАБЭА) арга хэмжээг хэрэгжүүлнэ. Үүнд ажилчдыг хувийн хамгаалах хэрэгслээр (ХХХ) хангах, үүнд ковид-19-ийн урьдчилан сэргийлэх арга хэмжээ, Дэлхийн банкны байгаль орчин, эрүүл мэнд болон аюулгүй байдлын удирдамж, орон нутгийн дүрэм журамд нийцүүлэх зэрэг орно. БОНС2-ын дагуу бид ажилчидтайгаа шударгаар харьцах, ажилд авах хатуу журмаар хүүхэд болон албадан хөдөлмөр эрхлэхээс урьдчилан сэргийлэх, хөдөлмөрийн аюулгүй нөхцлийг хангах болно. Хүүхдийн болон албадан хөдөлмөрөөс урьдчилан сэргийлэх, хөдөлмөрийн менежментийн арга барилын талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг 1-р хавсралт, 8-р хавсралтад тусгагдсан Хөдөлмөрийн дотоод журам (ХДЖ) болон Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг зохион байгуулах журамд (ХАБЭАЗБЖ) тусгасан болно.

Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн тогтолцоо	Тайлбар
	Хөдөлмөрийн практик, аюулгүй байдлын талаар ажилчдын санаа зовоосон асуудлыг шийдвэрлэхийн тулд Хөдөлмөрийн гомдлыг шийдвэрлэх механизмыг (ХГШМ) мөн хэрэгжүүлнэ. Хөдөлмөрийн эерэг харилцаа, хөдөлмөрийн аюулгүй нөхцөлийг хангахын тулд хөдөлмөрийн бүх арга барил нь дотоодын хууль тогтоомж, олон улсын стандартыг баримтална
3. Нөөцийн үр ашиг ба бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх, удирдах	Байгалийн баялгийн ашиглалтын менежментийг аль болох оновчтой байлгах, хөрс, агаар болон хүрээлэн буй орчны бусад бүрэлдэхүүн хэсгүүдийн бохирдлыг хянах, сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг хэрэгжүүлэх. Тухайлбал, түгээмэл тархацтай ашигт малтмалын баялгийг ухах, ашиглах, газар, хөрсний эвдрэлийг багасгах, нөхөн сэргээх, байгаль орчны тоосжилтыг бууруулах арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлэх, орон нутгийн удирдлагуудаас холбогдох зөвшөөрөл авах, байгалийн бусад нөөцийг (усны нөөц гэх мэт) ашиглахдаа татвар төлөх гэх мэт.
4. Нийгмийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	Баянхошууны гудамж нь Улаанбаатар хотын хүн амын төвлөрөл ихтэй бүсэд байрладаг тул ард иргэд, иргэдийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлыг нэн тэргүүнд анхаарч ажиллах болно. Барилгын талбайг гаднах орчноос тусгаарлах үүднээс хэсэгчлэн хашна. Болзошгүй аюулын талаарх мэдлэгийг дээшлүүлэхийн тулд олон нийт, иргэдэд зарлан мэдээлэх, анхааруулах мэдээ түгээх ажлыг зохион байгуулна. Түүнчлэн гүйцэтгэгч нь нийт ажилчдынхаа эрүүл мэнд, аюулгүй байдалд байнгын хяналт тавьж, тогтмол сургалт явуулж, хөдөлмөр хамгаалал, хөдөлмөрийн нөхцлийг сайжруулах талаар санаачилга хэрэгжүүлнэ. Бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийлэл (БМХ) болон бэлгийн дарамтын (БД) тухайд энэ стандартад тусгайлан тусгаагүй ч эдгээр асуудлыг шийдвэрлэхийн чухлыг бид хүлээн зөвшөөрнө. Бүх ажилчдад хүлээгдэж буй зан үйлийг тодорхойлж, БМХ/БД-ыг хориглох ёс зүйн дүрмийг бий болгоно. Цаашилбал, бүх ажилчид аюулгүй, хүндэтгэлтэй ажлын орчинд тогтоосон стандартыг дагаж мөрдөхийн тулд БМХ/БД-аас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр сургалт зохион байгуулна
5. Газар чөлөөлөх, газар ашиглахыг хязгаарлах, албадан нүүлгэн шилжүүлэх	Замыг одоо байгаа эргэлтийн булангуудад бага зэрэг өргөтгөх бөгөөд томоохон газар чөлөөлөх шаардлагагүй. Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөөнд (ХЗБТ) нарийвчилсан байдлаар гурван хэсэгт замыг түр хаах бөгөөд энэ нь замын хажуугийн бизнес, тэр дундаа хөдөлгөөнт худалдаа эрхлэгчдэд нөлөөлж болзошгүй юм. Гэсэн хэдий ч эдгээр хаалтууд богино байх бөгөөд ХЗБТ нь явган зорчигч,

Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн тогтолцоо	Тайлбар
	аж ахуйн нэгж, оршин суугчдад өөр нэвтрэх боломжийг олгоно. Газар чөлөөлөх шаардлагагүй ч амьжиргаанд, ялангуяа замын хажуугийн бизнест түр зуурын нөлөөлөл үүсч болзошгүй. Дэлгүүр, гэр, оффис руу нэвтрэх боломж хязгаарлагдмал болох хэдий ч энэ нь богино хугацаанд үргэлжилнэ. Авах арга хэмжээг нөлөөллийг бууруулах хэсэгт болон ХЗБТ-нд тусгана. Гүйцэтгэгч нь машин механизм, барилгын материалын материал хадгалах талбайн хувьд Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын Тамгын газраас олгосон зориулалтын талбайг ашиглан бүх тоног төхөөрөмжийг байршуулна.
6. Биологийн олон янз байдлыг хамгаалах, байгалийн нөөцийн тогтвортой менежмент	Эмзэг хэсгүүдийг тодорхойлж, аливаа сөрөг нөлөөллөөс зайлсхийхийн тулд БОНМТ-нд тодорхойлсон стандарт журмыг мөрдөнө. Дэд төслийн ойр орчмын нутаг дэвсгэр нь орон сууц, гэр хорооллын нутаг дэвсгэр бөгөөд хөрс, гадаргуу нь хүний олон жилийн үйл ажиллагааны нөлөөнд өртсөн. Барилга угсралтын ажил нь хөрсний жижиг шавж тархахад хүргэж болзошгүй ч томоохон ан амьтан байхгүй. Гүйцэтгэгч нь Байгаль орчны мэргэжлийн байгууллагын дэмжлэгтэйгээр байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг зохицуулах, илрүүлэх, хянахад зориулж төсөв хуваарилсан.
7. Уугуул иргэд/Үйлчилгээнд хамрагдаагүй уламжлалт орон нутгийн нийгэмлэгүүд	2025 оны 1 дүгээр сарын 1-ний байдлаар Баянхошууны гудамж төсөл хэрэгжих Сонгинохайрхан дүүргийн 9 хорооны нийт хүн ам 85,322 байсан байна. Дэлгэрэнгүй мэдээллийг Оролцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөөний хэсэгт оруулсан болно.
8. Соёлын өв	Баянхошууны гудамж нь хотын суурьшлын бүсэд оршдог тул соёлын өвд шууд нөлөөлөхгүй. Учир нь Улаанбаатар хот нь хүн ам суурьшиад олон жил болж, нөлөөлөлд нэгэнт өртсөн газар дээр ил харагдах үл хөдлөх соёлын дурсгал байхгүй. Харин гүйцэтгэгч нь материал олборлож, ашиглахаар бол Дэлхийн банкны стандарт болон Соёлын өвийн тухай хуулийн 38.3 дахь заалтыг дагаж мөрдөнө.
9. Санхүүгийн зуучлагч	Энэ төсөлд байхгүй.
10. Оролцогч талуудын оролцоо	Гүйцэтгэгч нь энэхүү төлөвлөгөөг барилгын ажлын түвшинд цаашид улам боловсронгуй болгож, зураг төслийн БОНМТ-д үндэслэн оролцогч талуудыг тодорхойлох болно. Үүнд захиалагч, гүйцэтгэгч, зөвлөх, төрийн байгууллагууд, олон нийт, хороо, дүүргийн удирдлагууд зэрэг оролцогч талууд барилгын үе шатанд хэрхэн оролцох талаар тодорхой дэлгэрэнгүй мэдээлэл багтана. Төсөл хэрэгжих үе шатанд үр

Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн тогтолцоо	Тайлбар
	дүнтэй харилцаа холбоо, оролцоог хангах үүднээс оролцогч тал бүрийн үүрэг, хариуцлагыг тодорхой тусгасан болно.

3.2 Монгол Улсын хууль эрх зүйн шаардлага

3.2.1 Монгол Улсын хууль

Баянхошууны гудамж төслийн хамрах хүрээ нь доор дурдсан хууль эрх зүйн болон зохицуулалтын шаардлагад нийцсэн байх ёстой. Энэ хэсэгт эдгээр үйл ажиллагааг зохицуулж буй дүрэм журам болон холбогдох хууль эрх зүйн гол заалтуудын дэлгэрэнгүй тоймыг оруулсан болно.

Төслийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий гол байгууллагууд, Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд гүйцэтгэх үүргийг доорх хүснэгтэд үзүүлэв.

Хүснэгт 3. Монгол Улсын Байгаль орчин, Эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын холбогдох хууль

Хууль	Хууль батлагдсан, нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	Хуулийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагууд	Товч тайлбар
Байгаль орчныг хамгаалах тухай	1998 оны нэгдүгээр сард хүчин төгөлдөр болсон. 2012 онд сүүлчийн нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	- Дүүргийн ЗДТГ - Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам	Аюулгүй орчныг хангах, нийгэм, эдийн засгийн экологийн тэнцвэртэй хөгжлийг бий болгож, одоо болон ирээдүй хойч үедээ байгаль орчныг хамгаалах. Байгалийн баялгийг зүй зохистой ашиглах, байгаа нөөцийг нөхөн сэргээх ажлыг хангана".7-д байгаль орчны байгалийн төлөв байдлыг хадгалахын тулд байгалийн нөөцийн үнэлгээ, байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээ хийх, 10 дугаар зүйлд байгаль орчны төлөв байдал, байгаль орчны өөрчлөлтөд байгаль орчны хяналт-шинжилгээ хийхээр тусгажээ.

Хууль	Хууль батлагдсан, нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	Хуулийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагууд	Товч тайлбар
Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай	1998 оны нэгдүгээр сард хүчин төгөлдөр болсон. 2012 онд сүүлчийн нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	- Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Дүүргийн байгаль орчны мэргэжилтэн - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам	“Байгаль орчныг хамгаалах, экологийн тэнцвэрт байдал алдагдахаас урьдчилан сэргийлэх, байгалийн нөөцийг ашиглах, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг үнэлэх, төсөл эхлүүлэх шийдвэр гаргах харилцааг” зохицуулна. Энэ нь төслийг шалгах, байгаль орчны үнэлгээ, дүгнэлт хийх ерөнхий шаардлага, журмыг тогтооно.
Газрын тухай	1994 онд хүчин төгөдөр болсон ба 2012 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.	- Дүүргийн Газрын алба - Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам	Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын газар эзэмшүүлэх, ашиглах, түүнтэй холбоотой бусад асуудлыг зохицуулна. 42, 43-р зүйлд эзэмшиж буй газрыг нүүлгэн шилжүүлэх, нүүлгэн шилжүүлсэнтэй холбогдуулан нөхөн төлбөр олгох талаар зааварчилгаа өгдөг.
Ургамал хамгааллын тухай	1996 онд хүчин төгөлдөр болсон ба 2007 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.	- Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам	Бэлчээр, ургамалд хориг тавих, хамгаалах, шалгах ажлыг зохицуулна.
Байгалийн ургамлын тухай	1995 онд хүчин төгөлдөр болсон ба 2012 онд өөрчлөлт оруулсан.	- Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам	Ой болон таримал ургамлаас бусад байгалийн ургамалыг ашиглах, нөхөн сэргээх, хамгаалах харилцааг зохицуулдаг.
Тусгай хамгаалалттай	Тусгай хамгаалалттай	Дүүргийн Газрын алба	Орчны бүсийн тухай үйл ажиллагааг зохицуулдаг. 9

Хууль	Хууль батлагдсан, нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	Хуулийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагууд	Товч тайлбар
газар нутгийн орчны бүсийн тухай	газар нутгийн орчны бүсийн тухай хууль 1997 онд батлагдсан	- Газрын харилцаа, менежментийн газар - Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам	дүгээр зүйлд тусгай хамгаалалттай газар нутгийн хамгаалалтын бүсэд усан сан байгуулах, үерийн хана, далан барихад байгаль орчны нарийвчилсан үнэлгээ хийх шаардлагатай байдаг.
Ойн тухай	1995 онд хүчин төгөлдөр болсон ба 2012 онд өөрчлөлт оруулсан.	- Дүүргийн ЗДТГ - Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам - Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яам	Монгол Улсын ойг хамгаалах, эзэмших, зохистой ашиглах, үржүүлэх харилцааг зохицуулна. Ашиглалтын бүсийн ойд зөвшөөрөгдсөн үйл ажиллагаа явуулах, ойн хамгаалалтын бүсэд хориглосон үйл ажиллагаа, тэдгээрийн горим, нөхцөлийг тодорхойлно.
Соёлын өвийн тухай	2001 онд хүчин төгөлдөр болсон.	- Соёл, спорт, аялал жуулчлалын яам - ШУА-ийн Археологи, палеонтологийн салбарууд - Дүүргийн цагдаагийн хэлтэс	Соёлын өв, түүний дотор биет болон биет бус өвийг цуглуулах, бүртгэх, судлах, ангилах, үнэлэх, хадгалах, хамгаалах, сурталчлах, сэргээн засварлах, эзэмших, ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.
Газрын хэвлийн тухай	1988 онд хүчин төгөлдөр болсон.	- Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам - Ашигт малтмал, газрын тосны газар	Монгол улсын Засгийн газрын хэрэгжүүлэгч агентлаг Ашигт малтмал, газрын тосны газар нь газрын хэвлийг ашиглах, хамгаалах асуудлаар голлон ажилладаг.

Хууль	Хууль батлагдсан, нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	Хуулийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагууд	Товч тайлбар
		- Газрын харилцаа, геодези, зураг зүйн газар - Нийслэлийн Байгаль орчны газар	
Хөрс хамгаалах цөлжилтөөс сэргийлэх тухай	2012 онд хүчин төгөлдөр болсон.	- Дүүргийн Газрын алба - Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам	Хөрсийг эвдрэлээс хамгаалах, цөлжилтөөс урьдчилан сэргийлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулна.
Усны тухай	1995 онд хүчин төгөлдөр болсон ба 2012 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.	- Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам - Усны газар - Усны сав газрын захиргаа - Ус сувгийн удирдах газар - Дүүргийн ЗДТГ - Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Ус, цаг уурын хүрээлэн	Усны нөөцийг үр ашигтай ашиглах, хамгаалах, нөхөн сэргээх харилцааг зохицуулна. Усны нөөц, чанар, бохирдлын түвшин зэрэгт тогтмол хяналт тавьж ажиллахыг заасан.
Агаарын тухай	1995 онд хүчин төгөлдөр болсон ба 2012 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.	- Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам - Дүүргийн ЗДТГ - Нийслэлийн Байгаль орчны газар - Агаарын бохирдлыг	Орчин үеийн болон ирээдүй хойч үеийнхний төлөө байгаль орчны тэнцвэрт байдлыг хангах уур амьсгалын хамгаалалтыг зохицуулдаг. Засгийн газарт бүх эх үүсвэрээс ялгарах утааны стандарт хязгаарыг тогтоох боломжийг олгодог.

Хууль	Хууль батлагдсан, нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	Хуулийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагууд	Товч тайлбар
		бууруулах үндэсний хороо • Ус, цаг уурын хүрээлэн	
Эрүүл ахуйн тухай	1998 онд хүчин төгөлдөр болсон.	• Эрүүл мэндийн яам • Нийгмийн эрүүл мэндийн үндэсний төв • Дүүргийн ЗДТГ	Эрүүл ахуйн нөхцлийг хангах, хүний эрүүл, аюулгүй хөдөлмөрлөх, амьдрах эрхийг хангах ариун цэврийн байгууламжид тавигдах ерөнхий шаардлагыг тодорхойлох, эрүүл ахуйн хэвийн нөхцлийг хангах, энэ талаар иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын эрх, үүргийг тодорхойлох харилцааг зохицуулна.
Хог хаягдлын тухай	2016 онд хүчин төгөлдөр болсон.	• Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам • Дүүргийн ЗДТГ • Нийслэлийн Байгаль орчны газар • Дүүргийн хог тээврийн үйлчилгээний газрууд	Ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хог хаягдлыг цуглуулах, тээвэрлэх, хадгалах, хогийн цэгт байршуулах, хог хаягдлыг түүхий эдийн эх үүсвэр болгон дахин ашиглах, хүн амын эрүүл мэнд, байгаль орчинд үзүүлэх хортой нөлөөллийг арилгах үйл ажиллагааг зохицуулна. Их хэмжээний хог хаягдал үүсгэдэг аж ахуйн нэгжүүд хог хаягдлыг тогтоосон стандартад нийцсэн зориулалтын хогийн цэгт хаях үүрэгтэй

Хууль	Хууль батлагдсан, нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	Хуулийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагууд	Товч тайлбар
Гамшгаас хамгаалах тухай	2003 онд хүчин төгөлдөр болсон. 2012 ба 2017 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.	- Онцгой байдлын ерөнхий газар - Гамшгаас хамгаалах улсын алба - Улсын онцгой комисс - Орон нутгийн Онцгой байдлын газар, хэлтэс	Гамшгаас хамгаалах байгууллага, агентлагийн баримтлах зарчим, бүрэн эрх, тэдгээрийн зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, гамшгаас хамгаалах талаар төр, орон нутгийн удирдлага, аж ахуйн нэгж, аж ахуйн нэгж, иргэдийн эрх, үүрэг бүхий асуудлыг зохицуулна.
Амьтны тухай	2012 онд хүчин төгөлдөр болсон.	- Байгаль орчин, уур амьсгалын өөрчлөлтийн яам - Дүүргийн ЗДТГ - Нийслэлийн Байгаль орчны газар	Амьтдыг хамгаалах, өсгөн үржүүлэх, түүний нөөцийг зохистой ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.
Хөдөлмөрийн тухай	Өөрчлөлт оруулсан 2021 он	- Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам - Улсын нийгмийн халамжийн газар - Үйлдвэрчний эвлэл	Энэ хууль нь тэгш байдлыг хангах зорилготой үүрэг, хариуцлага, эрх, хөдөлмөрийн нөхцөл, хөдөлмөрийн нөхцөлийг тодорхойлох замаар ажилтан, ажил олгогч хоёрын хөдөлмөрийн харилцаа юм.
Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай	2008 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.	- Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам - Тээврийн цагдаагийн алба	Энэ хуулиар төрийн бодлого, ажлын нөхцөлийг хянах, хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйд тавигдах шаардлагууд болон ажилчдын хөдөлмөрийн аюулгүй нөхцөлийг хангахад чиглэгддэг.

Хууль	Хууль батлагдсан, нэмэлт өөрчлөлт оруулсан	Хуулийг хэрэгжүүлэх үүрэг бүхий байгууллагууд	Товч тайлбар
		Дүүргийн цагдаагийн хэлтэс	
Галын аюулгүй байдлын тухай	2015 онд нэмэлт өөрчлөлт оруулсан.	- Гэр бүл, хөдөлмөр, нийгмийн хамгааллын яам - Онцгой байдлын ерөнхий газар	Энэ нь гал түймэртэй тэмцэх болон иргэн, аж ахуй нэгжийн галын аюулгүй байдлыг хангахад чиглэсэн эрх, үүргийг тодорхой заасан байдаг.

3.2.2 Захиргааны хэм хэмжээний акт

Монгол Улсын байгаль орчин, байгалийн нөөцийн менежментийг боловсронгуй болгох эрх зүйн зохицуулалтыг хэрэгжүүлэхдээ эдгээр заалтыг холбогдох эрх зүйн актуудаар нарийвчлан тусгаж, хэрэгжилтийг Засгийн газрын тогтоол, бусад зохицуулалтаар хангаж байна. Дараах хэсэгт байгаль орчны салбарт хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй эрх зүйн актуудыг түүвэрлэн жагсаав.

Засгийн газрын тогтоол, шийдвэр

- Байгаль орчны нөлөөллийн үнэлгээний журам. 2023.02.08, Дугаар 58, 2-р хавсралт
- Галын аюулгүй байдлын үндсэн дүрэм. 2016.06.20, Дугаар 339
- Байгаль орчныг хамгаалах, нөхөн сэргээх арга хэмжээнд зарцуулах төлбөрийн орлогын хэсгийг бүрдүүлэх, зарцуулах, тайлагнах журам. 2014.02.14, Дугаар 43
- Аюултай хог хаягдлыг түр хадгалах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, устгах болон бүртгэх, тайлагнах журам, Аюултай хог хаягдлын жагсаалт. 2018.05.02, Дугаар 116
- Ус бохирдуулсны төлбөрийн хэмжээ, ус бохирдуулсны төлбөрөөс хөнгөлөх аж ахуйн нэгж, байгууллагын жагсаалт болон хөнгөлөлтийн хувь хэмжээг тогтоох журам батлах тухай. 2019.08.14, Дугаар 316
- Усны нөөц ашигласны төлбөрийн хувь хэмжээг тогтоох, хөнгөлөх тухай. 2013.09.21, Дугаар 326
- Тогтоолын хавсралтад өөрчлөлт оруулах тухай /Ашиглалтын зориулалтын тооцох итгэлцүүр/. 2013.09.21., Дугаар 327
- Усны экологи эдийн засгийн суурь үнэлгээг батлах тухай. 2011.10.26, Дугаар 302

Сайдын тушаал, журам

Байгаль орчин

- Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам батлах тухай. БОАЖ-ын сайдын тушаал, 2019.10.29, Дугаар А/618

Ус ашиглалт

- Усны сан бүхий газар, усны эх үүсвэрийн онцгой болон энгийн хамгаалалтын, эрүүл ахуйн бүсийн дэглэмийг мөрдөх журам. БОНХАЖ-ын сайд, БХБ-ын сайдын хамтарсан тушаал, 2015.06.05, Дугаар А/230/127
- Нэгж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, ажил гүйцэтгэх үйлчилгээ үзүүлэхэд зарцуулах усны норм батлах тухай. БОНХАЖ-ын сайдын тушаал, 2015.07.30, Дугаар А/301
- Хаягдал усанд агуулагдах бохирдуулах бодисын жишиг хэмжээг тогтоох тухай. БОАЖ-ийн сайд, БХБ-ын сайдын хамтарсан тушаал. 2019.12.27, Дугаар А/816/218

Хог хаягдал

- Эх үүсвэрээс гарах хог хаягдлын кодчилсон жагсаалт, тэдгээрийн зэрэглэл БОАЖ-ийн сайдын тушаал. 2017.12.12, Дугаар А/349
- Аюултай хог хаягдлыг тээвэрлэх, цуглуулах, хадгалах, дахин боловсруулах. БОАЖ-ийн сайдын тушаал. 2018.01.30, Дугаар А/18
- Энгийн хог хаягдлыг ангилах, цуглуулах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах үйл ажиллагаанд тавигдах ерөнхий шаардлага. БОАЖ-ийн сайдын тушаал. 2018.11.17, Дугаар А/443
- Хог хаягдлын үйлчилгээний хураамжийн хэмжээг тооцох. БОАЖ-ийн сайд, Сангийн сайдын хамтарсан тушаал. 2018.07.19, Дугаар 192, А/243
- Энгийн хог хаягдлын норматив хэмжээг тогтоох. БОАЖ-ийн сайдын тушаал. 2017.12.25, Дугаар А/368
- Барилгын хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, ангилах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам. БХБ-ын сайдын тушаал. 2020.02.27. Дугаар 48
- Тээврийн хэрэгслийн хог хаягдлыг цэвэрлэх, цуглуулах, ангилах, тээвэрлэх, дахин боловсруулах, сэргээн ашиглах, устгах, булшлах журам. 2020.04.27, Дугаар А/86

3.2.3 Монгол улсын стандарт

Төслийн үйл ажиллагаатай холбоотой стандарт нормыг дараах 2 төрөлд ангилан оруулав. Үүнд:

- Байгаль орчин
- Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуй

Байгаль орчныг хамгаалах тухай хууль нь хүний эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг хангах, нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийг байгаль орчны тэнцэлтэй уялдуулах, өнөө болон ирээдүйн үеийнхний ашиг сонирхлын үүднээс байгаль орчныг хамгаалах, түүний баялгийг зохистой ашиглах, жам ёсны боломжтойг нь нөхөн сэргээхтэй холбогдож төр, иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хооронд үүсэх харилцааг зохицуулахад оршино.

Хүснэгт 4. Байгаль орчны стандарт

№	Стандартын нэр	Стандартын тэмдэглэгээ
Хөрс болон ургамал		
1.	Хөрсний чанар. Хөрсөнд агуулагдах бохирдуулах бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ	MNS 5850:2019
2.	Байгаль хамгаалал. Хөрс. Хот, суурин газрын хөрсний эрүүл ахуйн аюулгүйн үзүүлэлт, бохирдлыг үнэлэх	MNS 3297:2019

№	Стандартын нэр	Стандартын тэмдэглэгээ
Ус		
1.	Усны чанар. Газрын доорх усыг бохирдуулагч бодисын зөвшөөрөгдөх дээд хэмжээ.	MNS 6148:2010
2.	Хүрээлэн буй орчин. Эрүүл мэндийг хамгаалах. Аюулгүй байдал. Ундны ус. Эрүүл ахуйн шаардлага, чанар, аюулгүй байдлын үнэлгээ. Техникийн шаардлага	MNS 0900:2018
Агаарын чанар		
1.	Агаарын чанар. Техникийн ерөнхий шаардлага	MNS 4585:2016
2.	Агаарт байх бохирдуулагч бодисын хүлцэх хэмжээ. Техникийн ерөнхий шаардлага.	MNS 5885:2008
Хог хаягдал		
1.	Ахуйн хог хаягдлыг тээвэрлэхэд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 5344:2011

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хуулийн зүйл, заалттай нийцүүлэн, дагаж гарсан өнөөгийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй хөдөлмөрийн аюулгүй ажиллагаа, аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн стандартыг хүснэгтлэн орууллаа.

Хүснэгт 5. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн стандарт

№	Стандартын нэр	Стандартын тэмдэглэгээ
Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл мэнд		
1.	ХАБЭА-н удирдлагын тогтолцоо	OHSAS 18001:2012
2.	Хөдөлмөрийн нөхцөл, аюулгүй ажиллагааны менежментийн тогтолцоо	MNS ISO 45001:2018
3.	ХАБЭМХЭА. Ажлын байрны орчин. Эрүүл ахуйн шаардлага.	MNS 4990:2015
Галын аюулгүй байдал		
1.	Галын аюултай бүтээгдэхүүний ангилал, зэрэглэл	MNS 4999:2000
2.	Галын аюулаас хамгаалах. Аж ахуйн нэгж, байгууллага барилга байгууламжид гал унтраах анхан шатны багаж хэрэгслийн зайлшгүй байх шаардлага, норм	MNS 5566:2015
3.	Галын аюулаас хамгаалах нийтлэг асуудал. Галын ангилал	MNS 4284:2017
Хамгаалалтын хувцас		
1.	Гарын хамгаалалт бээлий. Ерөнхий шаардлага	MNS 5622:2011
2.	ХАБЭМ. Хувийн хамгаалах хувцас хэрэгсэл. Амьсгал хамгаалах хэрэгслийн сонголт, хэрэглээнд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6654:2017
Агаар болон гэрэлтүүлэг		
1.	ХААЭА. Үйлдвэрлэлийн барилгын салхивч, агааржуулалтын системд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 5078:2001
2.	ХАБЭМХЭА. Ажлын байрны агаараас нийт тоосны сорьц цуглуулах, шинжлэх арга	MNS 6656:2017
3.	ХАБЭМХЭА. Ажлын байранд эрдсийн тоосны өртөлтөөс ажилтныг хамгаалахад тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6658:2017
Дуу шуугиан болон чичиргээ		
1.	ХАБЭА. Ажлын байран дах шуугианы өртөлтийн хэмжилт, зөвшөөрөх дээд хэмжээ, ажилтны сонсгол хамгаалахад тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6768:2019
2.	ХАБЭА. Механик доргион - Ажлын багаж төхөөрөмжөөс ажилтны гарт дамжих доргионы өртөлтийн хэмжилт, зөвшөөрөх дээд хэмжээнд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6769:2019
3.	ХАБЭА. Механик доргион - Ажилтны бүх биед дамжих доргионы өртөлтийн хэмжилт, зөвшөөрөх дээд хэмжээнд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6770:2019
4.	ХАБЭА. Ажлын байран дах гэрэлтүүлгийн хэмжилт, зөвшөөрөх хэмжээнд тавих ерөнхий шаардлага	MNS 6767:2019
Хотын стандарт		

№	Стандартын нэр	Стандартын тэмдэглэгээ
5.	Хот төлөвлөлт, хөгжил. Зам, барилгын ажилд олон нийтийн аюулгүй байдлыг хангах техникийн ерөнхий шаардлага	UCS 0301B:2022
6.	Бие даасан инженерийн дэд бүтэц. Бие даасан усан хангамж, ус хадгалах савны ерөнхий шаардлага	UCS 0701B:2023
7.	Бие даасан инженерийн дэд бүтэц. Бохир усны худаг, бие даасан цэвэрлэх байгууламж	UCS 0702B:2023
8.	Ногоон дэд бүтэц. Хот суурин газрын тохижилт, ногоон байгууламжийн төлөвлөлт	UCS 0801A:2022
9.	Хог хаягдлын менежмент. Хог хаягдлыг цуглуулах, ангилах, хадгалах, тээвэрлэх арга зүйн удирдлага	UCS 1701A:2022
10.	Хог хаягдлын менежмент. Аюултай хог хаягдлын менежмент	UCS 1703A:2022
11.	Хог хаягдлын менежмент. Барилгын хог хаягдлын менежмент	UCS 1706A:2022
12.	Дуу чимээний бохирдлын менежмент	UCS 2001A:2023
13.	Дуу чимээний бохирдол. Дуу чимээний бохирдлыг бууруулах технологи, заавар	UCS 2002A:2023

Гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх тухай хууль: Энэ хууль нь хүний эрхийг зөрчихөөс хамгаалах, хохирогчийн аюулгүй байдлыг хангах, хүчирхийлэл үйлдэгчтэй хариуцлага тооцох, гэр бүлийн хүчирхийлэлтэй тэмцэх, урьдчилан сэргийлэхэд төрийн болон төрийн бус байгууллага, иргэн, аж ахуйн нэгж, эрх бүхий байгууллагын оролцоог зохицуулахтай холбоотой бүхий л асуудлыг зохицуулдаг. Хууль батлагдсан нь эмэгтэйчүүдийн эрхийг бэхжүүлэх, эмэгтэйчүүдийн эсрэг хүчирхийллийг бууруулахад чухал алхам болсон. Уг хуулийг Эрүүгийн хууль, Хууль сахиулах ажиллагааны тухай хууль, Захиргааны зөрчлийн тухай хууль, Эрүүгийн хэрэг хянан шийдвэрлэх тухай хууль, Хохирогч, гэрчийг хамгаалах тухай хуультай уялдуулж байна.

Хүүхдийн эрхийн тухай хууль: Энэ хуулиар хүүхдийн эрхийг хамгаалах харилцааг зохицуулна. Энэ нь 18-аас доош насны бүх хүүхдэд хамаарна. Хүүхдийн эрх нь амьдрах, хөгжих, хүүхдийн тэвчишгүй хөдөлмөрөөс хамгаалагдах, нийгмийн амьдралд оролцох эрх юм. Мөн хуульд хүүхэд, төр, эцэг, эх, асран хамгаалагч, асран хамгаалагч, хувь хүн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын чиг үүргийг тодорхойлсон.

Хүүхэд хамгааллын тухай хууль: Энэхүү хууль нь хүүхэд хамгааллын үндэсний тогтолцоо болон түүний оролцогч талуудын хоорондын харилцааг тодорхойлж, хүүхдийн бүх төрлийн хүчирхийлэл, бэлгийн мөлжлөг, дарамтаас урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах, хариу арга хэмжээ авахтай холбогдсон харилцааг зохицуулсан.

Хөдөлмөрийн тухай хууль: Энэхүү хууль нь хөдөлмөрийн гэрээ, хамтын гэрээ, хамтын хэлэлцээрийн үндсэн дээр хөдөлмөрийн харилцаанд оролцогч ажил олгогч, ажилтны нийтлэг эрх, үүргийг тодорхойлж, хамтын болон дан ажилтны хөдөлмөрийн маргаан, хөдөлмөрийн нөхцөл, удирдлага, хяналт, хяналт, хууль зөрчсөн тохиолдолд хүлээлгэх хариуцлагын журмыг тогтоож, талуудын харилцан тэгш байдлыг хангахад чиглэнэ. Хөдөлмөр эрхлэлтийн явцад хүйсээр ялгаварлан гадуурхахыг хуулиар хориглож, жирэмсэн болон хөхүүл эмэгтэйчүүдийн эрхийг хамгаалах хэсгүүдийг багтаасан болно. Монгол Улсын Жендэрийн эрх тэгш байдлын тухай хуульд тусгагдсан ажлын байран дахь бэлгийн дарамтын асуудлыг хуульд тодорхой тусгаагүй болно.

Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 109. насанд хүрээгүй хүнийг хөдөлмөр эрхлүүлэх

109.1.16 нас хүрсэн хүн хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах эрхтэй.

109.2.109.5-д зааснаас бусад тохиолдолд 15 нас хүрсэн хүн эцэг, эх, асран хамгаалагчийн зөвшөөрснөөр хөдөлмөрийн гэрээ байгуулж болно.

109.3.14 нас хүрсэн хүн мэргэжлийн боловсрол эзэмшүүлэх, ажлын туршлага эзэмшүүлэх зорилгоор хөдөлмөрийн гэрээг эцэг эх, асран хамгаалагч, хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрснөөр байгуулж болно.

109.4.Ажил олгогч нь насанд хүрээгүй хүнийг оюуны хөгжил, эрүүл мэндэд нь сөрөг нөлөө үзүүлэх ажилд ажиллуулахгүй.

109.5.Насанд хүрээгүй хүнийг ажиллуулахгүй байх ажлын жагсаалтыг хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн тогтооно.

110 дугаар зүйл нь насанд хүрээгүй ажилтны эрүүл мэндийг хамгаалахтай холбоотой

110.1.Насанд хүрээгүй ажилтныг эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулсны дараа холбогдох эмнэлгийн байгууллагын зөвшөөрлөөр ажиллуулж болох бөгөөд 18 нас хүртлээ дахин хоёр жилийн эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдах шаардлагатай.

110.2.Насанд хүрээгүй ажилтанд илүү цагаар ажиллах, нийтээр тэмдэглэх баярын болон амралтын өдөр ажиллуулахыг шаардаж болохгүй.

110.3.Насанд хүрээгүй ажилтанд хөдөлмөрийн хэвийн бус нөхцөлд ажил гүйцэтгэхийг шаардаж болохгүй.

110.4.Насанд хүрээгүй ажилтанд хөдөлмөрийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүний тогтоосон жингийн хязгаараас хэтэрсэн ачааг өргөх, зөөхийг шаардаж болохгүй.

Хүний эрхийн үндэсний тухай хууль: Уг хууль нь Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний Комиссын үйл ажиллагааны зарчим, эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, Монгол Улсад хүний эрх, эрх чөлөөг хамгаалах, зөрчлөөс урьдчилан сэргийлэх, Монгол Улсад хүний эрхийн боловсролыг төлөвшүүлэхтэй холбогдсон харилцааг зохицуулна.

Ажиллах хүчээ гадаадад зарцуулах, гадаадаас ажиллах хүч, мэргэжилтэн авах тухай хууль: Монгол Улсын иргэн, гадаадын иргэнийг гадаадад ажиллуулах, тэдгээрийн эрх, ашиг сонирхлыг хамгаалахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна. Монгол Улсын Үндсэн хууль, Хөдөлмөрийн тухай хууль, гадаадын иргэний эрх зүйн байдлын тухай, Нийгмийн даатгалын тухай хууль болон холбогдох бусад эрх зүйн актуудын зохицуулалтыг бататгасан.

Нийгмийн халамжийн тухай хууль: Нийгмийн халамжийн тэтгэвэр, тэтгэмж, үйлчилгээний төрлийг тогтоох, нийгмийн халамжийн хамрах хүрээг тодорхойлох, нийгмийн халамжийн санг бүрдүүлэх, сангийн хөрөнгийг зарцуулах, нийгмийн халамж, нийгмийн хөгжлийн үйлчилгээ үзүүлэх, нийгмийн халамжийн байгууллагын бүтэц, чиг үүргийг тодорхойлохтой холбогдсон харилцааг зохицуулна.

Эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын тухай хууль тогтоомж: Байгаль орчин, нийгмийн хууль Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16 дугаар зүйлд ажилтан бүр “хөдөлмөрийн зохих нөхцлөөр ажиллах” эрхтэй гэж заасан байдаг.

Монгол Улсын Хөдөлмөрийн тухай хууль (2022) нь Монгол Улсын хөдөлмөр эрхлэлтийг зохицуулах гол хууль юм. Үүнд хамтын гэрээ, хэлцэл, хөдөлмөрийн гэрээ, цалин хөлс, ажлын цаг, хөдөлмөрийн нөхцөл, нийтээр амрах баярын өдрүүд, амралт, аюулгүй байдал, насанд хүрээгүй болон хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлт, маргаан шийдвэрлэх, хөдөлмөрийн хяналтыг төрөөс тусгана.

Засгийн газраас 2001 онд Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг сайжруулах үндэсний хөтөлбөрийг баталж, Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын үндэсний стандарт (Монгол Улсын үндэсний стандарт [MNS] 5002:2000) зэрэг үндэсний стандартуудыг мөн баталсан.

Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль (2008)-д үйлдвэрлэлийн барилга байгууламжид тавигдах шаардлага, машин, тоног төхөөрөмжид тавигдах шаардлага, химийн аюултай бодис, тэсэрч дэлбэрэх бодист тавигдах шаардлага, галын аюулгүй байдал, эмнэлгийн үзлэг, хувийн хамгаалах хэрэгсэл, сургалт, хөдөлмөрийн таатай нөхцөлд ажиллах эрх, осол, мэргэжлээс шалтгаалах өвчний мөрдөн байцаалтын ажиллагаа зэрэг асуудлыг тусгажээ.

4. БАЙГАЛЬ ОРЧИН БОЛОН НИЙГМИЙН НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭ:

Улаанбаатар хотын нутаг дэвсгэрт байрлах дэд төсөлд өртөж болзошгүй гадаргуу, хэвлий, хөрсний бүрхэвч, гүний ус зэрэгт учирч болзошгүй сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах арга хэмжээ, нөлөөлөлөөс урьдчилан сэргийлэхийн тулд авах арга хэмжээг урьдчилан тодорхойлсон.

Байгаль орчин, нийгэмд үзүүлэх нөлөөлөл нь төслийн үе шатуудтай шууд холбоотой тул нөлөөллийг дараах хүснэгтийн дагуу ангиллаа.

Хүснэгт 6. Байгаль орчин, Нийгэмд үзүүлэх нөлөөлөл ба нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
Барилгын өмнөх үе шат							
Байгаль орчны асуудал							
1.	Төлөвлөлт ба баримт бичиг (Зөвшөөрөл, зөвшөөрөл)	Байгаль орчны төлөвлөгөөг бэлтгэх	БОМТ ба Г-БОНМТ-ний боловсруулалт - Үндэсний байгаль орчны дүрэм журмын дагуу Гүйцэтгэгчийн Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг (БОМТ) боловсруулах. - Дэлхийн банкны байгаль орчин, нийгмийн стандартын дагуу Гүйцэтгэгчийн Байгаль орчин, нийгмийн менежментийн төлөвлөгөөг (Г-БОНМТ) бэлтгэх. Танилцуулах, батлах - Г-БОНМТ-г Дэлхийн банкинд (ДБ) хянуулахаар хүргүүлнэ. - Аливаа талбайн үйл ажиллагаа явуулахын өмнө Нийслэлийн Байгаль орчны газраас эцсийн зөвшөөрөл авах. Төлөвлөгөөний шинэчлэлтүүд - Жил бүр эсвэл төслийн нөхцөл шаардлагын дагуу Г-БОНМТ-г хянаж, шинэчлэх.	2025 оны 4-р сар 2026 оны 4-р сар (шаардлагатай бол шинэчлэгдэнэ)	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Гүйцэтгэгч (Байгаль орчны мэргэжилтэн)	Зөвлөх/ Нийслэлийн Байгаль орчны газар

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
2.		Зөвшөөрөл авах	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө шаардлагатай бүх зөвшөөрлийг авах, үүнд: - Нэвтрэх замууд - Хог хаягдлыг тээвэрлэх, зайлуулах - Усны хэрэглээ - Цахилгааны холболт - Газар ашиглалт - Гүйцэтгэгчдийг хог тээвэрлэх хүчин төгөлдөр лицензтэй байлгах. - Газар, нөөц ашигласны холбогдох бүх төлбөрийг төлнө. - Кемпийн зохион байгуулалтын зураг төслийг боловсруулж батлуулах.	2025 оны 5-р сар 2026 оны 4-р сар (шаардлагатай бол шинэчлэгдэнэ)	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Гүйцэтгэгч (Төслийн менежер, Зохицуулагч, Кемп менежер, Зургийн инженер, Байгаль орчны мэргэжилтэн)	Зөвлөх
3.		Түр хөдөлгөөн шилжүүлэх, түр орц гарц	- Байнгын газар чөлөөлөх шаардлагагүй. - Одоо байгаа тойрог болон хаагдсан замын хэсгүүдийн ойролцоо хүлээгдэж буй түр зуурын нөлөөлөл (ХЗБТ, Хавсралт 10-ыг үзнэ үү). - Тойрог өргөсгөх нь хувийн эзэмшлийн газарт нөлөөлөхгүй. - Замыг түр хаасан нь бизнес/худалдаачдын нэвтрэх болон явган хүний урсгалыг саатуулж болзошгүй. Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын Тамгын газраас олгосон газарт	2025 оны 5 сар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Гүйцэтгэгч (Нийгмийн мэргэжилтэн, Байгаль орчны мэргэжилтэн)	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			машин, материал хадгалах. - Урьдчилан төлөвлөх, оролцогч талуудтай зөвлөлдөх, орон нутгийн зохицуулалт хийх замаар бууруулах.				
4.		Хуурай хог хаягдлын менежмент	- Хог хаягдлын эрх бүхий байгууллагатай гэрээ байгуулна. - Гүйцэтгэгч дагаж мөрдөж байгаа эсэхийг тогтмол хянаж байх.	2025 оны 5-р сар 2026 оны 4-р сар	3,000,000.00	Гүйцэтгэгч (Кемп менежер, Байгаль орчны мэргэжилтэн)	Зөвлөх/ дүүргийн байгаль орчны мэргэжилтэн
5.	Хог хаягдлын менежмент Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 2-оос үзнэ үү.	Барилгын хог хаягдлыг зайлуулах	- Замын гадаргуугаас хуулж авсан материалыг техникийн шаардлага хангасан тохиолдолд дахин боловсруулж, замын суурь материал болгоно. - Барилгын хог хаягдлыг зайлуулах тусгай зөвшөөрөлтэй газрыг тодорхойлж, зөвшөөрөл авах. - Хог хаягдлыг ангилж, дахин боловсруулалтыг нэмэгдүүлэх, хогийн цэгт хаяхыг багасгах.	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 2026 оны 4-8 сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Гүйцэтгэгч (Төслийн менежер, Материалын инженер, Талбайн инженер)	Зөвлөх
6.	Хэрэглээ ба олборлолт	Цахилгаан хангамж	- Цахилгааны аюулгүй байдлын техникийн үзүүлэлтүүдийг авах. - Кемпүүдэд газардуулгатай, хүчдэлээс хамгаалагдсан системийг суурилуулах.	2025 оны 6-р сараас 10-р сар, 2026 оны тавдугаар сараас долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Гүйцэтгэгч (Төслийн менежер, Кемп менежер, ХАБЭА-н менежер)	Зөвлөх/ Нийслэлийн цахилгаан түгээх сүлжээ компани

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Үндэсний цахилгааны аюулгүй байдлын стандартыг дагаж мөрдөх.				
7.		Ашигт малтмалын олборлолт	- Ашигт малтмалын олборлолтын талбайг тодорхойлох. - Засгийн газрын тогтоол гаргуулж, хайгуул, нөхөн сэргээлтийн гэрээ байгуулна. - Ашиглалтын дараа олборлолтын талбайг нөхөн сэргээх	2025 оны 1-5 сар	Барилгын дараах нөхөн сэргээлтийн зардалд багтсан	Гүйцэтгэгч (Төслийн менежер Байгаль орчны мэргэжилтэн)	Зөвлөх/ Нийслэлийн байгаль орчны газар
8.	Усны нөөц Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 5-аас үзнэ үү.	Усны нөөцийн ашиглалт	- Ус ашиглалтын төлөвлөгөөг үндэсний стандартын дагуу хэрэгжүүлнэ.	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 2026 оны 4-9 сар	Зардлыг барилгын үе шатанд оруулсан болно.	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх
9.		Ажилчдын усан хангамж	- Сонгинохайрхан дүүргийн 32-р хорооны нутаг дэвсгэрт байрлах гүйцэтгэгч компанийн худгаас 20 тоннын даацтай машинаар ундны усыг хангана. - Кемпийн гал тогооны хэсэгт усны шүүлтүүр суурилуулна. Энэ нь цаас, нүүрсэн давхаргатай (3 давхарга) бөгөөд 3 сар тутамд солино - Ундны усыг чанарын стандарт хангаж байгаа эсэхийг улирал тутам шалгана.	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 2026 оны 4-9 сар	Зардлыг барилгын үе шатанд оруулсан болно.	Кемп менежер Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
10.	Агаарын чанар Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 6-аас үзнэ үү.	Автомашинаас ялгарах утаа	- Жил бүрийн эхэнд бэлтгэл ажлын хүрээнд бүх хүнд даацын техникийг засварлана. - Яндангийн системийг засварлах, шүүлтүүрийг солих, утааг багасгахын тулд хөдөлгүүрийг засварлах	2025-2026 оны 1-р сараас 3-р сар	Зардлыг барилгын үе шатанд оруулсан болно.	Төслийн менежер, Байгаль орчны мэргэжилтэн ба Техникийн алба	Зөвлөх
11.		Тоосжилтыг дарах арга хэмжээ	- Услах замаар тоосжилтыг дарах арга хэмжээ авна. - Шороон замд тээврийн хэрэгслийн хурдыг хянах. - Материал тээвэрлэхдээ хучлага ашиглана. - Тээврийн зам, хатуу хучилттай замыг тогтмол цэвэрлэж байх.	Өдөрт 3-аас доошгүй удаа ус цацна. 2025 оны 5-р сараас 10-р сар 2026 оны 5-р сараас 7-р сар	Услах 32,000,000.0 Тээвэрлэсэн материалыг хучих 15,070,000.0	Талбайн инженер, Байгаль орчны мэргэжилтэн Нийгмийн мэргэжилтэн, HS менежер	Зөвлөх
Нийгмийн асуудлууд:							
12.	Кемпийн байгууламж ба материал хадгалах (нийгмийн элементүүд)	Орцны тэмдэг	- Кемп, үйлдвэр, агуулахын орох, гарах цэгүүдэд тодорхой тэмдэг тэмдэглэгээ тавих. - Олон улсын ажилчид хамрагдсан тохиолдолд тэмдэг нь хоёр хэлтэй (монгол, англи) байх ёстой.	2025 оны 5-р сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Нийгмийн мэргэжилтэн, Кемп менежер	
13.		Газрын төлөвлөлт ба зөвшөөрөл	- Түр газар ашиглах зөвшөөрөл хүсэх, авах. - Кемп, материал хадгалах талбайг эмзэг экосистемээс хол, орох гарах замтай байхаар сонгоно.	2025 оны 4-р сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, Кемпийн менежер	Зөвлөх/ Сонгинхайрхан дүүргийн Засаг даргын Тамгын газар

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Талбайн нарийвчилсан төлөвлөгөөг төслийн менежерээр батлуулах.				
14.		Кемпийн тохижилт ба материал хадгалах	- Талбайг тэгшилж, тод өнгийн төмөр хашлага суурилуулна. - Нүүлгэн шилжүүлэлт хийж дараах байгууламжийг, суурилуулна: оффис, агуулах, усны сав, гал тогоо, ажилчдын байр, ариун цэврийн байгууламж. - Кемпийн талбайд халдваргүйжүүлэлт хийнэ - Харагдах байдал болон /байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулахын тулд суурь тохижилт хийх. - Кемпийн зохион байгуулалтыг Зураг 2-оос үзнэ үү.	2025 оны 4-р сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, Кемпийн менежер	
15.	Замын хөдөлгөөний нөлөөлөл ба олон нийтийн эвдрэл Хавсралт 10-ыг үзнэ үү	Замын түгжрэл, хөдөлгөөний саатал нэмэгдэх, Сургууль, бизнес, оршин суугчдад түр зуурын нэвтрэх хязгаарлалт Бусад замуудын хөдөлгөөний ачаалал нэмэгддэг	Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөө (ХЗБТ) - Дараахтай талуудтай зөвшилцөх. ▪ Нийслэлийн Замын хөгжлийн газар ▪ Тээврийн цагдаагийн алба ▪ Нийтийн тээврийн бодлогын газар ▪ Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв ▪ ТХН болон орон нутгийн удирдлагууд	2025 оны 4-р сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- ХЗБТ-г холбогдох бүх байгууллагаар батлуулах. - ХЗБТ-д оруулах: - Орон сууцны хорооллоос зайлсхийсэн тээврийн замууд - Замын түр зөвшөөрөл (Сонгинохайрхан дүүргийн Замын цагдаагийн хэлтэстэй хамтран ажиллах) - Явган хүний тойрог зам, аюулгүй байдлын тэмдэг, сургууль/яаралтай үед нэвтрэх чиглэлүүд - Олон нийтийн оролцоо - Барилгын өмнө болон барилгын ажлын явцад иргэд, аж ахуйн нэгжүүдтэй уулзалт зохион байгуулна. -Хуваарь, тасалдлыг танилцуулах; санал хүсэлт дээр үндэслэн ХЗБТ-г хянана. - Жолооч, операторын сургалт - Жолооч нарыг сургах: - Эмзэг бүсийн ойролцоо хурдыг багасгана -Зориулалтын тээврийн маршрутаар явах - Тэмдэглэгээ ба харилцаа холбоо - Мэдээлэл заасан, хоёр хэл дээрх тэмдгүүдийг суулгана: ▪ Тойрог замууд ▪ Хурдны хязгаарлалт ▪ Гарам ▪ Аюултай бүсүүд - Гомдол шийдвэрлэх механизм (ГШМ)				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Замын хөдөлгөөнтэй холбоотой асуудлыг мэдээлэх суваг (утас, гомдлын хайрцаг) бий болгох. - Замын хөдөлгөөний зохицуулагчийг томилно. - ХЗБТ (Хавсралт 10) ба ГШМ (Г-БОНМТ-ний 8-р хэсэг) -ийг үзнэ үү.				
16.		Хандалтын менежмент ба амьжиргааг бууруулах	- Хөдөлгөөний тойруу болон явган хүний түр замыг бий болгох. - Орон сууц, бизнес, олон нийтийн байгууламж руу нэвтрэх боломжийг хангах. - Эмзэг бүлгийг (ахмад настан, хүүхэд, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс) эрэмбэлэх. - Талбайд зориулсан нэвтрэх арга хэмжээг (саад хаалт, тэмдэглэгээ, гарц) авах бол ХЗБТ, Хавсралт 10-аас үзнэ үү. - Амьжиргаа нь түр зуурын нөлөөлөлд өртсөн тохиолдолд: - Үйлчлүүлэгчдийг өөр бизнес рүү чиглүүлэх тэмдгүүдийг суулгана - Түгжрэлийн ачаалал ихтэй цагаас зайлсхийхийн тулд ажлын хуваарь гаргана	2025 оны 4-р сараас 10-р сар, 2026 оны тавдугаар сараас долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн	Зөвлөх
17.		Зөвлөлдөх, ил тод болгох, гомдол	- Барилгын ажил эхлэхээс өмнө иргэд, аж ахуйн нэгжүүдтэй зөвлөлдөх.	2025 оны 4-5 сар	Үйл ажиллагааны	Төслийн менежер,	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
		шийдвэрлэх механизм	- Мэдээлэл хуваалцах: Ажлын хуваарь -Хаалтууд -Хялбарчлах - Зурагт хуудас, ухуулах хуудас, аман танилцуулга, цахим танилцуулга зэргийг ашиглах. - Эмзэг бүлгийг хамруулах. - Г-БОНМТ-ний 8-р хэсэгт байгаа ГШМ-ийн журмыг үзнэ үү. Байнгын оролцоо ба хяналт - Төслийн шинэ мэдээллийг түгээх, мөн тулгамдаж буй асуудлыг хэлэлцэх зорилгоор олон нийтийн төлөөлөлтэй тогтмол уулзалт зохион байгуулах. - Эдгээр ажлын санал хүсэлтийг боломжтой бол барилгын үйл ажиллагаа эсвэл нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг тохируулахад ашиглана. - Эмзэг бүлгийн (эмэгтэйчүүд, өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс гэх мэт)-ийг бүрэн хамруулж, мэдээллээр хангахад онцгой анхаарна.		зардалд багтсан	Нийгмийн мэргэжилтэн	
18.	Ажиллагсдын хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал (Онцгой байдлын	ХАБЭА-н ерөнхий арга хэмжээ	Монгол Улсын ХАБЭА-н хууль тогтоомж, Дэлхийн банкны ESF стандартыг дагаж мөрдөнө. Аюулд тохирсон нэг бүрийн хамгаалах хэрэгслийг хангана:	2025 оны 4-р сараас 10-р сар, 4-7-р сар 2026 он	61,600,000.0	Төслийн менежер, ХАБЭА-н менежер	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
	үед авах хариу арга хэмжээний төлөвлөгөө болон SEA/SH-ээс урьдчилан сэргийлэх журмыг бүрэн эхээр нь Г-БОНМТ-ийн 8-р хавсралтаас үзнэ үү)		- Стандарт ажлын хувцас, гутал - 1.5 метрээс дээш өндөрт ажиллах хамгаалалтын бүс хэрэглэх - Гагнуурын бээлий, нүүрний хамгаалалт, хамгаалалтын нүдний шил - Тоосжилттой орчинд зориулсан PM95 шүүлтүүртэй маск - нэг бүрийн хамгаалах хэрэгслийг тогтмол шалгаж, засвар үйлчилгээ хийж, солих. - Үзэгдэх орчин хязгаарлагмал, хүчтэй салхитай үед өндөрт ажиллахыг түр зогсооно -Чанар, аюулгүй байдлыг хангасан ундны усаар хангана.				
19.		Халдварт өвчин ба нийгмийн эрүүл мэнд	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө Хөдөлмөрийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдлын төлөвлөгөөг боловсруулах. Коронавируст халдвар (COVID-19), томуу, бэлгийн замын халдварт өвчин/ХДХВ-ийн халдвараас урьдчилан сэргийлэх сургалт - халдварт өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр жил бүр сургалт явуулна.	2025 оны 4-5 сар	Сургалтын төлөвлөгөөнд багтсан болно	ХАБЭА-н дарга, ХАБЭА-менежер, Эмч-эрүүл ахуйч	Зөвлөх
20.		Онцгой байдлын бэлэн байдал, хариу арга хэмжээ	Онцгой байдлын үед авах арга хэмжээний төлөвлөгөөг (ЕАР) боловсруулах, үүнд: - Орон нутгийн онцгой байдлын албатай холбоо барих журам - Цахилгааныг унтраах, гал унтраах журам	2025 оны 5-10 сар, 2026 оны 4-7 сар	Сургалтын төлөвлөгөөнд багтсан болно	ХАБЭА-н дарга	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Гол байршилд яаралтай тусламжийн тоног төхөөрөмж (гал унтраагч, дохиолол). - Ажилчдыг нүүлгэн шилжүүлэх, яаралтай тусламж үзүүлэх талаар сургалтад хамруулна. - Онцгой байдлын сургуулилтыг тогтмол хийж, ослын тайланг хянаж байх. - Ажлын бүх хэсэгт анхны тусламжийн хэрэгсэл байгаа эсэхийг шалгах - Барилга угсралтын явцад эрүүл ахуйч эмч (сувилагч/эмч)-ийг ажиллуулна				
21.		Жендерийн тэгш эрх (Бэлгийн мөлжлөг, хүчирхийлэл, дарамт)-аас урьдчилан сэргийлэх	SEA/SH-д үл тэвчих бодлого. Бүх ажилчид болон туслан гүйцэтгэгчдэд зориулсан SEA/SH-ийн мэдлэг олгох сургалт: -Ажил авахад -Улирал тутам - Бүх ажилчид зөвшөөрөгдөх зан үйл, зөрчлийн үр дагаврыг тодорхойлсон Ёс зүйн дүрэмд гарын үсэг зурах - SEA/SH-ийн тохиолдлуудыг мэдээлэх нууц сувгийг бий болгох. - SEA/SH-ийн хэргийг мэргэшсэн үйлчилгээтэй уялдуулан шуурхай, мэдрэмжтэй шийдвэрлэх. - SEA/SH-ийн төвлөрсөн цэгүүдийг томилж, жендерийн мэдрэмжтэй байдлаар ажилд авах нөхцлийг хангах	2025 оны тавдугаар сар 2026 оны дөрөвдүгээр сар	Сургалтын төлөвлөгөөнд багтсан болно	Нийгмийн мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
22.	Нийгмийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	Олон нийтийн мэдээлэл, харилцаа холбоо	- Барилгын үйл ажиллагаа, эрсдэл, ажлын төлөвлөөний талаар иргэд, орон нутагт идэвхтэй мэдээлэх. Аюулгүй байдалтай холбоотой бүх мэдээлэл нь: - Монгол хэлээр харилцах - ойлгомжтой хэлээр бичсэн байх - Бичиг үсэг тайлагдаагүй, эмзэг бүлгийн хүмүүст зориулсан тэмдэг, дүрс тэмдэгээр харуулсан байх Төслийн зарыг дараах байдлаар түгээнэ. - Хашаа болон талбайн хил хязгаар дээрх зурагт хуудас -Олон нийтийн мэдээллийн самбар - Олон нийтийн хурал, ухуулах хуудас	2025 оны 5-р сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, ХАБЭА-н менежер	Зөвлөх
23.		Сайтын аюулгүй байдал ба бие махбодийн хамгаалалт	Бие махбодийн аюулгүй байдлын арга хэмжээ Өндөр эрсдэлтэй бүх газрын эргэн тойронд бат бөх хамгаалалтын хашаа суурилуулах, үүнд: - Барилгын бүс - Материал хадгалах газар - Ажилчдын кемп - Тоног төхөөрөмжийн талбай Бүх нэвтрэх цэгүүд болон аюултай газруудад тодорхой анхааруулах тэмдгүүдийг суурилуулах. - Тэмдэглэгээ нь цаг агаарын нөхцөлд тэсвэртэй, жолооч болон явган зорчигчийн нүдний түвшинд байрлуулсан байна.	2025 оны 5-р сар	Түр хашаа (Барилгын бүс) 30,165,500.0	Төслийн менежер, ХАБЭА-н дарга	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Тэмдэглэгээ нь олон нийтийн ойлголтыг нэмэгдүүлэхийн тулд дүрс тэмдэг, монгол хэлийг ашиглана.				
24.		Хандалтын хяналт ба аюулгүй байдал	Аюулгүй байдлын арга хэмжээ: Сургалтад хамрагдсан аюулгүй байдлын ажилтнуудыг дараахь зүйлд томилно. - Хязгаарлагдмал болон аюултай бүсэд нэвтрэх эрхийг хянах - Ялангуяа хүүхэд, олон нийт зөвшөөрөлгүй нэвтрэхээс урьдчилан сэргийлэх - Эрсдэл ихтэй бүх бүсэд 24/7 хяналт тавих - Бүх харуулууд дараахь чиглэлээр сургалтад хамрагдана. - Олон нийтэд хүндэтгэлтэй, ялгаварлан гадуурхахгүй байх - Танхайрах, айлган сүрдүүлэх, хүч хэрэглэхийг хориглоно	2025 оны 4-10-р сар, 2026 оны 4-7 сар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Төслийн менежер, Талбайн инженер, ХЭМАБ-н алба, Гэрээт харуул хамгаалалтын байгууллага	Зөвлөх
25.		Ажилтнуудыг таниулах хөтөлбөрүүд	Мэдлэг, чадавхийг бэхжүүлэх - Газар дээрх аюулгүй ажиллагааны арга барил - Онцгой байдлын үед хариу арга хэмжээ авах журам - Ажилчдын эрх, олон нийтийн мэдрэмж - Талбайн ажилтнуудад хийж болох, болохгүй зүйлийн талаар таниулах гарын авлага, халаасны гарын авлага тараах.	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 2026 оны 4-7 сар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн	Зөвлөх
БАРИЛГЫН ШАТ							
Байгаль орчны асуудал							

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
26.	Агаарын чанар, дуу чимээ, чичиргээ	Барилгын машин механизм, материалын тээвэрлэлт нь тоосжилт, дуу чимээ ихэсч, агаарын чанарыг доройтуулж, үзэгдэх орчинг бууруулдаг. [Аюултай материалтай зохисгүй харьцах нь агаар мандлын бохирдлыг улам бүр нэмэгдүүлж болзошгүй.]	- Гүйцэтгэгч компанийн эзэмшлийн Сонгинохайрхан дүүргийн 32-р хороонд байрлах усны эх үүсвэрийг ашиглан орох, гарах хэсгийн зам талбайн тоосжилтыг бууруулах зорилгоор усалгаа хийнэ. - Бүх тээврийн хэрэгсэл, машин механизм, тоног төхөөрөмжийг улсын үзлэгт хамруулж, холбогдох зам, агаарын бохирдлын төлбөрийг төлнө. - Агаар бохирдуулагч, тоосны хэмжээг хянах хөндлөнгийн байгууллагыг татан оролцуулах. - Барилгын талбайг түр хашаагаар хаах; зөвхөн өдрийн цагаар ажиллах (материал тээвэрлэлтээс бусад). - Шаардлагатай үед шөнийн цагаар ажиллах бол оршин суугчдад мэдэгдэх. - Асфальтбетон зуурмагийн үйлдвэрийг оршин суугчдаас хол, СХД-ийн 32-р хорооны нутаг дэвсгэрт байршуулна - Дуу чимээ ихтэй хэсэгт ажиллах ажилчдад чихний бөглөө өгөх.	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 5-7 сар 2026 он	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Олон нийтийн дуу чимээ, чичиргээний талаарх гомдлыг шуурхай шийдвэрлэж, ажлын хуваарь, төлөвлөгөөг танилцуулах - Барилгын ажлын өмнө ойролцоох барилгуудыг гэрэл зураг/бичлэг зэргээр баримтжуулан авна. (Хавсралт 9-ийг үзнэ үү) - Айл өрхөд барилгын ажлын мэдээг тогтмол хүргэж байх.				
27.	Хөрсний элэгдэл ба доройтол Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 4-ээс үзнэ үү.	Газар шорооны ажил, ашигт малтмалын олборлолт нь гадаргын элэгдэл, үржил шимт хөрс алдагдах, бие махбодийн тогтворгүй байдлыг үүсгэж, газар дээр нь ослын эрсдэлийг нэмэгдүүлдэг.	- Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөөний дагуу материалын тээвэрлэлт, чиглэлийг тохиролцож батлах. Хавсралт 10 - Кемп, агуулахын эргэн тойронд ус зайлуулах түр суваг татах - Нөлөөлөлд бага өртсөн газрын өнгөн хөрсийг (15 см гүн) хуулж хадгална (налуу $\leq 18-25^\circ$). - Карьер ашиглах бол олборлолтын бүсэд: өнгөн хөрсийг ≥ 20 см (Гэрээний техникийн нөхцөлийн дагуу) хуулж, тусад нь хадгална. - Гэнэтийн ослоос урьдчилан сэргийлэх зорилгоор талбайг ажлын	2025 оны 5-6 сар, 2026 оны тавдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан шингэн хог хаягдал 6,000,000.0	Төслийн менежер, Талбайн инженер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			талбайгаас хуулсан материалаар хүрээлэх - Анхааруулах тэмдгүүдийг байрлуулах ("Унах эрсдэл", "Орохыг хориглоно"). - Трасс болон барилгын талбайгаас гарах хаягдал материалаар карьерын ухацыг нөхөн дүүргэх, талбайг нөхөн сэргээхэд дахин ашиглах. - Нөхөн сэргээсэн талбайг байгалийн аясаар нөхөн сэргэх нөхцлийг бүрдүүлж, хадгалсан шимт хөрсөөр хучих. - Кемпийн ахуйн шингэн хаягдал цуглуулах түр цооног байгуулж, соруулж зайлуулна. - Машин техникийн засварын хэсэгт асгаралт үүсэхээс сэргийлж хяналт тавих - Баянхошууны гудамж төслийн талбай нь ус хангамжийн эх үүсвэртэй хэсэгчлэн давхцаж байгаа тул Гүйцэтгэгч шатах тослох материалын асгаралт, хөрсний бохирдлоос урьдчилан сэргийлэх ажлыг хийж, хөрсний бохирдлын хяналтыг хэрэгжүүлнэ.				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Асгаралт үүссэн тохиолдолд: 20 см гүн хөрсийг ухаж, бохирдсон хаягдлыг зөвшөөрөгдөх цэгт зайлуулна - Хөрсний хяналтыг ≥ 6 цэгт жилд 2 удаа (хүнд металл, эрүүл ахуй) хийх.				
28.	Усны нөөцийн бохирдол ба ашиглалт Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 5-аас үзнэ үү.	Барилгын ажлын явцад усыг эрчимтэй ашиглах нь гүний усыг бохирдуулж, шавхаж, байгаль орчин, ажилчдын эрүүл мэндэд аюул учруулж болзошгүй юм.	- Унд, ахуйн усны химийн болон эрүүл ахуйн шаардлага хангасан эсэхийг шалгана. - Кемпийн гал тогооны хэсэгт усны шүүлтүүр суурилуулна. Энэ нь цаасан болон нүүрсэн давхаргатай (3 давхарга) бөгөөд 3 сар тутамд солино. - Ус хадгалах, тээвэрлэхдээ зэвэрдэггүй савыг ашиглах. - Зөвшөөрөл авах: - Ус ашиглалтын дүгнэлт – Усны тухай хуулийн 28.4 - Ус ашиглах гэрээ – Усны тухай хуулийн 29.1 - Шинээр худаг гаргах бол цооног өрөмдөх зөвшөөрөл авах, мэргэжлийн байгууллагаар өрөмдүүлж, паспортжуулан, мэдээллийн санд бүртгүүлнэ.	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 2026 оны тавдугаар сараас долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Кемп менежер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
29.	Хатуу болон аюултай хог хаягдлын менежмент Дэлгэрэнгүйг Хавсралт 2-оос үзнэ үү.	Барилгын хог хаягдал, аюултай бодистой буруу харьцах нь хөрс, усыг бохирдуулж болзошгүй тул зохих ёсоор хадгалах, зайлуулах шаардлагатай.	- Ахуйн хуурай хог хаягдлыг дүүргийн эрх бүхий байгууллагаар тээвэрлүүлнэ (гэрээний дагуу). - Зарим тохиолдолд компанийн тээврийн хэрэгслээр зөвшөөрөгдсөн талбайд (жишээлбэл, Улаанчулуут) тээвэрлэн хүргэх - үйлдвэр/барилгын хог хаягдлыг тээвэрлэж, зөвшөөрөлтэй талбайд хүргэнэ. - Овор ихтэй хатуу хог хаягдлыг (жишээ нь, картон, хуванцар) ангилж, дахин боловсруулах цэгт хүргэх - Ажилчдын түр бие засах газар суурилуулах. - Хаягдал тос, тосолгооны материалыг найдвартай хадгалж, тусгай зөвшөөрөлтэй байгууллагад шилжүүлнэ. - Асфальт битумын хаягдал гарвал бид дахин боловсруулах үйлдвэрт (хуучин асфальт биш) буцааж өгнө. - Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний жилийн тайланд хог хаягдлын	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 2026 оны 5-р сараас 7-р сар	түр бие засах газар 18,478,178.40	Төслийн менежер, Кемп менежер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			бүртгэл, ус ашиглалтын мэдээ (тоолуурын заалтын дагуу) тусгаж СХД-ийн байгаль орчны мэргэжилтэнд хүргүүлэх.				
30.	Ургамлыг цэвэрлэх, нөхөн тарих	Барилга угсралтын явцад мод тайрч экологийн тэнцвэр алдагдахаас сэргийлж нөхөн тарих арга хэмжээ авах ёстой.	- Зөвлөхийн зааврын дагуу дор дурдсан хэмжээгээр 15 модыг зайлуулж, нөхөн тарих арга хэмжээг авна - Батлагдсан тохижилтын зураг төслийн дагуу нөхөн тариалалт хийх: - Ногоон байгууламж: 5523.1 м² - Шинэс мод: 7 ширхэг - Шар хуайс мод: 62 ширхэг - Зөвлөхийн талбайн зааварчилгааны дагуу дээрх ногоон байгууламжийн ажлыг мэргэжлийн байгууллагаар гүйцэтгүүлнэ.	2025 оны 9-р сар, 2026 оны 7-р сар	Ажлын тоо хмэжээнд тусгагдсан	Төслийн менежер, Талбайн инженер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх
Нийгмийн талууд:							
31.	Олон нийтийн үймээн самуун ба үйлчилгээний тасалдал	Барилга угсралтын ажил саатах, хүртээмжийг хязгаарлах, цахилгаан, ус, зам, интернет зэрэг нийтийн аж ахуйн үйл ажиллагааг тасалдуулахад	- Барилга угсралтын ажлын нарийвчилсан хуваарийг гаргах - Ажлын ачаалал, ядаргааны менежментийг хэрэгжүүлэх (шөнийн цагаар/өглөө эрт ажиллахаас зайлсхийх). - Тоосжилт бууруулах, дуу чимээний хаалт хийх, дуу	2025 оны 5-р сараас 10-р сар, 2026 оны 4-7 сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан.	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, Талбайн инженер, HS менежер	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
		хүргэж, өдөр тутмын хэвшил, чухал үйлчилгээнд сөргөөр нөлөөлж болзошгүй.	чимээ багатай машин механизм ашиглах. - Явган хүний зам тавих, хашаа барих, тэмдэг тэмдэглэгээг цэвэрлэх. - Сургуулийн ойролцоо, явган хүний хөл хөдөлгөөн ихтэй бүсүүдийн ойролцоо замын хөдөлгөөний зохицуулагч томилно. - Орон сууц, олон нийтийн байгууламж руу нэвтрэх түр замыг засварлах. - Түгжрэлийн үед өөр тээврийн хувилбаруудыг боловсруулах. - Яаралтай тусламжийн үйлчилгээтэй хамтран ажиллана. - Түгжрэлийг багасгахын тулд нийтийн тээврийн үйлчилгээний байгууллагуудтай нягт хамтран ажиллана. - Төлөвлөсөн үйлчилгээний тасалдлын талаар мессеж, зурагт хуудас, хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр олон нийтэд мэдээлэх. - Нөөц хэрэгслээр хангах (жишээ нь, усны сав, хөдөлгөөнт цэнэглэгч). - Шинэчлэлт, санал хүсэлтийг авахын тулд хоёр долоо хоног тутам				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- олон нийтийн уулзалт зохион байгуулах. - Зар сурталчилгаа, лавлах утас, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгслээр мэдээлэл түгээх. - Хүртээмжтэй суваг бүхий Гомдол шийдвэрлэх механизмыг ажиллуулах. - Барилгын ажилчдад ёс зүйн дүрмийн сургалт явуулна. - Жендэрийн мэдрэмжтэй, соёлд нийцсэн зан үйлийг хангах. - Олон нийттэй харилцах ажилтныг газар дээр нь томилно. - Олон нийтийн санал хүсэлт дээр үндэслэн төлөвлөгөөг тохируулах - Өргөдөл, гомдлын хариуг бүртгэх бүртгэл хөтөлнө.				
32.	Эмзэг бүлгийнхэнд үзүүлэх нөлөө	- Бие махбодийн аюулгүй байдлын эрсдэл - Эрүүл мэнд, үйлчилгээний хүртээмж буурсан - Дуу чимээ, тоос шороонд мэдрэмтгий - Нийгмийн тусгаарлалт	- Барилгын бүх бүсийг хашиж, зөвшөөрөлгүй нэвтрэх эрхийг хязгаарлах. - Сургууль, оршин суугчдын ойролцоо хүүхэд үл нэвтрэх хаалт ашиглах. - Эрсдэл ихтэй газруудад олон хэлээр анхааруулах самбар байрлуулах. - Явган хүний хүртээмжтэй тойруу замыг төлөвлөх	2025 оны 5-10 сар, 2026 оны 4-7 сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, HS менежер	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
		- Харилцааны саад бэрхшээл -Дарамт, мөлжлөгт өртөх эрсдэлтэй	(налуу замтай, өргөн замтай). - Сургууль, ахмад настны асрамжийн газрын ойролцоо хурд сааруулагч суурилуулж, дохиочин/хамгаалагч томилно. - Дуу чимээг хянах дэлгэц, тоос дарах, дуу чимээ багатай машин ашиглах. - Хичээлийн цагаар болон оройн цагаар эмзэг газруудын ойролцоо ажиллахаас зайлсхийх. - Ухуулах хуудас тараах, Өндөр настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдэд мэдээлэл түгээх. - Материалыг орон нутгийн/цөөнхийн хэл рүү орчуулах. - Жендэрт суурилсан хүчирхийлэлтэй (ЖСХ) тэмцэх ёс зүйн дүрмийг чанд мөрдүүлэх. - Ажилчдын байр, ажлын талбай нь гэрэлтүүлэг сайтай байх. - Эмэгтэйчүүдийн бүлгүүд болон нийгмийн үйлчилгээ үзүүлэгчидтэй хамтран ажиллах. - Яаралтай тусламжийн гарцыг нээлттэй байлгах				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Эмзэг бүлгийн хүмүүсийг илрүүлж, шаардлагатай бол эмнэлэг/үйлчилгээнд хүргэж өгөх. - Хүртээмжтэй газар/цагт оролцогч талуудын оролцоонд эмзэг бүлгийг татан оролцуулах. - Гомдлын нууц сувгийг ажиллуулах				
33.	Замын түгжрэл ба аюулгүй байдлын эрсдэлүүд	- Зам тээврийн осол -Явган зорчигчийн аюулгүй байдлын эрсдэл -Ачааны машин, машин механизмын түгжрэл	- Нийгэмлэгүүдтэй (сургууль, цэцэрлэгт хүрээлэн гэх мэт) харилцах цэгүүдийн барилгын ажлын өмнөх үнэлгээг хийх. - Талбайд зориулсан хяналт: тэмдэг, хаалт, операторын сургалт. - Хөдөлгөөний хязгаарлагдмал бүсийг тодорхойлж, хаших. - Замын хөдөлгөөний хяналтын төхөөрөмжийг суурилуулах: гэрэлтүүлэгч тэмдэг, дохио, тэмдэглэгээ, шөнийн цагаар харагдахуйц анивчдаг гэрэлтэй байх - барилгын материал тээвэрлэх хөдөлгөөнийг орон сууцны хороолол дундуур аль болох явуулахгүй байх.	2025 оны тавдугаар сараас 2026 оны долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, HS менежер	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Хэрэв хороолол дундуур явахаас зайлсхийх боломжгүй бол: - Хурдны хязгаарлалт, жолоочийн сургалт, олон нийтийн оролцоог хангана. - Барилгын төлөвлөгөөний талаар ухуулах хуудас, уулзалт, тэмдэглэгээ зэргээр олон нийтэд мэдээлэх. - Зөвхөн тусгай зөвшөөрөлтэй операторуудад тээврийн хэрэгсэл ажиллуулахыг зөвшөөрөх. - Бүх машин механизмыг үзлэг оношилгоонд хамруулж, тогтмол засвар үйлчилгээ хийх. - Автомашины жолооч болон явган зорчигчдод зориулсан тойрог зам, аюулгүй байдлын тэмдэг тэмдэглэгээг тодорхой байршуулах - Барилгын ажлыг хөдөлгөөний ачаалал ихтэй цагаар хязгаарлах. - Тохиромжтой гэрэлтүүлэг, үзэгдэх орчны хаалт суурилуулах. - Ажлын тасалдал, өөрчлөлтийн талаар олон нийтэд тогтмол мэдээлэх.				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Эдгээр бүх арга хэмжээг ХЗБТ, Хавсралт 10-д тусгана				
34.	Орон нутгийн эдийн засаг, амьжиргаа, ажил эрхлэлтэд үзүүлэх нөлөө	-Дуу чимээ, чичиргээ, нэвтрэх эрхийг хязгаарласан зэрэг олон нийтийн гомдол -Түр зуурын өөрчлөлтөөс үүдэх төөрөгдөл -Дэлгүүр, аж ахуйн нэгж рүү үйлчлүүлэгчдийн урсгалыг бууруулсан -Нутгийн иргэд, аж ахуйн нэгжүүдийн дунд үл итгэлцэл, сэтгэл ханамжгүй байдал	- Нийгэмлэгийн бүх гишүүд болон бизнес эрхлэгчдэд хүртээмжтэй Гомдол шийдвэрлэх механизмыг ажиллуулна (ГШМ-н схем, 8-р хэсгийг үзнэ үү). - Оршин суугчид болон дэлгүүрийн худалдагч нартай тогтмол харилцах цэг болж ажиллахын тулд Олон нийттэй харилцах ажилтан (ОНХА) томилно. - Орон нутгийн бизнес эрхлэгчид, борлуулагчидтай барилгын ажил эхлэхээс өмнө зөвлөлдөж, тулгамдаж буй асуудлыг зөвшилцөх. - Барилгын ажлын хуваарь, хугацаа, хүртээмжийн төлөвлөгөөг урьдчилан олон нийтэд мэдээлэх. - Чичиргээ үүсэх ажил, зам хаах зэрэг барилгын үйл ажиллагааны талаар олон нийтэд мэдээлэхийн тулд янз бүрийн харилцааны аргуудыг (жишээлбэл, гомдлын хайрцаг, зурагт хуудас, уулзалт, гар утас, чатбот) ашигла.	2025 оны тавдугаар сараас 2026 оны долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Аюулгүй, хүртээмжтэй түр явган хүний зам, замыг зохих гэрэлтүүлэг, налуу зам, хашлага, тодорхой тэмдэг тэмдэглэгээтэй байлгах. - Явган зорчигч, тээврийн хэрэгслийг чиглүүлэхийн тулд тойрог замд хашлага, хурд хянагч, цацруулагч тэмдэг, зам заах тэмдэг зэргийг суурилуулна. - Аюулгүй байдлыг хангах үүднээс явган хүний хөдөлгөөн ихтэй бүсэд (жишээ нь, сургууль, дэлгүүрийн ойролцоо) замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үүднээс замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах тусгайлсан чиг үүрэг бүхий хүмүүсийг байрлуулна. - Эгц, аюултай замаас зайлсхийж, явган явах зайг багасгахын тулд таагүй байдлыг багасгахын тулд тойрог замуудыг төлөвлө. - Ажлын ачаалал ихтэй эсвэл чимээ шуугиан ихтэй ажлыг ажлын ачаалал багатай цагаар төлөвлөөрэй.				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Албан бус ажилчдыг (жишээ нь, гудамжны худалдагч, хог цуглуулагч) татан оролцуулж, тэдний амьжиргааг анхаарч үзээрэй. - Аюулгүй байдал, хүртээмжтэй байдлыг хангах үүднээс тойрог зам, тэмдэглэгээнд өдөр бүр хяналт шалгалт хийх. - Ил тод байдлыг хангах үүднээс гомдлыг олон нийтийн бүртгэлд бүртгэж, хариу өгөх.				
35.	Дэд бүтэц, нийгмийн үйлчилгээнд үзүүлэх нөлөө	Түр зуурын саатал: - Ус, цахилгаан, интернетийн тасалдал - Замын нөхцөл байдал, барилгын хөдөлгөөний улмаас элэгдэлд орсон - Яаралтай тусламжийн үйлчилгээний хүртээмж хязгаарлагдмал - Хог хаягдлын цуглуулга тасалдсан	- Газар шорооны ажил, шугамын ажил эхлэхийн өмнө нийтийн аж ахуйн үйлчилгээ үзүүлэгчидтэй хамтран ажиллах. - Богино, төлөвлөсөн тасалдалтай, ачаалал багатай цагаар ажиллах хуваарь гаргах. - Зурагт хуудас, олон нийтийн хурал, орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр дамжуулан оршин суугчдад урьдчилан мэдэгдэх. - Түр зуурын үйлчилгээний хувилбараар хангах (жишээ нь, усны сав). - Замын эвдрэл гэмтлийг тогтмол шалгаж байх;	2025 оны тавдугаар сараас 2026 оны долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, HS менежер	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			туслан гүйцэтгэгчид хяналт тавих - Төслийн эцсийн шатанд зам засвар, хучилтын төлөвлөгөөг тусгана. - Орон нутгийн удирдлагуудтай хамтран яаралтай тусламжийн гарцыг тодорхой байлгах. - Тойрог замын тэмдэглэгээг ашиглаж, яаралтай тусламжийн үйлчилгээг цаг тухайд нь мэдээлэх - Хог хаягдлыг цуглуулах ажлыг тасралтгүй явуулахын тулд тээвэрлэгч байгууллагатай хамтран ажиллана. - Шаардлагатай бол түр цуглуулах цэг эсвэл явуулын хогийн сав байрлуулна.				
36.	Ажилтан ба Нийгмийн эрүүл мэнд, аюулгүй байдал	- Газар дээрх болон ойр орчмын олон нийтийн газарт осол, эрүүл ахуйн асуудал, аюулгүй байдлын хяналт хангалтгүй - Онцгой байдлын үед авах арга	- Гал түймэр, эмнэлгийн, химийн болон байгаль орчны эрсдэлийг хамарсан онцгой байдлын онцгой байдлын төлөвлөгөөг боловсруулах. - Онцгой байдлын үед (дотоод болон гадаад оролцогч талууд) харилцах харилцааны	2025 оны тавдугаар сараас 2026 оны долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, HS менежер	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
		хэмжээний бэлэн байдал хангалтгүй - Ажилчдын ундны усны аюулгүй байдал - Цахилгааны түр саатал, үйлчилгээ тасалдсан	тодорхой протоколуудыг бий болгох. - Яаралтай тусламжийн холбоо барих хаягийн жагсаалтыг таниулах - Бүх ажилчдыг яаралтай тусламжийн арга хэмжээ, аюулгүй байдлын хэрэгслийг ашиглах талаар сургах. - Ажилчид болон ойр орчмын оршин суугчдын аль алинд нь нүүлгэн шилжүүлэх төлөвлөгөө гаргаж, байршуулах. - Газар дээр нь анхны тусламжийн хэрэгслээр хангах, бэлтгэгдсэн боловсон хүчин байлгах. - Талбайг гал унтраагч, дохиолол, анхны тусламжийн хэрэгсэл, аюулгүйн хаалт зэргээр тоноглох. - Онцгой байдлын үед анхааруулах системийг (жишээ нь, дуут дохио) нэвтрүүлэх. - Орон нутгийн иргэдийг бэлэн байдлын төлөвлөлтөд оролцуулах. - Орон нутгийн онцгой байдлын алба, засгийн газартай хамтран хариу арга хэмжээ авах.				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Онцгой байдлын ердийн сургуулилт, загварчлал хийх. - Тасралтгүй сайжруулалтыг мэдээлэхийн тулд бүх онцгой байдлын ослын бүртгэлийг хөтөл. - Ундны усны тээврийн хэрэгслийн сав, хадгалах савыг хүнсний эрүүл ахуйн стандартад нийцсэн зэвэрдэггүй материалаар хийнэ.				
37.	Хөдөлмөрийн нөхцөл ба хүртээмжтэй хөдөлмөр эрхлэлт See Annex 1 for details.	-Аюулгүй, шударга бус, албан бус хөдөлмөрийн зохицуулалт -Хүүхдийн хөдөлмөр, мөлжлөгийн эрсдэл -Цомхотголын нөлөө -Гадаад ажилчдыг ялгаварлан гадуурхах, тэгш бус харьцах	- Монгол Улсын Хөдөлмөрийн тухай хууль (2024 оны нэмэлт өөрчлөлт)-ийг мөрдүүлэх. - Барилгын бүх гэрээнд хүүхдийн хөдөлмөрийг хориглох; бүх ажилчдаас насны бичиг баримтыг шаардах. - Хүүхдийн хөдөлмөрийн хууль тогтоомжийг бататгахын тулд олон нийтэд сурталчлах ажлыг зохион байгуулж, ажлын байран дээр тэмдэглэгээ байрлуулах. - Гүйцэтгэгчид хүүхдийн хөдөлмөрийг үл тэвчих бодлогыг баримталж, зохих баримт бичгийг хөтлөх ёстой.	2025 оны тавдугаар сараас 2026 оны долдугаар сар	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, Хүний нөөцийн менежер, Хуульч	Зөвлөх

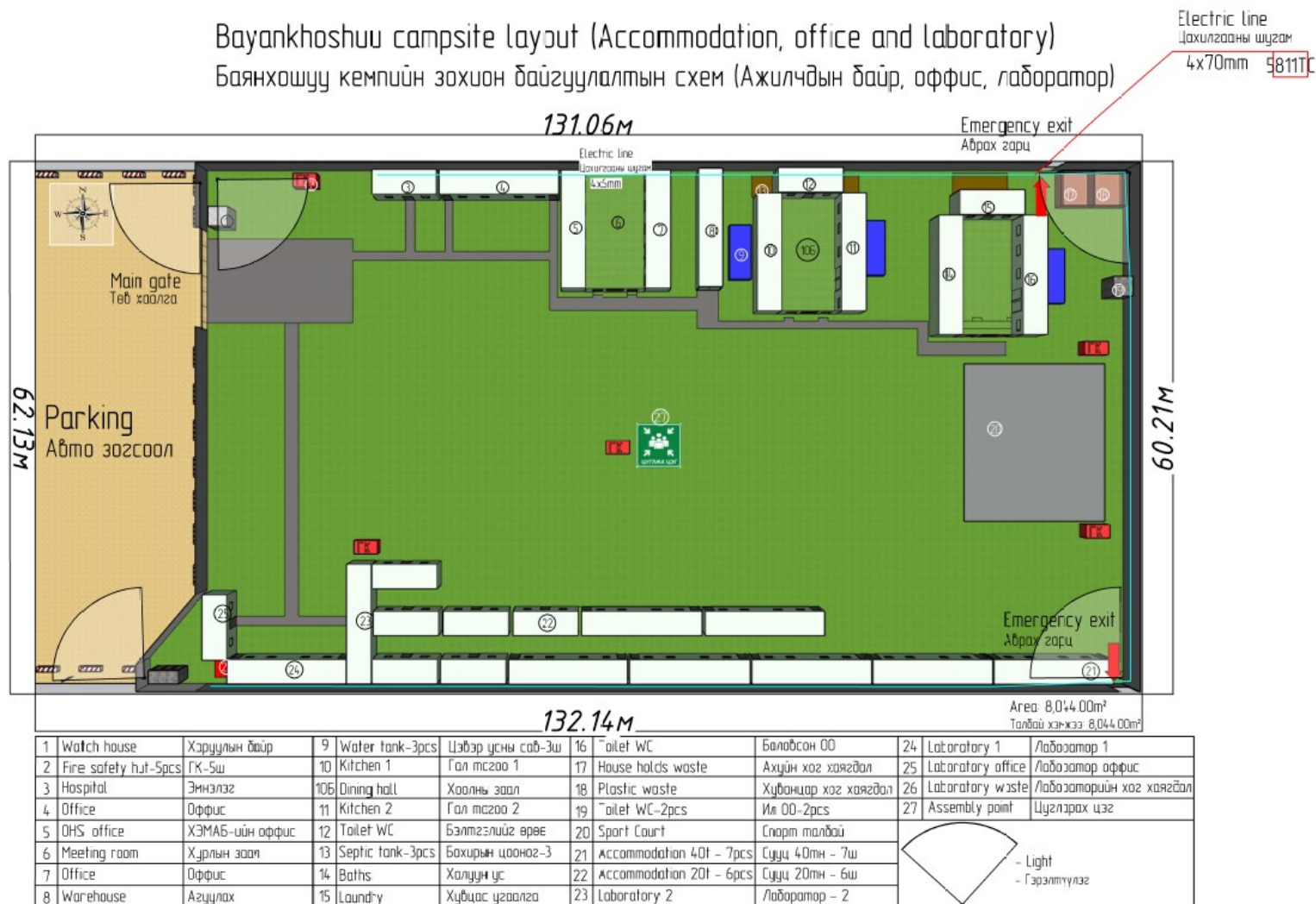
№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Гадаадын ажиллах хүчний үндэслэлийг шаардаж, гадаад, дотоодын ажилчдад тэгш эрх олгох. - Хөдөлмөр эрхлэлтийн квот, шударга цалин хөлс, ажлын байрны нөхцөл байдалд нийцэж байгаа эсэхэд хөдөлмөрийн аудитыг үе үе хийх. - Мөргөлдөөн гарахаас урьдчилан сэргийлэхийн тулд дотоод, гадаадын ажилчдад соёлын мэдлэг олгох сургалтыг оруулах. - Ажилчдын гомдлыг барагдуулах механизмыг нэвтрүүлж, нэрээ нууцлах, нууцлалыг хадгалах, цаг тухайд нь шийдвэрлэх. - Жендерийн мэдрэмж, дарамтын эсрэг сургалтыг тогтмол давтан зохион байгуулдаг. - Ёс зүйн дүрмийг мөрдүүлж, БХБ-ын асуудлаар газар дээр нь бэлтгэгдсэн хамгаалалтын ажилтнуудыг томилно. - Цомхотгол хийх үед ДБ-ны БОНС2 болон хөдөлмөрийн хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөх; Төлөвлөгөөгөө тодорхой хэлж, чухал ажилтнуудаа				

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			цомхотгохоос зайлсхийх (жишээ нь, аюулгүй байдал). - Бүх ажилчдаас шударга, ил тод хөдөлмөрийн гэрээ байгуулахыг шаардах. - Хог хаягдлын менежмент, өвчнөөс урьдчилан сэргийлэх, талбайн эрүүл ахуйн чиглэлээр сургалт явуулна.				
38.	Соёл, өвийн нөөц Хавсралт 7-г үзнэ үү.	Соёлын биет өвийг гэмтээх, илрүүлэх	- Соёлын олдвор олдсон тохиолдолд шууд ажлаа зогсооно - Орон нутгийн Засаг дарга, цагдаа, соёлын өвийг хариуцсан айгууллагад мэдэгдэнэ. - Заавар хүлээн авах хүртэл талбайг хамгаална. - Олдвор олдсон тохиолдолд хэрэгжүүлэх журмыг Хавсралт 7-оос үзнэ үү.	2025 оны 5-8 сар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Төслийн менежер, Нийгмийн мэргэжилтэн, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх
БАРИЛГЫН ДАРААХ ҮЕ ШАТ:							
39.	Байгаль орчин	Кемп, ажлын байранд хог хаягдал хуримтлагдах	- Хог хаягдлыг зайлуулах тодорхой журам гаргаж, бүх бааз, ажлын байранд зохих цэгүүдийг тогтооно. - Бүх хог хаягдлыг (жишээлбэл, дахин боловсруулах боломжтой, аюултай материал, органик хог хаягдал) ангилж, орон нутгийн	2026 оны 6-7 сар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан	Төслийн менежер, Кемп менежер, Талбайн инженер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Consultant

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			дүрэм журмын дагуу устгана. - Хог хаягдлын менежментийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалтыг тогтмол хийж, дагаж мөрдөх. - Ажилчдад хог хаягдлын менежментийн талаар таниулах - Барилгын ажил дууссаны дараа хог хаягдлыг зайлуулах ажлыг зохион байгуулж, орон нутгийн хог хаягдлын менежментийн байгууллагуудтай хамтран ажиллах. - Барилгын ажил дууссаны дараа хог хаягдал, материалыг зайлуулна.				
40.	Нөхөн сэргээлт	Карьер: Нөхөн сэргээгдээгүй уурхайнуудын улмаас байгаль орчны доройтол Хүн, амьтны аюулгүй байдлын аюул Хөрсний элэгдэл, усжилт Ажлын аргачлалаас авсан	- Материал олборлон талбайн ухашиг нөхөн дүүргэхдээ трассаас гарсан материалыг ашигланж, налуужуулах, байгалийн аясаар нөхөн сэргээх нөхцлийг бүрдүүлэх, хэлбэржүүлнэ. - Нөөцөлсөн шимт хөрсөөр талбайг хучиж, байгалийн аясаар нөхөн сэргээх нөхцлийг бүрдүүлнэ. - Гэнэтийн ослоос сэргийлж, талбайг хаягдал шороон матешраилаар хүрээлэх	2026 оны 5-7 сар	Хоосон орон зайг нөхөн сэргээх, нөхөн тарьсан модны арчилгаа 42,766,821.6	Төслийн менежер, Талбайн инженер, Байгаль орчны мэргэжилтэн	Зөвлөх

№	Үе шат	Сэдэв	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	Хугацаа	Зардал, MNT	Хариуцсан эзэн	Хяналт
			- Нөхөн сэргээсэн талбайд борооны ус хуримтлагдаж, намагжихаас сэргийлж, ус хуримтлагдаж болзошгүй хэсгийг нээж өгнө. - Нөхөн сэргээлт дууссаны дараа орон нутаг хүлээлгэн өгч, акт гаргуулна.				
Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ					147,913,678.40		
Хог хаягдлын менежмент					18,400,000.00		
Тохижилт, нөхөн сэргээлт					42,766,821.60		
Нийт төсөв, MNT					209,080,500.00 MNT		

Bayankhoshuu campsite layout (Accommodation, office and laboratory)
Баянхошуу кемпийн зохион байгуулалтын схем (Ажилчдын байр, оффис, лаборатор)

Зураг 2. Баянхошууны кемпийн дотоод зохион байгуулалтын зураг

5. ХЯНАЛТ БА ТАЙЛАГНАЛЫН МЭДЭЭЛЭЛ:

5.1 Байгаль орчны мониторингийн төлөвлөгөө

Гүйцэтгэгч нь 2025, 2026 онуудад тус бүр хоёроос доошгүй удаа барилгын үе шатанд байгаль орчны хяналтын хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхээр төлөвлөж байгаа. Учир нь уг төслийн барилгын ажил 2025 оны 4-р сараас 2026 оны 7-р сар хүртэл буюу нийт 480 хоног барилгын улирлын үргэлжлэх хугацаа юм. Баталгаат хугацааны туршид хяналтын хөтөлбөр хэрэгжүүлэх шаардлагагүй гэж бид үзэж байна. Гэхдээ барилгын үе шатанд хяналтын цэгийн давтамж, тоог нэмэгдүүлэх боломжтой.

Нэмж дурдахад төслийн байршил нь Улаанбаатар хотын хүн ам шигүү суурьшсан бүсэд оршдог бөгөөд энэ нь техногенийн нөлөөнд аль хэдийн өртсөн байна. Тиймээс байгаль орчны хяналтын үйл ажиллагааны хүрээнд амьтны судалгаа хийх шаардлагагүй.

Хүснэгт 7. Мониторингийн төлөвлөгөө, Баянхошууны гудамж

№	Хяналтын үзүүлэлтүүд	Барилга угсралтын үе шатанд			Баталгаат засварын хугацаанд	Хэрэгжүүлэгч тал	Баримтлах хууль эрх зүй, стандарт
		Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	төсөв, төг /2025-2026/	2027-2029		
1.	Агаар мандал: 1. Агаар бохирдуулагч хий 2. Тоос 3. Дуу чимээний дундаж түвшин, dBa	- Барилгын ажлын төлөвлөгөөний дагуу тухайн сард барилгын ажил идэвхтэй явагдаж буй байршлуудыг сонго. - Коридор дагуух эмзэг газруудыг сонгох (сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг гэх мэт).	Жилд 2-оос доошгүй удаа	10,862,500.00	Шаардлагагүй	Гүйцэтгэгч, Байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага	Агаарын тухай хуулийн 9.1.4 MNS 4585:2025
2.	Хөрс: Хөрс, эрүүл ахуйн хүнд металлын бохирдлын үзүүлэлтүүд	Барилгын талбай, кемпийн газар хамаарна	Жилд 2-оос доошгүй удаа	12,180,000.00	Шаардлагагүй	Гүйцэтгэгч, Байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага	MNS 5850:2019 MNS 6341:2012 MNS 3297:2019

№	Хяналтын үзүүлэлтүүд	Барилга угсралтын үе шатанд			Баталгаат засварын хугацаанд	Хэрэгжүүлэгч тал	Баримтлах хууль эрх зүй, стандарт
		Хяналтын цэгийн байршил	Хугацаа ба давтамж	төсөв, төг /2025-2026/	2027-2029		
3.	Ус: Ажилчдын ундны усны чанар, эрүүл ахуйн үзүүлэлтүүд	Ажилчдын ундны болон гүний ус	Жилд 2-оос доошгүй удаа	9,955,000.00	Шаардлагагүй	Гүйцэтгэгч, Байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага	MNS 0900:2018 MNS 4586:1998
4.	Ургамал: Нийтийн эзэмшлийн бүс дэх трассын дагуу (50 м-ийн дотор) мод, бут сөөгийг тоолох	2026 онд ургамлын ургалт, тарьсан модны ургалтад хяналт тавьж ажиллана	Жилд нэг удаа	2,080,000.00	3,742,000.00 төгрөг /баталгаат засварын хугацаанд нөхөн тарьсан модны ургалтын байдлыг хянах болно/	Гүйцэтгэгч, Байгаль орчны мэргэжлийн байгууллага	Үйлчлүүлэгчийн шаардлага
5.	Хог /хогийн сав: Талбайн тэмдэглэл, газар дээрх ажиглалт, гэрэл зургийн баримтжуулах	Трассын дагуу	2025 онд хоёр удаа, 2026 онд хоёр удаа	2,200,000.00	Шаардлагагүй	Гүйцэтгэгч	Үйлчлүүлэгчийн шаардлага
Байгаль орчны мониторингийн төлөвлөгөөний зардал, MNT				41,019,500.00			

5.3 Reporting

Барилгын ажлын үе шатанд Байгаль орчин, нийгмийн менежментийн төлөвлөгөөний тайланг оролцогч талуудад хүргүүлж, оролцогч талуудын оролцоог тодорхойлно. Энэ нь зураг төслийн үе шатанд боловсруулсан БОНМТ-ний дагуу бэлтгэгдсэн¹⁵.

Хүснэгт 8. Тайлан гаргах журам

№	Байгууллага	Тайлагнах журам
1.	Гүйцэтгэгч	- Нийгэм, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөнд тусгагдсан нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээг тогтмол хэрэгжүүлж, холбогдох сургалтуудыг зохион байгуулна. - Ажлын байр, кэмпийн нийгэм, байгаль орчны хяналт шалгалтыг хоёр долоо хоногт хийж, зөрчлийг бүртгэж, засч залруулах арга хэмжээ авна. - Сар бүрийн эцэст байгаль орчны тайлан гаргаж зөвлөхөд хүргүүлнэ. - Байгаль орчин, нийгэмтэй холбоотой гэрэл зураг болон бусад файлуудыг бүртгэж, хадгална. - Мэргэжлийн байгууллагаас хийж байгаа байгаль орчны хяналт шинжилгээний ажилд хяналт тавина. - Байгаль орчинтой холбоотой бичиг баримт, зөвшөөрлийн бүрдлийг хангана. - Барилга угсралтын үе шатны тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний тайланг гаргаж, 11 дүгээр сарын 01-ний дотор Нийслэлийн Байгаль орчны газарт хүргүүлж хянуулж, дүгнэлт гаргуулна. Сонгинохайрхан дүүргийн Засаг даргын тамгын газар оролцож болно. - Зөвлөхөд сар бүр тайлан илгээхдээ байгаль орчинтой холбоотой дүгнэлт, зөвлөмж бүхий багц баримт бичгийг хавсаргана. - Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний жилийн тайланд хог хаягдлын бүртгэл, ус ашиглалтын мэдээ (тоолуурын заалтын дагуу) тусгаж СХД-ийн байгаль орчны мэргэжилтэнд хүргүүлнэ. - Жил бүрийн нийгэм, байгаль орчны тайланг хороодод хүргүүлнэ.
2.	Зөвлөхийн Байгаль орчин, нийгмийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн	- Гүйцэтгэгчийн ажлын талбайд сар бүр үзлэг хийж, нийгэм, байгаль орчинд үзүүлэх нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ, ашигт малтмалын ашиглалт /талбай, ус.../ зэрэгт хяналт тавих. - Гүйцэтгэгчээс нийгэм, байгаль орчны аливаа арга хэмжээнд хүндрэл учирсан тохиолдолд мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгөх - Гүйцэтгэгчээс сар бүр ирүүлсэн байгаль орчин, нийгмийн тайланг хянаж, шаардлагатай бол гүйцэтгэгчид тайлбар өгөх.
3.	ТХН	- Зөвлөхөөс хүлээн авсан Гүйцэтгэгчийн байгаль орчин, нийгмийн тухай хагас жилийн тайлантай танилцаж, шаардлагатай бол засварлах санал гаргах.

¹⁵ FinnOC Ltd and MCPCgr LLC, ESMP, 2023, 118-119p

№	Байгууллага	Тайлагнах журам
		- Байгаль орчин, нийгмийн тайланг хагас жилд нэг удаа ДБ-д ирүүлнэ.
4.	Нийслэлийн Байгаль орчны газар	- Гүйцэтгэгчийн тухайн жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг хүлээн авч хянах, тухайн жилийн хэрэгжилтийн тайланг хүлээн авч хянах, дараа жилийн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг батлах - Гүйцэтгэгчийн зам барилгын ажилд ашигласан ашигт малтмалын нөөцийг нөхөн сэргээх талаар мэргэжил арга зүйн зөвлөгөө өгч, үр дүнг хүлээн авч, шийдвэр гаргана.
5.	Нийслэлийн Байгаль орчны газар	- Гүйцэтгэгчийн БОНМТ, БОМТ-д тусгагдсан байгаль орчны хяналтын төлөвлөгөөний дагуу багаж, тоног төхөөрөмж ашиглан холбогдох цэгүүдээс дээж авч, итгэмжлэгдсэн лабораториор дүгнэлт гаргуулж, жилд 2-3 удаа Гүйцэтгэгчид тайлагнана.

6. СУРГАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ:

Төсөл хэрэгжүүлэх үе шатанд зохион байгуулах гүйцэтгэгчийн гадаад, дотоод сургалтын хуваарийг эрүүл аюулгүй байдал, байгаль, орчин, нийгэм, хүний нөөцийн чиглэлээр тус бүрээр бэлтгэсэн.

Хүснэгт 9. Сургалтын төлөвлөгөө

No	Огноо	Сургалтын агуулга	Байршил	Хариуцагч	Оролцогч	Зардал, MNT
Эрүүл мэнд, аюулгүй байдал						
Гадаад сургалт						
1.	2025 оны 2 сар	ЭМ-ийн хорооны гишүүнд зориулсан сургалт	Сэйфити Трэйнинг энд Консалтинг Сервисэс ХХК	ХЭМАБ-н алба	ХЭМАБ-н алба	Үйл ажиллагааны зардал багтсан
2.	2025 оны 7 сар	Ахлах ажилтан, инженерүүдэд зориулсан ЭМ-ийн мэдлэгийг дээшлүүлэх сургалт	Сэйфити Трэйнинг энд Консалтинг Сервисэс ХХК	ХЭМАБ-н алба	ИТА нар	Үйл ажиллагааны зардал багтсан
3.	2025 оны 6 сар 2026 оны 05 сар	Анхны тусламж үзүүлэх сургалт	Сэйфити Трэйнинг энд Консалтинг Сервисэс ХХК	ХЭМАБ-н алба	Төслийн ажилчид	Үйл ажиллагааны зардал багтсан
4.	2025 оны 7 сар	Хийн болон холбогдох тоног төхөөрөмжийн аюулгүй байдлын сургалт	Сэйфити Трэйнинг энд Консалтинг Сервисэс ХХК	ХЭМАБ-н алба	Хийн тоног төхөөрөмжтэй ажилладаг ажилтнууд болон бусад	1,000,000.0
5.	2025 оны 6 сар	Хүнд машин механизмын жолооч, операторуудад зориулсан аюулгүй ажиллагааны зааварчилгаа	Сэйфити Трэйнинг энд Консалтинг Сервисэс ХХК	ХЭМАБ-н алба	Механизм ба техникийн алба	Үйл ажиллагааны зардал багтсан

No	Огноо	Сургалтын агуулга	Байршил	Хариуцагч	Оролцогч	Зардал, MNT
6.	2025 оны 6 сар 2026 оны 5 сар	Онцгой байдлын бэлэн байдал, хариу арга хэмжээ (цахилгаан, галын аюулгүй байдал гэх мэт)	Төслийн талбай	Дүүргийн Онцгой байдлын хэлтэс, ХЭМАБ-н алба	Төслийн ажилчид	1,000,000.0
Дотоод сургалт						
7.	2025 оны 04-10 сар 2026 оны 04-07 сар	Аюулгүй ажиллагааны ерөнхий сургалт /танилцуулга, эрүүл ахуй, аюулгүй байдлын хууль, ноцтой эрсдэл, тэмдэг/	Төслийн талбай	ХЭМАБ-н алба	Төслийн нийт ажилчид	8,100,000.0
8.	2025 оны 04-10 сар 2026 оны 04-07 сар	Шинэ ажилчдад чиг баримжаа олгох сургалт	Төслийн талбай	ХЭМАБ-н алба, Хүний нөөц захиргааны алба	Төслийн нийт ажилчид	-
9.	2025 оны 06, 08 сар 2026 оны 05 сар	Хүнсний эрүүл ахуйн сургалт	Төслийн талбай	ХЭМАБ менежер, эмч	Кэмп менежер, гал тогоо	-
10.	2025 оны 07 сар, 2026 оны 06 сар	Хөдөлмөрийн сэтгэл зүйн сургалт	Төслийн талбай	ХЭМАБ-н алба, Хүний нөөц захиргааны алба	Компанийн ажилчид	-
11.	2025 оны 07 сар, 2026 оны 06 сар	Алжаал ядаргааны менежмент	Төслийн талбай	ХЭМАБ-н алба, Захиргаа, хүний нөөцийн алба	Компанийн ажилчид	-
Байгаль орчин, нийгэм						
12.	2025 оны 05-07 сар, 2026 оны 05-06 сар	Хог хаягдлын менежментийн мэдлэгийг дээшлүүлэх сургалт	Төслийн талбай	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Компанийн ажилчид	Үйл ажиллагааны зардалд багтсан

No	Огноо	Сургалтын агуулга	Байршил	Хариуцагч	Оролцогч	Зардал, MNT
13.	2025 оны 06-07 сар	Байгаль орчны эрх зүйн мэдлэг олгох сургалт	Төслийн талбай	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Компанийн ажилчид	
14.	2025 оны 05 сар 2026 оны 05 сар	Шатах тослох материалын асгаралтын менежмент	Засварын талбай	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Засварын ажилчид, операторууд	
15.	2025 оны 07-08 сар	Хог хаягдлын менежментийн мэдлэгийг дээшлүүлэх сургалт	Төслийн талбай	Байгаль орчны мэргэжилтэн	Туслан гүйцэтгэгч компанийн ажилчид	
16.	2025 оны 07-08 сар, 2026 оны 04-05 сар	ХДХВ-ийн талаарх ойлголт, Ковид-19 сургалт	Төслийн талбай	Нийгмийн мэргэжилтэн, эмч	Компанийн ажилчид	1,000,000.0
17.	2025 оны 07-08 сар, 2026 оны 04-05 сар	ХДХВ-ийн талаарх ойлголт, Ковид-19 сургалт	Төслийн талбай	Нийгмийн мэргэжилтэн, эмч	Туслан гүйцэтгэгч компанийн ажилчид	
18.	Барилга угсралтын өмнөх үе ба барилгын үе шат	Гомдол шийдвэрлэх механизмын талаар мэдээлэл өгөх сургалт	Төслийн талбай	Нийгмийн мэргэжилтэн	Төслийн нийт ажилчид	1,000,000.0
19.	2025 оны 06 сар, 2026 оны 04 сар	Жолооч, операторын сургалт /замын хөдөлгөөний аюулгүй байдал/	Төслийн талбай	Нийгмийн мэргэжилтэн, ХЭМАБ менежер	Жолооч, оператор	-
Хүний нөөц						

No	Огноо	Сургалтын агуулга	Байршил	Хариуцагч	Оролцогч	Зардал, MNT
20.	2025.05-06	Ёс зүйн дүрэм	Төслийн талбай	Захиргаа, хүний нөөцийн алба	Төслийн бүх ажилчид	2,000,000.0
21.	2025.05, 2026.05	Хөдөлмөрийн харилцаа, хөдөлмөрийн дотоод журмын тухай танилцуулга	Төслийн талбай	Захиргаа, хүний нөөцийн алба	Компани ажилчид	Үйл ажиллаганы зардалд багтсан
22.	2025.06, 2026.04	Ёс зүйн дүрэм, жендэрийн мэдрэмж ба дарамтын эсрэг, бэлгийн мөлжлөг	Төслийн талбай	Захиргаа, хүний нөөцийн алба	Аюулгүй байдал, хамгаалалтын ажилчид, жолооч, операторууд	-
Сургалтын төлөвлөгөөний төсөв, MNT						14,100,000.0

7. ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДЫН ОРОЛЦООГ ХАНГАХ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

7.1 Төслийн танилцуулга

“Баянхошууны гудамж (Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж)-ын II хэсгийн тохижилт” төслийн захиалагчаар Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар ажиллаж байна. Зураг төсөл, барилгын хяналтын зөвлөх үйлчилгээг Finnish Overseas Consultants Ltd (FinnOC) болон МСРСgr ХХК үзүүлж байна. Гүйцэтгэгч нь “Макс Рөүд” ХХК болон “Арж Капитал” ХХК-ийн нэгдэл бөгөөд Монгол Улсын үндэсний хэмжээнд хүлээн зөвшөөрөгдсөн зам барилгын компани юм.

Энэхүү төсөл нь Улаанбаатар хотын зам, тээврийн тогтвортой, хүртээмжтэй тогтолцоог хөгжүүлэх зорилготой юм. Гол зорилтууд нь:

- Сонгосон гудамжны замын хөдөлгөөний ачааллыг бууруулах;
- Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг сайжруулах;
- Уур амьсгалын өөрчлөлтөд тэсвэртэй байдлыг нэмэгдүүлэх;
- Автомашины жолооч, явган зорчигч, унадаг дугуй, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэдийн эрх тэгш байдал, ая тухтай байдлыг хангах

Төсөл 2025 оны 4-р сараас 2026 оны 7-р сар хүртэл хэрэгжинэ. Замын коридор бүрийг гурван хэсэгт хувааж, барилгын ажлын явцад хэсэгчилсэн зам хаагдах ба гудамжийг иж бүрэн гудамж зам болгон хөгжүүлнэ. Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын нарийвчилсан төлөвлөгөөг хэсэг тус бүрээр танилцуулж, орон нутгийн иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд мэдээлнэ. Сонгинохайрхан дүүрэг нь Улаанбаатар хотын хүн амын 22 орчим хувийг эзэлдэг, хүн амын тоогоор хоёрдугаарт ордог бөгөөд төслийн хүрээнд Сонгинохайрхан дүүргийн 5, 6, 7, 8, 18, 19, 27, 29, 37 дугаар хороод хамаарна.

2022 оны судалгаагаар төсөл хэрэгжих 9 хорооны 22149 өрхөд 81856 хүн амьдарч байсан бол 2025 оны нэгдүгээр сарын 1-ний байдлаар 23778 өрхийн хүн ам 85322 болж нэмэгджээ.

Хүснэгт 10. Төслийн талбайн оршиж буй хороодын хүн амын тоо

No.	Хороо	2022		2025.01.01	
		Өрхийн тоо	Хүн ам	Өрхийн тоо	Хүн ам
1	5-р хороо	1883	6747	1816	5954
2	6-р хороо	2506	9954	2651	10466
3	7-р хороо	2421	9919	2401	9182
4	8-р хороо	2008	7723	2206	7976
5	18-р хороо	2186	8433	2284	8732
6	19-р хороо	3393	11436	3772	12851
7	27-р хороо	2184	7426	2388	8005
8	29-р хороо	2596	9431	3169	10912
9	37-р хороо	2972	10787	3091	11244
Эх сурвалж: Нийслэлийн статистикийн газар					

7.2 Зорилго, хамрах хүрээ

Энэхүү оролцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөө нь **(SEP)** төслийн нийт хугацааны туршид холбогдох бүх оролцогч талуудтай харилцах бүтэвтэй, хүртээмжтэй, ил тод тогтолцоог бий болгох зорилготой юм. Тодруулбал SEP нь дараах зүйлийг дэмжинэ.

- **Оролцогч талуудыг тодорхойлох, тэдний ашиг сонирхол, нөлөөллийг үнэлэх, тусгайлсан оролцооны стратеги боловсруулах;**
- Төслийн үйл ажиллагаа, эрсдэл, болзошгүй нөлөөллийн талаар цаг алдалгүй, хүртээмжтэй, тодорхой мэдээлэл өгөх;

- Олон нийтийн гомдол, санал, хүсэлтийг шийдвэрлэхийн тулд өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх механизмыг (ӨГШМ) бий болгож, удирдах;
- **Хэрэгжилтийн явцад оролцогч талуудын оролцооны үр нөлөөг хянах, тайлагнах.**

Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөө нь олон улсын сайн туршлага, Дэлхийн банкны Байгаль орчин, нийгмийн стандарт (БОНС), ялангуяа БОНС10-тай нийцэж байгаа бөгөөд компанийн нийгмийн хариуцлагын зарчмуудыг тусгасан болно. Энэ нь захиалагч, гүйцэтгэгч, нөлөөлөлд өртсөн олон нийт болон бусад сонирхогч талуудын хооронд нээлттэй яриа хэлэлцээ, утга учиртай оролцооны ач холбогдлыг онцолж байна.

7.3 Эрх зүйн орчин, зохицуулалт

Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөө нь дараахийг дагаж мөрдөнө.

- Дэлхийн Банкны Байгаль орчин, нийгмийн стандарт 10 (БОНС10): Оролцогч талуудын оролцоо ба мэдээллийн ил тод байдал;
- Монгол Улсын холбогдох хууль тогтоомж, Үүнд:
 - Хот байгуулалтын тухай хууль;
 - *Иргэдээс төрийн байгууллага, албан тушаалтанд гаргасан өргөдөл, гомдлыг шийдвэрлэх тухай захирамж*;
 - Олон нийтийн мэдээллийн ил тод байдлын тухай хууль;
 - Автозамын тухай хууль.

7.4 Оролцогч талуудыг тодорхойлох, дүн шинжилгээ хийх

Үр дүнтэй, зохистой оролцоог хангах үүднээс төслийн оролцогч талуудыг дараах үндсэн ангилалд хуваадаг. (Хүснэгт 11):

Хүснэгт 11. Оролцогч талуудын ангилал:

Шийдвэр гаргах түвшний талууд	Дэлхийн банк, Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж, Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар болон түүний хэрэгжүүлэгч агентлагууд, төсөл хэрэгжүүлэх нэгж зэрэг төсөлтэй холбоотой шийдвэр гаргах түвшний байгууллагууд
Дэд бүтэц ханган нийлүүлэгч талууд	Төслийн хэрэгжилтийн явцад зөвшилцөх шаардлагатай байгууллагууд (Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ ТӨХК, Ус сувгийн удирдах газар гэх мэт)
Төрийн болон төрийн бус байгууллагууд	Төсөлтэй холбоотой шийдвэр гаргахгүй боловч төслийн хэрэгжилтийг дэмжих, олон нийтийг мэдээллээр хангах, үр дүнтэй талуудын оролцоог хангахад дэмжлэг үзүүлэх үүрэг бүхий төрийн засаг захиргааны нэгжүүд, төрийн бус байгууллагууд, (Дүүргийн иргэдийн төлөөлөгчдийн хурал, Засаг даргын Тамгын газар болон түүний албууд, хороод гэх мэт)
Нөлөөлөлд өртсөн талууд	Төслийн шууд нөлөөлөлд өртсөн ба/эсвэл төсөлтэй холбоотой аливаа өөрчлөлтөд хамгийн өртөмтгий гэж тодорхойлсон ба тухайн нөлөөлөл, тэдгээрийн ач холбогдлыг тодорхойлох, нөлөөллийг бууруулах,

	удирдлагын арга хэмжээний талаар шийдвэр гаргахад нягт оролцох шаардлагатай бүлэг хүмүүс, (Ойр орчимд амьдарч буй иргэд, бизнес, үйлчилгээ эрхлэгчид, сургууль, цэцэрлэг, эмнэлэг гэх мэт нийгмийн үйлчилгээний байгууллагууд)
Бусад сонирхогч талууд	Төслөөс шууд нөлөөлөл үзүүлэхгүй байж болох ч өөрсдийн ашиг сонирхлыг нөлөөлөлд өртсөн гэж үзэж, ойлгож байгаа, төслийг хэрэгжүүлэх үйл явцад ямар нэгэн байдлаар нөлөөлөлд өртөх боломжтой хувь хүн/бүлэг/байгууллага; (Бусад ажил үйлчилгээ эрхлэгчид буюу үйлчилгээ үзүүлэгч, ханган нийлүүлэгчид, Шинжлэх ухааны институт, судалгааны хүрээлэнгүүд, олон улсын, үндэсний зөвлөхүүд, бусад үндэсний болон олон улсын байгууллагууд, хэвлэлийн байгууллагууд)
Эмзэг бүлгүүд	Эмзэг байдлын улмаас бусад бүлэгтэй харьцуулахад төслийн нөлөөлөлд пропорциональ бус байдлаар орох, эсвэл улам доройтож болзошгүй бөгөөд төсөлтэй холбоотой зөвлөлдөх, шийдвэр гаргах үйл явцад тэдний тэгш төлөөллийг хангахын тулд тусгай оролцоо шаардаж болох бүлэг хүмүүс. (Хүүхдүүд, Эмэгтэйчүүд, Өндөр настнууд, Бага орлоготой, өрх толгойлсон иргэд, Оршин суух, өмчлөлийн газаргүй түр оршин суугчид, Үндэстний цөөнх өрхийн иргэд, Хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд гэх мэт)
Яаралтай тусламжийн байгууллагууд	Зам хаах тухай мэдээллийг зайлшгүй хүргэсэн байх шаардлагатай яаралтай тусламжийн байгууллагууд (Гал түймэр, Онцгой, Цагдаа, Түргэн тусламж гэх мэт)
Олон нийт	Тухайн замын бүх хэрэглэгч

Оролцогч талуудын оролцоо, нөлөөллийн түвшинг дараах байдлаар үнэлэв. (Хүснэгт 12)

Хүснэгт 12. Оролцогч талуудын нөлөөллийн үнэлгээ

Оролцогч тал	Үүрэг болон Зорилго	Сонирхол	Нөлөөлөл
Шийдвэр гаргах түвшний талууд			
Дэлхийн банк	Төслийн санхүүжүүлэгч – Төслийн ,үйл ажиллагаа, тайланг хянах батлах	Өндөр	Өндөр
Зөвлөх	Гэрээт төслийн зөвлөх (FinnOC)	Өндөр	Дунд зэрэг
Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж	НЗДТГ/Захиалагчийг төлөөлж буй Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж :зөвлөгөө өгөх, мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах,	Өндөр	Өндөр
Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар	Төслийн захиалагч – гүйцэтгэгч болон хэрэгжүүлэгч агентлаг.	Өндөр	Өндөр
Нийслэлийн байгаль орчны газар	Жилийн БОМТ, БОМТ-ийн тайланг хянах, батлах	Дунд зэрэг	Дунд зэрэг

Оролцогч тал	Үүрэг болон Зорилго	Сонирхол	Нөлөөлөл
Нийслэлийн Авто замын хөгжлийн газар	Төслийн хэрэгжилтэд оролцох, зөвлөгөө өгөх	Дунд зэрэг	Дунд зэрэг
Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: зөвлөгөө өгөх, оролцуулах	Дунд зэрэг	Дунд зэрэг
Тээврийн цагдаа	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: зөвлөгөө өгөх, оролцуулах	Дунд зэрэг	Дунд зэрэг
Нийтийн тээврийн газар	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: зөвлөгөө өгөх, оролцуулах	Дунд зэрэг	Дунд зэрэг
Дэд бүтэц ханган нийлүүлэгч талууд			
“Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ” ТӨХК	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: татан оролцуулах, мэдээлэх, хамтран ажиллах	Дунд зэрэг	Бага
Цахилгаан дамжуулах үндэсний сүлжээ ТӨХК	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: татан оролцуулах, мэдээлэх, хамтран ажиллах	Дунд зэрэг	Бага
Мэдээлэл холбооны сүлжээ ТӨХК	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: татан оролцуулах, мэдээлэх, хамтран ажиллах	Дунд зэрэг	Бага
Төрийн болон төрийн бус байгууллагууд			
Сонгино Хайрхан дүүргийн Засаг дарга Тамгын газар	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: дэмжих, татан оролцуулах, хамтран ажиллах	Өндөр	Дунд зэрэг
Хороод	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: дэмжих, татан оролцуулах, хамтран ажиллах	Өндөр	Дунд зэрэг
Хорооны Цагдаагийн хэлтэс	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: татан оролцуулах, хамтран ажиллах	Өндөр	Дунд зэрэг
Нөлөөлөлд өртсөн талууд			
Төслийн нөлөөлөлд өртсөн төрийн байгууллагууд (сургууль, цэцэрлэг эмнэлгийн төвүүд үзвэр, үйлчилгээний байгууллага орно)	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах	Өндөр	Дунд зэрэг
Төсөлд өртсөн хувийн аж ахуйн нэгж, аж ахуйн нэгжүүд	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах	Өндөр	Дунд зэрэг
Төслийн нөлөөлөлд өртсөн оршин суугчид	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах	Өндөр	Дунд зэрэг
Бусад сонирхогч талууд			
Иргэний нийгмийн байгууллагууд	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах	Өндөр	Дунд зэрэг
Эмзэг бүлгүүд			
Төслийн нөлөөлөлд өртсөн эмзэг бүлэг	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах	Өндөр	Өндөр
Яаралтай тусламжийн байгууллагууд			

Оролцогч тал	Үүрэг болон Зорилго	Сонирхол	Нөлөөлөл
Онцгой байдлын ерөнхий газар	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах	Өндөр	Өндөр
Мэдээлэл шуурхай удирдлагын төв	Төсөл хэрэгжүүлэх ажилд оролцох: мэдээлэл өгөх, хамтран ажиллах	Өндөр	Өндөр
Олон нийт			
Замын бүх хэрэглэгчид	Төслийг хэрэгжүүлэхэд хамтран ажиллах, мэдээлэл өгөх, зөвлөгөө өгөх	Өндөр	Дунд зэрэг

7.5 Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөө:

Төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрийн оршин суугчид болон аж ахуйн нэгжүүдэд зам хаагдах, тэдний өмч хөрөнгө рүү ороход саад учруулах зэрэгт шууд өртсөн иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд төлөвлөгөөт ажлын үргэлжлэх хугацаа, цаг хугацаа, цар хүрээний талаар мэдээлнэ.

Барилгын ажлын өмнөх болон барилгын ажлын үеийн буюу дэд төслийн үе шат бүрийн оролцогч талууд болон тэдгээртэй харилцах аргууд, харилцааны сувгууд, харилцах давтамжийг матриц хэлбэрээр үзүүллээ. Хүснэгт 13.

Хүснэгт 13. Оролцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөө

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
Нөлөөлөлд өртөж буй оролцогч талууд						
1	Олон нийт (ард иргэд)	Уулзалт зохион байгуулах	- Нийт иргэдийн уулзалт, - Компанийн фэйсбүүк групп - ТХН-ийн (Улаанбаатар хотын тогтвортой авто зам тээвэр төсөл) пэйж хуудас, - НЗДТГ-ын цахим хуудас, - СХД-ийн төвлөрөл ихтэй газрууд худгийн ойролцоо танилцуулга материал тараах, биет болон утсан	Төслийн танилцуулга брошур тараах, Төслийн талбайд ажиллах машин техникийн талаарх мэдээлэл өгөх, Барилгын ажлын хуваарь, замын хөдөлгөөн зохи он байгуулалт, гомдлын механизмын талаар танилцуулах, Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж, анхааруулга хүргэх	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн мэргэжилтэн

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
			харилцаа, цахим сүлжээ, - (Зам засварын ажил Баянхошууны гудамж “Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж”) фэйсбүүк чат бот			
2	Орон нутгийн бизнес эрхлэгчид	Танилцуулга хийх	- Компанийн (Зам засварын ажил Баянхошууны гудамж “Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж”) фэйсбүүк чат бот - ТХН (Улаанбаатар хотын тогтвортой авто зам тээвэр төсөл) - СХД-ийн ЗДТГ-ын цахим хуудас - НЗДТГ-ын цахим хуудас, олон нийтийн цахим сүлжээ, биет болон утсан харилцаа,	Төслийн талаар брошур тараах, мэдээллийн самбарт мэдээлэл байршуулах, Барилгын ажлын хугацаа, замын хөдөлгөөний зохицуулалт болон түр замын нарийвчилсан зураг, тараах материал, өргөдөл, гомдол шийдвэрлэх механизмын талаар танилцуулах	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн мэргэжилтэн

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
3	Эмзэг бүлгийн иргэд	Хорооны нийгмийн ажилтан, хэсгийн ахлагч нартай хамтран ажиллах	- Нийт иргэдийн уулзалт, - Компанийн (Зам засварын ажил Баянхошууны гудамж “Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж”) фэйсбүүк групп - СХД-ийн ЗДТГ-ын цахим хуудас, - ТХН (Улаанбаатар хотын тогтвортой авто зам тээвэр төсөл), - НЗДТГ-ийн цахим хуудас, - Тараах материал, төвлөрөл ихтэй газруудад мэдээлэл байршуулах, тусгай хэрэгцээт иргэдэд зориулсан мэдээллийг олон нийтийн мэдээллийг хэрэгслээр мэдээллэх, хорооны НМ-ээр дамжуулах	Төслийн танилцуулга, зам хаах болон түр замын мэдээлэл болон Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж, анхааруулга хүргэх	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн мэргэжилтэн

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
4	Иргэний нийгмийн байгууллагууд	Уулзалт зохион байгуулах	- Компанийн (Зам засварын ажил Баянхошууны гудамж “Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж”) фэйсбүүк групп чат бот	Төслийн танилцуулга брошур тараах, Барилгын ажлын хуваарь, замын хөдөлгөөний зохион байгуулалт, гомдлын механизмыг танилцуулах Байгаль орчин, нийгмийн нөлөөллийг бууруулах зөвлөмж, анхааруулга хүргэх	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн мэргэжилтэн
Төрийн болон төрийн бус байгууллагууд						
5	Улаанбаатар хотын Захирагчийн ажлын алба	Зам барилгын ажлын тайлан мэдээлэл хүргүүлэх	Албан бичиг, албан мэдэгдэл, танхимын болон цахим уулзалт, И-мэйл	Зам барилгын ажлын явц, хэрэгжилтийн талаарх мэдээлэл хүргэх	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн Төслийн захирал
6	Нийслэлийн байгаль орчны газар	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө батлуулах, тайлагнах	Албан бичиг болон уулзалт	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө батлуулах, тайлагнах	БУ-ын ажил эхлэхээс өмнө төлөвлөгөө хүргүүлэх, жил бүрийн 10 сард тайлан хүргүүлэх	Гүйцэтгэгч компанийн БО-ны мэргэжилтэн
7	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж	Байгаль Орчин Нийгмийг төлөвлөгөөг хянуулах	Танхимын болон цахим уулзалт, албан бичиг, и-мэйл	Зам барилгын ажлын явцын тухай мэдээллэх, тайлагнах	Барилгын ажлын бүх шатанд	Гүйцэтгэгч компани
8	Зөвлөх	Зам барилгын өдөр тутмын ажлын хүсэлт илгээж, зөвшөөрөл авах,	Өдөр тутмын талбайн уулзалт цахим уулзалт, албан бичиг, и-мэйл, утсаар холбогдох	Явцын тухай мэдээлэх, тайлагнах, зөвшөөрөл авах	Барилгын ажлын бүх шатанд	Гүйцэтгэгч компани

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
9	Нийслэлийн замын хөгжлийн газар	Барилга угсралтын ажлын мэдээлэл өгөх болон зөвшөөрөл авах	Албан бичиг, И-мэйл	Авто замын хөгжлийн бодлоготой төслийн ажлыг уялдуулах, замын хөдөлгөөн зохицуулалт, хяналт тавих, зөвшөөрөл авах	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн Төслийн захирал
10	Замын хөдөлгөөний удирдлагын төв	Барилга угсралтын ажлын явцын мэдээлэл өгөх болон Зөвшөөрөл авах	Албан бичиг, И-мэйл	БУА-тай холбоотой зам хаах төлөвлөгөө болон нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүлгүүдэд урьдчилан мэдээлэл хүргэх	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн ХАБЭА-н менежер
11	Тээврийн цагдаа	Нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүлгүүдэд урьдчилан мэдээлэл хүргэх	Албан бичиг, И-мэйл, цахим сувгууд	БУА-тай холбоотой зам хаах төлөвлөгөө болон барилга угсралтын ажлын явц,	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн ХАБЭА-н менежер
12	Нийтийн тээврийн газар	Түр гарцын мэдээлэл өгөх нөлөөлөлд өртөж болзошгүй бүлгүүдэд урьдчилан мэдээлэх	И-мэйл, цахим сувгууд	БУА-тай холбоотой зам хаах төлөвлөгөө болон барилгын угсралтын ажлын явцад зам хаах хугацаа,	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Төслийн захирал
13	Нийслэлийн мэргэжлийн хяналтын ерөнхий газар	Зам барилгын ажлын явцын мэдээлэл хүргэх	Албан бичиг, И-мэйл	Төслийн танилцуулга, дэлгэрэнгүй мэдээлэл	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн Төслийн захирал
14	“Улаанбаатар цахилгаан түгээх сүлжээ” ТӨХК	Тодруулга авах, мэдээлэл өгөх	Албан бичиг, И-мэйл, бүх төрлийн	Трассын дагуу шинээр хийгдэх ажлын төлөвлөгөө авах барилгын ажлын явцын	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн зургийн

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
			цахим суваг	мэдээлэл өгөх		инженер
15	Цахилгаан түгээх үндэсний сүлжээ ТӨХК	Трассын дагуу байрлах утас, холбооны талаарх тодруулга авах, мэдээлэл өгөх	Албан бичиг, И-мэйл, бүх төрлийн цахим суваг	Трассын дагуу шинээр хийгдэх ажлын төлөвлөгөө авах барилгын ажлын явцын мэдээлэл өгөх	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн зургийн инженер
16	Мэдээлэл холбооны сүлжээ ТӨХК	Тодруулга авах, мэдээлэл өгөх	Албан бичиг, И-мэйл, бүх төрлийн цахим суваг	Трассын дагуу шинээр хийгдэх ажлын төлөвлөгөө авах барилгын ажлын явцын мэдээлэл өгөх	Шаардлагатай тохиолдолд	Гүйцэтгэгч компанийн зургийн инженер
17	УБЗАА-Тохижилт хог хаягдлын удирдлагын газар	Гэрээ байгуулах,, холбогдох зөвшөөрлийг авах	Албан бичиг, И-мэйл, гэрээ байгуулах	Хог хаягдлын гэрээ байгуулах,, холбогдох зөвшөөрлийг авах, барилга угсралтын ажлын мэдээлэл өгөх	Гэрээний дагуу хамтарч ажиллах	Гүйцэтгэгч компанийн БО-ны мэргэжилтэн
18	Нийслэлийн хот тохижилтын газар ОНӨААТҮГ	Гэрээ байгуулах,, холбогдох зөвшөөрлийг авах, мэдээлэл өгөх	Албан бичиг, И-мэйл, гэрээ байгуулах	Хог хаягдлын гэрээ байгуулах,, холбогдох зөвшөөрлийг авах, барилга угсралтын ажлын мэдээлэл өгөх	Гэрээний дагуу хамтарч ажиллах	Гүйцэтгэгч компанийн БО-ны мэргэжилтэн
19	СХД-ийн Засаг даргын тамгын газар	Хэвлэл мэдээллийн албатай хамтран ажиллах	Албан бичиг, И-мэйл, бүх төрлийн цахим суваг	Замын ажлын явцын дэлгэрэнгүй мэдээлэл болон зам хаах чиглэлийн тухай мэдээлэл түгээх талаар хэвлэл мэдээллийн албатай хамтран ажиллах	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Төслийн захирал
20	СХД-ийн Ахуйн хог	Хог хаягдлын гэрээ байгуулах,	Албан бичиг, И-мэйл, гэрээ байгуулах	Хог хаягдлын гэрээ байгуулах, барилга угсралтын ажлын	Гэрээний дагуу хамтарч ажиллах	Гүйцэтгэгч компанийн БО-

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
	хаягдал тээвэрлэгч байгууллага	хамтарч ажиллах		мэдээлэл өгөх		ны мэргэжилтэн
21	Мэдээлэл шуурхай удирдлагын төв	Замын хөдөлгөөн зохион байгуулалтын талаар мэдээлэл өгөх	Албан бичиг, цахим сувгууд	Зам хаах цаг хугацаа, түр замын чиглэл, орох, гарах гарцын талаар мэдээлэл өгөх, төслийн танилцуулга хүргүүлэх	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн мэргэжилтэн
22	Төсөл хэрэгжих хороод	Хариуцсан мэргэжилтнүүдтэй биечлэн уулзах, хамтарч ажиллах, мэдээллийн самбарт мэдээлэл байршуулах	Албан бичиг, имэйл, цахим сувгууд, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл, биечлэн уулзах, тараах материал өгөх, байршуулах	Төслийн үйл ажиллагааг иргэдэд сурталчлах, иргэдэд өргөдөл гомдлын механизмийг тайлбарлан таниулах, гарын авлага тараах	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн мэргэжилтэн
23	Хорооны Цагдаагийн хэлтэс	Төслийн үйл ажиллагааг иргэдэд сурталчлах, зөв мэдээлэл түгээх,	Албан бичиг, имэйл, цахим сувгууд, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл, биечлэн уулзах	Төслийн танилцуулга гарын авлага тараах, хорооны мэдээллийн самбарт мэдээлэл байршуулах	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5 хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн мэргэжилтэн
24	Төслийн нөлөөлөлд өртсөн төрийн	Төслийн үйл ажиллагааг иргэдэд	Биечлэн уулзах, цахим сувгууд, олон нийтийн мэдээллийн хэрэгсэл	Төслийн танилцуулга гарын авлага тараах, гомдол	Барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө 3-5	Гүйцэтгэгч компанийн Нийгмийн

№	Оролцогч талууд	Харилцах аргууд	Харилцааны сувгууд	Мэдээллийн төрлүүд	Харилцах давтамж	Хариуцах эзэн
	байгууллагууд (сургууль, цэцэрлэг, эмнэлгийн төвүүд)	сурталчлах, зөв мэдээлэл түгээх мэдээллийн самбарт байршуулах		шийдвэрлэх механизмын гарын авлага тараах	хоногт болон барилга угсралтын шатанд тухай бүр	мэргэжилтэн

7.6 Нөлөөлөлд өртсөн оршин суугчид болон аж ахуйн нэгжүүдэд барилгын нөлөөллийн талаар мэдээлэх арга

Барилгын нөлөөллийн талаарх мэдээллийг хүргэх аргууд

Төсөл хэрэгжиж буй нутаг дэвсгэрт зам хаагдах, өмчлөх эрх нь тасалдсан зэрэгт шууд өртсөн иргэд, аж ахуйн нэгжүүдэд дараах сувгаар мэдээлнэ.

1. **Хороодын засаг дарга, холбогдох мэргэжилтнүүдээр дамжуулан албан ёсны мэдэгдэл**
 - Хэвлэсэн зарыг барилгын ажил эхлэхээс 3-5 хоногийн өмнө хороодын мэдээллийн самбарт болон хорооны албан газруудад байршуулна.
 - Эдгээр мэдээлэлд зам барилгын ажил хийгдэх байршлын зураг, ажил хийгдэх хугацаа, хөдөлгөөн шилжүүлэх байршил болон мэдээлэл, лавлагаа авах боломжтой холбогдох дугаар, хаяг зэрэг орно.
2. **Айл өрх болон албан байгууллагуудтай уулзалт хийх**
 - Нийгмийг болон олон нийтийн оролцооны ажилтнууд нөлөөлөлд өртсөн айл өрх, аж ахуйн нэгжүүдтэй уулзалт хийж, барилгын ажлын төлөвлөгөөг танилцуулж, нөлөөллийг бууруулах арга замыг тодорхойлно.
3. **Мессеж болон утасны дуудлага**
 - Өмнөх зөвлөгөөний үеэр холбоо барих мэдээлэл өгсөн оршин суугчдад цагийн хуваарийн гэнэтийн өөрчлөлт, яаралтай тусламжийн ажил гэх мэт цаг хугацааны чухал мэдээллийг хуваалцахын тулд мессеж илгээх эсвэл утсаар ярьж мэдээллэнэ.
4. **Олон нийтэд мэдээлэл өгөх уулзалтууд**
 - Барилгын томоохон үе шатуудын өмнө, ялангуяа хүн ам шигүү суурьшсан эсвэл арилжааны идэвхтэй бүс нутагт иргэдийн асуултад хариулж, мэдээлэл өгөх зорилгоор олон нийтийн уулзалтуудыг зохион байгуулна.
5. **Гарын авлага, тараах материал /брошур/**
 - Тухайн орон нутгийн иргэдэд ойлгомжтой хэлээр хэвлэсэн танилцуулга, гарын авлага, брошурыг аижл эхлэхээс багадаа 7 хоногийн өмнө тарааж, танилцуулна.
6. **Онлайн зарлал**

Төслийн албан ёсны вэб сайт болон сошиал медиа платформууд дээр дараах шинэчлэлтүүдийг тогтмол нийтлэх болно.

 - **Facebook groups/pages:**
 - “Улаанбаатар хотын тогтвортой авто зам, тээвэр төсөл (Ulaanbaatar Sustainable Urban Transport Project)”
 - “Зам засварын ажил Баянхошууны гудамж (Үйлдвэрчний эвлэлийн гудамж)” (Bayankhoshuu Street)
 - “Улаанбаатар мэдээ (Ulaanbaatar News)”
 - “Сонгинохайрхан мэдээ (Songinokhairkhan News)”
 - “Нийслэлийн Замын хөгжлийн газар (Road Development Agency)”
 - Official Facebook pages of all relevant khoroos
 - **Websites:**
 - www.usut.mn
 - www.ulaanbaatar.mn
1. **Олон нийтийн тусламжийн утас:**

Оршин суугчид тодорхой саатлын талаар лавлах, тодруулга авах, гомдол гаргахын тулд дараах утсаар холбогдож болно.

- **Төрийн үйлчилгээний нэгдсэн утас:** 11-11, 1800-1200
- **Гүйцэтгэгчийн нийгмийн мэргэжилтэн:** 8003-5566

7.7 Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөөг олон нийтэд нээлттэй болгох

Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөөг төслийн вебсайт болон төслийн фэйсбүүк хуудсанд байршуулна.

Орон нутгийн хэвлэл мэдээллийн хэрэгслээр (нийгмийн платформ, сайт) олон нийтийн хурлын цаг, өдөр, байршлын талаар олон нийтэд мэдээлэх болно. Дээрх газруудад барилга угсралтын ажил эхлэхээс өмнө олон нийтийн хэлэлцүүлэг зохион байгуулахаар төлөвлөж байгаа бөгөөд эдгээрийг орон нутгийн удирдлагуудтай хэлэлцэн баталгаажуулна. Орон нутгийн засаг захиргаатай хамтран орон нутгийн иргэдийн төлөөлөл, оршин суугчид, мөн бизнес эрхлэгчдийг хамруулан уулзалт зохион байгуулна.

Мөн мэдээллийн самбарыг төслийн замын эхлэл болон зам дагуух холбогдох газруудад байрлуулна. Барилга угсралтын явцад нэвтрэх, замын хөдөлгөөний зохицуулалттай холбоотой мэдээллийг самбар дээр байрлуулна.

Төслийг хэрэгжүүлэхээр үүрэг хүлээсэн Гүйцэтгэгч нь оролцогч талуудтай үргэлжлүүлэн харилцах бөгөөд Төслийн ахиц дэвшлийг тусган энэхүү Орлолцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөөг байнга шинэчилж байх болно. Гүйцэтгэгч нь нөлөөлөлд өртсөн бүлгүүдэд нөлөөлж болзошгүй (тээвэр/ус/цахилгаан хангамжийн горимд гарсан өөрчлөлт, барилгын ажлын улмаас үүссэн хүртээмж, дуу чимээ, тоосжилт гэх мэт) ажил эхлэх, дуусгах талаар мэдээлэл өгнө. Төлөвлөж буй бүтээн байгуулалтын ажлын талаар иргэдэд цаг тухайд нь мэдээлэх үүргийг тус компани хариуцна.

Оролцогч талуудын оролцооны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг хариуцах тал нь:

Макс Рөүд ХХК

M-Plaza, 14 давхар,

Самбуугийн гудамж-24, 14-р хороо,

улаанбаатар хот, чингэлтэй дүүрэг,

Монгол улс 15141

Утас/Факс: 976-1, 88092040

Email: info@maxroad.mn

7.8 Орлолцогч талуудын оролцоош хангах төлөвлөгөө (SEP) – Хураангуй төсөв (MNT)

Төлөвлөгөө	Тооцоот дүн (MNT)
1. Харилцаа холбооны материал (наах хуудас, зурагт хуудас, тэмдэг)	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнд багтсан
2. Олон нийтийн хэлэлцүүлэг, олон нийтийн уулзалтууд	9,000,000
3. Гомдол шийдвэрлэх механизм (ГШМ мэдээллийн самбар)	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнд багтсан
Нийт тооцоот төсөв	9,000,000 MNT

8. ӨРГӨДӨЛ, ГОМДОЛ ШИЙДВЭРЛЭХ МЕХАНИЗМ

Өргөдөл гомдлын шийдвэрлэх механизм (ӨГШМ) нь оролцогч талууд, түүний дотор нөлөөлөлд өртсөн хүмүүс, орон нутгийн оршин суугчид болон бусад сонирхогч талууд төсөлтэй холбоотой асуудлаа илэрхийлэх хүртээмжтэй, хариу үйлдэл үзүүлэх арга хэрэгсэлтэй байхыг баталгаажуулдаг. Өргөдөл, гомдол шийдвэрлэх механизм нь Дэлхийн банкны Байгаль орчин, нийгмийн хамрах хүрээ (ESF)-ний дагуу ил тод байдал, асуудлыг цаг тухайд нь шийдвэрлэх, хариуцлагыг дээшлүүлэхэд тусалдаг.

8.1 Зорилтууд:

- Гомдол гаргах, шийдвэрлэхэд хүртээмжтэй, ил тод байдлыг бий болгох
- Байгаль орчин, нийгмийн эрсдэл, нөлөөллийг эрт илрүүлж, цаг алдалгүй шийдвэрлэх боломжийг бүрдүүлэх
- Хариуцлагыг дээшлүүлж, оролцогч талууд болон төсөл хэрэгжүүлэгчдийн хоорондын харилцааг бэхжүүлнэ.

8.2 Гол зарчмууд

Зарчим	Тодорхойлолт
Хүртээмжтэй байдал, энгийн байдал	Ойлгоход хялбар, олон хэл дээр, олон нэвтрэх цэг бүхий хэрэглэгчдэд ээлтэй систем.
Үл ялгаварлан гадуурхах	Эмэгтэй, эрэгтэй, өндөр настан, залуучууд, хөгжлийн бэрхшээлтэй хүмүүс болон бусад эмзэг бүлгийн хүмүүс зэрэг бүх хүнд тэгш хүртээмжтэй байх.
Мэргэжлийн түвшинд харилцах	Гомдол хүлээн авах, хянах, шийдвэрлэх үүрэгтэй бэлтгэгдсэн ажилтнууд.
Ил тод байдал	Бүх гомдол, шийдвэрүүдийг системтэйгээр баримтжуулж, тайлагнах.
Суралцах, сайжруулах	Гомдол шийдвэрлэх механизм нь төслийн дасан зохицох менежмент болон оролцогч талуудын оролцоог хангадаг.

Нийтлэг гомдлын сэдвүүд нь:

- Барилгын үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй тоосжилт, агаарын бохирдол;
- Тоног төхөөрөмжийн дуу чимээ, чичиргээ;
- Хөдөлгөөнийг саатуулах, зам хаах;
- Орц гарцыг хаах, явган хүний гарц;
- Гүйцэтгэгчийн ажилтны зүй бус үйлдэл;
- Төслийн үр өгөөж, үйлчилгээнээс хасагдсан гэж үзэх.

8.3 Гомдол гаргах сувгууд:

Оролцогч талууд дараах сувгаар механизмаар гомдол гаргаж болно.

Суваг	Тодорхойлолт
24/7 шуурхай дуудлага хүлээн авах	Гүйцэтгэгч утсаар болон мессежээр дамжуулан хүлээн авах. Chatbot link: https://www.facebook.com/profile.php?id=61576053131712&_tn=UC*F ;

Суваг	Тодорхойлолт
утас болон чатбот	Шуурхай утас: 80035566
Нийгмийн мэргэжилтэн газар дээр ажиллах	Гомдол гаргагчид биечлэн туслах, гомдлын маягтыг бөглөх боломжтой.
Гомдлын хайрцаг (Хорооны түвшинд)	Хорооны байранд суурилуулсан; долоо хоног бүр (Пүрэв гарагт өглөөний 9:00 цагт) цуглуулна.
ТХН онлайн платформууд	Албан ёсны вэбсайт эсвэл имэйл хаяг
НЗДТГ-ын шуурхай утас	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газрын олон нийттэй харилцах албанаас иргэдийн өргөдөл, гомдлыг хүлээн авах хоёр шугам ажиллаж байна.

Санал хүсэлт, гомдлын маягтын загварыг Хавсралт 14-өөс үзнэ үү.

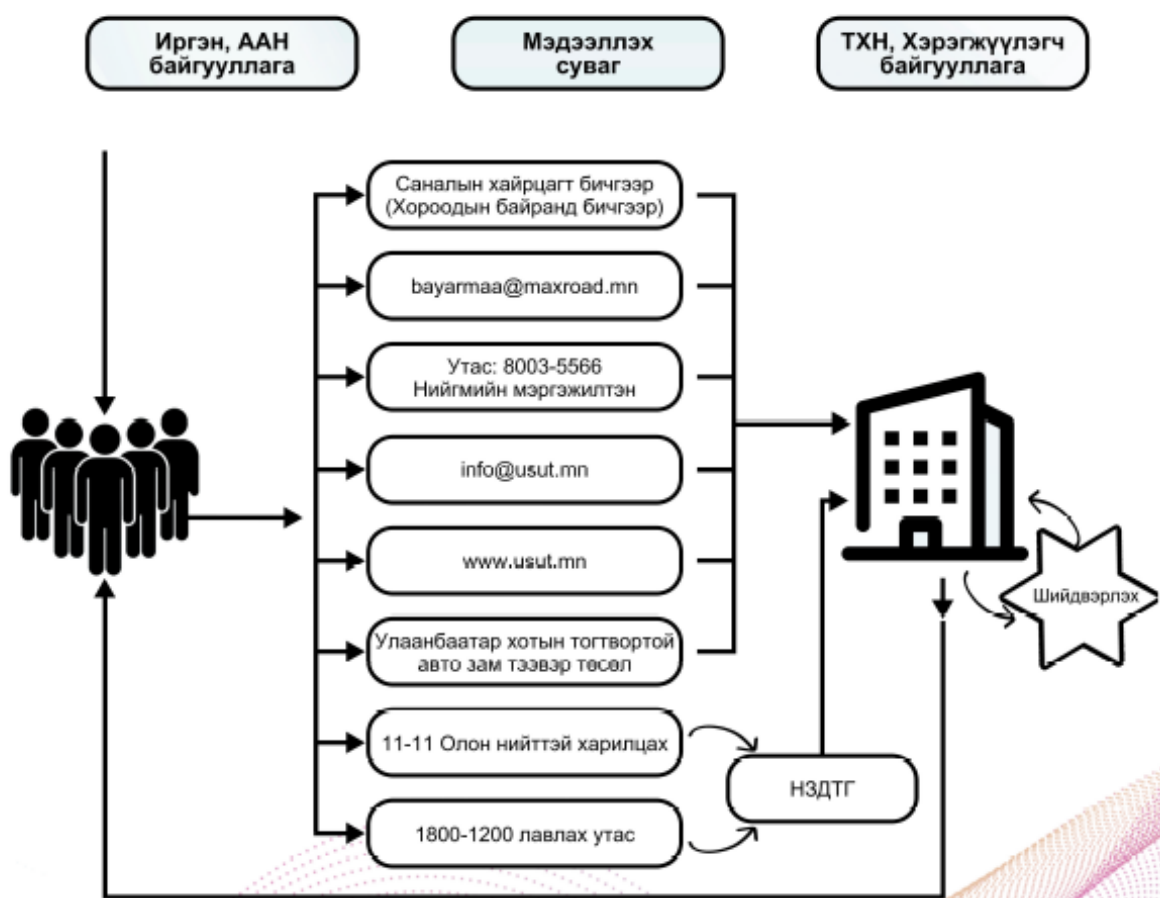
8.4 Гомдол шийдвэрлэх үйл явц

Үе шат	Хариуцлагатай байгууллага	Үйлдлүүд	Хугацаа
1	Гүйцэтгэгч / Хорооны захиргаа	Гомдлыг хүлээн авах, бүртгэх; боломжтой бол орон нутагт шийдвэрлэх; Гомдол шийдвэрлэх механизмын системийг үзнэ үү	Ажлын 2 өдрийн дотор
2	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж (ТХН)	Шийдвэрлэгдээгүй гомдлыг шалгах; засч залруулах арга хэмжээг зааж өгөх	Ажлын 10 хоногийн дотор
3	Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар	Нарийн төвөгтэй эсвэл шийдэгдээгүй асуудлыг хурцатгах; шаардлагатай бол олон талт уулзалт зохион байгуулах	Ажлын 30 хоногийн дотор
4	Шүүхийн тогтолцоо	Бусад механизм амжилтгүй болбол хуулийн процессоор эцсийн шийдвэр гаргана	Хуулийн дагуу

8.5 Гүйцэтгэх үүрэг, хариуцлага:

Аж ахуйн нэгж	Үүрэг
Гүйцэтгэгч	Шууд утас болон чатбот ажиллуулах; Нийгмийн мэргэжилтэн томилох; гомдол цуглуулах; өөрийн түвшинд шийдвэрлэх; Гомдол шийдвэрлэх механизмын тайлан бэлтгэх.

Хорооны захиргаа	Биечлэн туслах; оршин суугчдад гомдлын маягт бөглөхөд нь туслах; гомдлыг ТХН-д дамжуулах.
ТХН	Гомдол шийдвэрлэх механизмын хэрэгжилтэд хяналт тавих; Мэдээллийн хяналтыг баталгаажуулах; Ирсэн гомдлыг шалгах; залруулах арга хэмжээний талаар шийдвэр гаргах; чиг хандлагыг хянах.
Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар	Шийдэгдээгүй асуудлыг шийдвэрлэх; сонирхогч талуудын өндөр түвшний шийдвэрлэх ажиллагааг хөнгөвчлөх.
Шүүх	Хамгийн сүүлчийн арга болох хуулийн нөхөн төлбөрийг санал болго.

Зураг 3. Гомдол шийдвэрлэх механизм

8.6 Хяналт, тайлагнах

ТХН нь гомдол шийдвэрлэх механизмын үйл ажиллагаа, үр дүнтэй байдалд хяналт тавина. Гүйцэтгэгч нь гомдол шийдвэрлэх механизмын тайланг сар бүр ТХН-д ирүүлэх үүрэгтэй.

Тайлан бүр дараахь зүйлийг агуулна.

- Хүлээн авсан гомдлын тоо, ангилал;
- Шийдвэрлэлтийн байдал, хугацаа;
- Хариу арга хэмжээ;

- Чиг хандлага, давтагдах байдал, сургалт

8.7 Ажилчдын гомдлыг хүлээн авах механизм

Энэхүү үйл явц нь ялангуяа ажилчдад хамаарах бөгөөд Ажилчдын гомдлыг хянан шийдвэрлэх журамтай уялдуулан Гүйцэтгэгчийн дотоод гомдлын удирдлагын системээр дамжуулан хэрэгжүүлдэг.

(бүлэг 4, хэсэг 4.5 болон ГШМ-ын хэсэг) хавсралт 1, хавсралт 2-оос харна уу.

Үе шаттай үйл ажиллагаа

Хариуцах эзэн	Үйл ажиллагаа
Ажилтан	Төслийн оффист байрлах тусгайлсан гомдлын хайрцгаар гомдол, санал, хүсэлтээ илгээнэ.
Нийгмийн мэргэжилтэн	14 хоног тутамд хайрцагнаас ирүүлсэн материалыг хянаж, цуглуулж, гомдлыг бүртгэнэ.
Хүний нөөцийн менежерт мэдэгдэл	Гомдол, саналыг Хүний нөөцийн (ХН) менежерт арга хэмжээ авахаар шилжүүлнэ.
Хүний нөөцийн менежер	Асуудлыг хянан шийдвэрлэнэ. Шаардлагатай тохиолдолд удирдлагын багт шилжүүлдэг.
Шийдвэрийн мэдэгдэл	Хүний нөөцийн менежер үр дүн эсвэл шийдвэрийн талаар ажилтанд мэдээлнэ.

9. БОНМТ-НИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙН НИЙТ ТӨСӨВ

Хүснэгт 14. БОНМТ-ний нийт төсөв, Баянхошууны гудамж

№	БОНМТ-ний агуулга	Төсөв, ₮
1	Нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	147,913,678.40
2	Хог хаягдлын менежмент (нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнд багтсан) Хүснэгт 6	18,400,000.00
3	Тохижилт, нөхөн сэргээлтийн зардал (нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээнд багтсан) Хүснэгт 6	42,766,821.60
4	Байгаль орчин, нийгмийн хяналтын төлөвлөгөө (гүйцэтгэгч нь байгаль орчны мэргэжлийн байгууллагатай гэрээ байгуулан хэрэгжүүлнэ)	41,019,500.00
5	Сургалтын төлөвлөгөө	14,100,000.00
6	Олон нийтийн хэлэлцүүлэг, Оролцогч талуудын оролцоог хангах төлөвлөгөөний хэрэгжилт	9,000,000.00
	Нийт	273,200,000.00

10. ХАВСРАЛТЫН ЖАГСААЛТ

- 10.1 Хавсралт 1. Хөдөлмөрийн дотоод журам
- 10.2 Хавсралт 2. Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө
- 10.3 Хавсралт 3. Шатах тослох материалын асгаралтын эсрэг хариу арга хэмжээ авах журам
- 10.4 Хавсралт 4. Хөрс хуулах, нөхөн сэргээлт хийх журам
- 10.5 Хавсралт 5. Усны чанарын хяналт, дээж авах журам
- 10.6 Хавсралт 6. Тоосжилтыг хянах журам
- 10.7 Хавсралт 7. Соёлын өвийн журам
- 10.8 Хавсралт 8. Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйг зохион байгуулах журам
- 10.9 Хавсралт 9. Барилга угсралтын өмнөх үеийн зураг
- 10.10 Хавсралт 10. Хөдөлгөөн зохион байгуулалтын төлөвлөгөө
- 10.11 Хавсралт 11. Төслийн баг
- 10.12 Хавсралт 12. Ажилтны Гомдол барагдуулах механизм
- 10.13 Хавсралт 13. Баянхошуу - Олон нийтэд түгээх
- 10.14 Хавсралт 14. Санал хүсэлт, гомдлын маягт